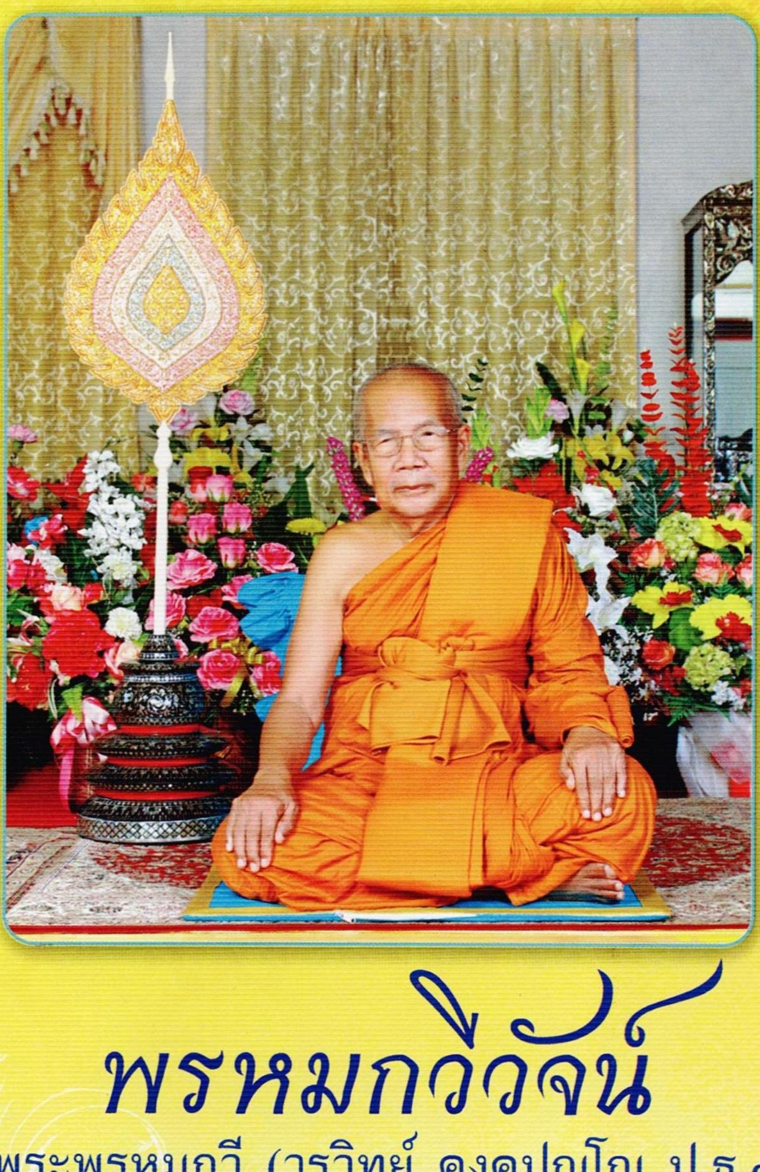

พรหมกวีวัจน์

พระพรหมกวี (วรวิทย์ คงฺคปญฺโญ ป.ธ.๘)

อดีตเจ้าอาวาสวัดโมลีโลกยาราม อดีตเจ้าคณะภาค ๑๐
และอดีตหัวหน้าพระธรรมทูตสายที่ ๖

ณ เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิสริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส
๘ มกราคม ๒๕๕๕

พรหมกวีวัจน์
พระพรหมกวี (วรวิทย์ คงฺคปญฺโญ ป.ธ.๘)

พรหมกวีวจน์

พระพรหมกวี (วรวิทย์ คงฺคปญฺโญ ป.ธ.๘)

อดีตเจ้าอาวาสวัดโมลีโลกยาราม อดีตเจ้าคณะภาค ๑๐

และอดีตหัวหน้าพระธรรมทูตสายที่ ๖

ณ เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิสริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส

๘ มกราคม ๒๕๕๕

พรหมกวิวัจน์

ISBN : ๙๗๘-๖๑๖-๗๕๙๓-๐๔-๓

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : มกราคม ๒๕๕๕

จำนวน : ๑๐,๐๐๐ เล่ม

จัดพิมพ์โดย : พระเทพวรมุนี เจ้าคณะจังหวัดนครพนม
เจ้าอาวาสวัดพระธาตุพนมวรมหาวิหาร
และคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม

พิมพ์ที่ : หจก.ศิริธรรมออฟเซ็ท
๑๑๔-๑๑๖ ถ.ชยางกูร อ.เมือง จ.อุบลราชธานี ๓๔๐๐๐
๐-๔๕๒๕-๔๘๖๔, ๐-๔๕๓๑-๗๔๙๑-๕

คำนำ

พระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณอาวาสอาจารย์พระพรหมกวี (วรวิทย์ คงฺคปญฺโญ) อดีตเจ้าคณะภาค ๑๐, เจ้าอาวาสวัดโมลีโลกยาราม เป็นพระดีศรีพระศาสนา มีความรู้ความฉลาดและสามารถในทุกๆ ด้าน การปกครอง การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ การสาธารณสงเคราะห์ นอกจากนั้นยังมีผลงานเกี่ยวกับบทประพันธ์กาพย์ กลอน โคลง ฉันท์ต่างๆ มากมาย

วันที่ ๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๔ เป็นงานออกเมรุ พระราชทานเพลิงศพของพระเดชพระคุณ โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จเป็นองค์ประธานพระราชทานเพลิงศพ

คณะสงฆ์จังหวัดนครพนม เป็นเจ้าภาพพิมพ์หนังสือกวีวัจน์ จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม และธรรมาสน์ปาฏิโมกข์ ๑๐๐ ตัว เพื่ออุทิศบุญกุศลแด่ดวงวิญญาณของพระเดชพระคุณเจ้าคุณอาจารย์พระพรหมกวี ไปสู่สุคติสัมปรายภพโน้นเทอญ

พระเทพวรมุนี

(พระเทพวรมุนี)

เจ้าคณะจังหวัดนครพนม

ความสวยไม่คงที่ ความดีนั้นสิคงทน

ทุกชีวิตที่เกิดขึ้นมาบนโลกนี้

ไม่เที่ยงแท้แน่นอนสักอย่าง

ผู้รู้ทั้งหลายกล่าวไว้ว่า

"เห็นกันอยู่เมื่อเช้า สายตาย
สายยังอยู่สุขสบาย บ่ายม้วย
บ่ายยังรื่นเริงกาย เย็นดับชีพนา
เย็นยังสอนศิษย์ด้วย ค่ำม้วยมรณา"

พระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณอาจารย์พระพรหมกวี
อดีตเจ้าคณะภาค ๑๐ เจ้าอาวาสวัดโมลีโลกยาราม
พระอารามหลวง ก็หนีหลักความจริงไม่ได้ คือ
ทุกข์แท้ แปรผัน เน่าเหม็น แตกดับ
ไม่มีใครหลบหลีกหนีพ้นไปได้

เราหนีแก่ไม่ได้ หนีไข้ไม่พ้น ทุกคนต้องตาย
ต้องจากไกลของรัก ต้องยึดหลักกรรม
ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

ความตายคือ สหายสนิท ชีวิตพร้อมจะอำลา
จงพร่ำภาวนา เป็นมนตรากันลืมตน

จะซ่อนกายในกลีบเมฆกลางเวหา
ซ่อนกายากลางสมุทรสุดวิสัย
จะซ่อนกายในหุบเขาลำเนาไพร
ณ ที่ใดพ้นกรรมนั้นไม่มี

ยศและลาภหายไปไม่ได้แน่ เว้นเสียแต่ต้นทุนบุญกุศล
ทิ้งสมบัติทั้งหลายให้ปวงชน ร่างของตนเขายังเอาไปเผาไฟ

เมื่อเกิดมา มีอะไร มากับเจ้า
จะมัวเมา โลภมาก ไปถึงไหน
เมื่อเจ้ามา ตัวเปล่า จะเอาอะไร
เจ้าก็ไป ตัวเปล่า เหมือนเจ้ามา

พระเดชพระคุณฯ ได้บวชอุทิศตนในพระพุทธศาสนา ด้วยความศรัทธามั่นคง ต่อพระรัตนตรัย ตลอดเวลา ๕๖ ปี ในเพศพรหมจรรย์ได้บำเพ็ญบารมีธรรมด้วยความอดทน เสียสละอย่างสูง ประกอบกิจบำเพ็ญประโยชน์สุขเกื้อกูลแก่พระพุทธศาสนา สังคมส่วนรวมดังเป็นที่ปรากฏแก่พุทธศาสนิกชน และคณะศิษยานุศิษย์โดยทั่วไป

พระเดชพระคุณฯ ท่านไม่ประมาทในชีวิต เป็นนักบริหารที่ชาญฉลาด และแบบอย่างที่ดี ยึดหลัก ๓ ครอง คือ ครองตน ครองคน และครองงาน เป็นเจ้าคณะผู้ปกครองสร้างผลงานให้เห็นเป็นประจักษ์แก่สายตา งานด้านศาสนวัตถุ พระเดชพระคุณได้รับภาระธุระสนองงานการคณะสงฆ์ที่สำคัญๆ คือ

๑. การปกครองคณะสงฆ์ เจ้าอาวาสวัดโมลีโลกยาราม พระอารามหลวง เป็นเจ้าคณะภาค ๑๐

๒. การศาสนศึกษา เป็นเจ้าสำนักเรียนพระปริยัติธรรมวัดโมลีโลกยาราม, เป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้ทรงคุณวุฒิ

๓. การเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นหัวหน้าพระธรรมทูตสายที่ ๖, เป็นประธานศูนย์ฝึกอบรมวิปัสสนากัมมัฏฐาน ประจำศูนย์การคณะสงฆ์ ภาค ๑๐

ผลงานที่สำคัญที่ยังปรากฏเป็นรูปธรรม ของพระเดชพระคุณที่ประสบความสำเร็จคือ การศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและแผนกบาลี จนสำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม เป็นสำนักเรียนที่มีพระภิกษุสามเณรสอบได้เป็นอันดับหนึ่งของส่วนกลาง นับตั้งแต่พระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณอาจารย์ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดโมลีโลกยารามและเจ้าสำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม มีพระภิกษุสามเณรสอบได้เป็นเปรียญธรรม ๙ ประโยคมากกว่า ๓๐ รูป นับว่าเป็นผลงานที่น่าภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง

ผลงานอันสำคัญอีกประการหนึ่งที่เจ้าคุณอาจารย์ได้รังสรรค์ฝากไว้ในวงวรรณกรรม คืองานนิพนธ์ ซึ่งมีทั้งประเภทวิชาการ กวีนิพนธ์ และปกิณณกะธรรม รวมงานนิพนธ์มากกว่า ๓๕ เรื่อง

พรหมกวีวัจน์ ที่ท่านอ่านอยู่นี้ พระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณอาจารย์ได้แต่งไว้ก่อนมรณภาพไม่กี่วัน ท่านได้มอบ

ให้ข้าพเจ้าอ่านตรวจสอบแก้ไขคำผิด ตอนท่านไปแสดงธรรม
กัณฑ์สุดท้าย (ท่านพูดเองตอนลงจากธรรมาสน์) เมื่อวันที่ ๒
กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ในงานเทศกาลนมัสการพระธาตุพนม
ประจำปี เป็นผลงานอมตะ เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา
ของคณะสงฆ์และภิกษุ-สามเณรโดยทั่วไป ทั้งนี้ เพราะ
อาศัยความวิริยะอุตสาหะ ความตั้งใจจริง และความเสียสละ
อันยิ่งใหญ่ของพระเดชพระคุณเจ้าคุณอาจารย์ โบราณกล่าว
ไว้ว่า

ค่าของคนอยู่ที่ผลของงาน
ค่าของสถาบันอยู่ที่การรับใช้ประชาชน
ค่าของสัตว์อยู่ที่ร่างกาย ค่าของหญิง-ชายอยู่ที่การทำความดี
รูปํ ชีรติ มจฺจานํ นามโคตฺตํ น ชีรติ

อันร่างกายของคนสัตว์อุบัติมา สังขารกลับกลายสลายร่าง
เหลือชื่อเสียงเกียรติยศหมดทั้งปวง ยังลอยคว้างก้องกังวาลดิน
กาลนาน.

ถึงดินจะกลบลบกายวายสังขาร
ไฟจะผลาญเผาผากให้สาบสูญ
แต่ความดีที่ทำไว้ได้ค้ำจุน
กลายเป็นทุนเทินชาติที่จากไป

ขอวิญญาณ เจ้าคุณอาจารย์ จงประดิษฐ์ สิงสถิตวิมานแมนแดนสุขี
เกิดชาติใดภพใดไร้โรคี ขอให้มีแต่สุข ทุกชาติเทอญ ฯ

พระเทพวรมุนี

(พระเทพวรมุนี)

เจ้าคณะจังหวัดนครพนม เจ้าอาวาสวัดพระธาตุพนม ฯ

พระเดชพระคุณพระพรหมกวี (วรวิทย์)
ผู้มีชีวิต อุทิศเพื่อพระพุทธศาสนา

นับตั้งแต่ได้เข้าไปอยู่ใต้ร่มเงาบารมีธรรมของ พระเดชพระคุณหลวงพ่อพระพรหมกวี (วรวิทย์) ครั้งที่ท่านดำรงสมณศักดิ์เป็นพระราชเมธี รองเจ้าคณะภาค ๑๐ ที่วัดมหาธาตุ ยุวราชรังสฤษฎิ์ ขณะนั้น พระเดชพระคุณ ได้พยายามในการฝึกฝน อบรม ในทุกด้าน จากความเป็นสามเณรน้อยในชนบท ที่มีโอกาสเข้าไปศึกษาเล่าเรียนที่กรุงเทพมหานคร จึงต้องมีการปรับตัวครั้งใหญ่ ซึ่งพระเดชพระคุณหลวงพ่อฯ ได้ทำหน้าที่กล่อมเกลา ขัดเกลา เพื่อให้รับการศึกษาอบรมอย่างครบถ้วน

แม้จะมีภาระงานด้านการปกครองที่ต้องเดินทางขึ้นอีสานบ่อยมาก เมื่อกลับไปถึงแล้ว ท่านจะทิ้งความเหน็ดเหนื่อยไว้เบื้องหลัง นำไปทบทวนหลักบาลีไวยากรณ์ นำไปแนะนำกิริยามารยาท สั่งสอนให้พวกลูกศิษย์มีความอดทน อุตสาหะวิริยะ โดยท่านจะเน้นย้ำว่า **"เพื่อการพระศาสนา"** ลูกศิษย์จึงเหมือนลูก ๆ ที่พ่อแม่คอยปกป้องคุ้มครอง ให้ความอบอุ่นตลอดเวลา

ในฐานะสามเณรที่อยู่หน้าห้องคอยรับใช้อุปัฏฐาก พระเดชพระคุณมีความเคร่งครัดในพระวินัยเป็นอย่างยิ่ง สิ่งใดที่ไม่ได้รับประเคนท่านจะไม่แตะต้องเป็นเด็ดขาด แม้แต่น้ำดื่มน้ำฉัน จะให้ท่านหยิบเองไม่มี ต้องรับประเคน นั่นคือสิ่งที่ลูกศิษย์ทุกรูปเห็นและเข้าใจถึงวัตรปฏิบัติอันงดงามของพระเดชพระคุณหลวงพ่อ ท่านจะสอนให้จำไว้เสมอว่า **"วัดมหาธาตุเป็นวัดแห่งปราชญ์บัณฑิต"** ที่มีระเบียบแบบแผนประเพณีอันดีงาม

การเรียนการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม - บาลี เป็นสิ่งที่พระเดชพระคุณเน้นย้ำ สำหรับผู้ที่เข้าไปอยู่ด้วย ท่านจะให้เรียนบาลีเป็นหลัก แต่ก็ไม่ได้ห้ามเพื่อเรียนทางโลก เพียงต้องผ่านเกณฑ์ที่พระเดชพระคุณฯ กำหนด คืออย่างน้อยต้องได้เปรียญธรรม ๖ ประโยค จึงสามารถไปเรียนวิชาอย่างอื่นได้ โดยให้เหตุผลว่า **“การศึกษาอย่างนี้ เป็นรากฐานแห่งการรักษาพระพุทธศาสนา”** แม้จะเป็นเรื่องที่ยากอย่างยิ่ง แต่พระเดชพระคุณท่านมุ่งมั่นในการที่จะทำให้สำเร็จ

พระเดชพระคุณหลวงพ่อฯ ลงมือสอนลูกศิษย์ด้วยตัวเอง สนับสนุนส่งเสริมให้ไปเรียนที่โรงเรียน และเปิดสอนที่คณะที่ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าคณะ คือคณะ ๘ โดยอำนวยความสะดวกทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นภัตตาหาร ความเป็นอยู่ ท่านจะให้ลูกศิษย์มีความลำบากน้อยที่สุด ให้อุปถัมภ์บำรุง เหมาะควรแก่สมณภาวะทุกประการ จุดประสงค์ คือ อยากจะมีลูกศิษย์เป็นเปรียญธรรม ๙ ประโยค เพื่อสืบทอดและทำงานให้พระศาสนา

ทุกปี วันประกาศผลสอบ พระเดชพระคุณจะมีความสุขใจ ยิ้มแย้มแจ่มใส เมื่อรู้ว่าใครสอบได้บ้าง เมื่อขึ้นไปตรวจการณ์คณะสงฆ์ที่ภาค ๑๐ ก็จะพูดถึงเรื่องการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี พร้อมกับแนะนำลูกศิษย์ที่ติดตามไป ให้พระเถระผู้ใหญ่ในเขตปกครองได้ทราบ เหมือนกับเป็นการฝึกงานไปในตัว ชีวิตของพระเดชพระคุณหลวงพ่อฯ จึงผูกพันกับการศึกษาแผนเดิม โดยเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งจะหาผู้ทัดเทียมได้ยาก เป็นที่ปรากฏในวงการคณะสงฆ์อย่างเป็นที่ยอมรับ

วิสัยทัศน์ของพระเดชพระคุณฯ กว้างไกล ทั้งในการศึกษา การปกครอง การเผยแผ่ และการสาธารณูปการ ท่านมีความเชี่ยวชาญทุกด้าน ลูกศิษย์ใกล้ชิดจะพูดกันโดยเสมอว่า **"หลวงพ่อเรา ไม่ดูโทรทัศน์ ไม่ฟังวิทยุ ไม่อ่านหนังสือพิมพ์"** แต่หลวงพ่อรู้ทุกเรื่องดีเยี่ยม ทั้งกฎหมายบ้านเมือง กฎหมายคณะสงฆ์ งานสารบรรณ จนเป็นแบบให้คณะสงฆ์ได้ถือปฏิบัติอย่างกว้างขวาง

พระเดชพระคุณหลวงพ่อฯ พูดเสมอว่า ท่านไม่ยึดติดกับตำแหน่งยศศักดิ์ โดยบอกลูกศิษย์ว่า **ขอให้มีงานทำ และทำงานให้ดีที่สุดเท่านั้น** ชีวิตของหลวงพ่อฯ จึงอยู่กับงาน โดยท่านจะยกภาษาบาลีมาบอกว่า **"โยคา เว ชายเต ภูริ"** และแปลด้วยสำนวนตามที่หลวงพ่อบอกว่าเป็นของเจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธโฆสาจารย์ (ฟื้น) วัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร ซึ่งหลวงพ่อท่านถือว่าเป็นนักปกครองชั้นเยี่ยมที่ท่านเคารพมากว่า **"งานสอนคน"**

พื้นที่ของกระดาษ น้อยเกินกว่าที่จะบันทึกความดีของพระเดชพระคุณหลวงพ่อให้ครบถ้วนกระบวนความ แต่จะขอบันทึกไว้ในความทรงจำ และปฏิบัติตามที่พระเดชพระคุณสอนทุกประการ จะพยายามสืบสานเจตนารมณ์ของพระเดชพระคุณ แม้จะไม่ได้เพียงเศษเสี้ยวของท่าน ที่ได้เป็นแบบอย่าง แบบแผน แบบฉบับให้แก่ลูกศิษย์

แม้จะรู้ว่าทุกคนเกิดมาจะต้องตาย แต่ก็อดใจหายไม่ได้กับการจากไปของหลวงพ่อฯ ท่านถึงแก่มรณภาพไปอย่างวีรบุรุษ และมหาบุรุษ ไม่มีการโอดครวญ มีสติสมบูรณ์ และที่สำคัญท่านไม่ห่วงท่านเองเลย ยังถามถึงคนอื่นที่ติดตามท่านไปว่า **"ปลอดภัย**

ดีไหม" ลมหายใจสุดท้ายของหลวงพ่อ เด็ดเดี่ยว มั่นคง สมบูรณ์ที่สุด สมกับนักปฏิบัติธรรม ผู้ถึงแก่นแห่งธรรม

พระเดชพระคุณหลวงพ่อพระพรหมกวี (วรวิทย์) ชีวิตของท่านเพื่องาน ท่านทำงานจนวาระสุดท้ายจริง ๆ และงานนั้น คือ **"งานเพื่อพระพุทธศาสนา"** โดยแท้ ฯ

พระราชธีราจารย์ (ศรีพร ป.ธ.๙)

เจ้าคณะจังหวัดอุบลราชธานี และเจ้าอาวาสวัดมณีวนาราม (วัดป่าน้อย)

สัทธิวิหาริก ลำดับที่ ๙ ในพระเดชพระคุณพระพรหมกวี (วรวิทย์ ป.ธ.๘)

ตั้งพานทองรองบุปผาขมาศพ

ศิโรราบกราบขมาคารวะ มหาเถระรูปสงฆ์ธำรงศรี
คราวสละร่างสงฆ์ทรงโสภี ปราชญ์กวีเลิศล้นโสภณชัย

หลวงพ่อพระพรหมกวี ศรีดิลก ธรรมสาธกเลิศรัตน์อัติสัย
บารมีเรืองรองผ่องอุไร เกียรติอำไพโดดเด่นดุจเพ็ญจันทร์

เจ้าอาวาสหลวงอารามงามสวัสดิ์ สารพัดปรับปรุงมุ่งสร้างสรร
วัดโมลีโลกยารามนามสำคัญ ศูนย์กมัลปวงศิษย์สนิทใน

สำนักเรียนบาลีศรีเด่นชัด ปริยัติจัดงามตามควรไข
สู้ฟันฝ่าอุปสรรคประจักษ์ชัย ด้วยดวงใจยึดสมอุดมการณ์

อุดมการณ์พ่อตั้งหวังสืบศาสน์ ด้วยหมายมาดศิษย์เพียรเรียนสืบศาส์น
บาลีคืออักษรบวรภาร เพื่อยาวนานพุทธศาสน์ปราศราคี

คณิสสรงานสงฆ์ธำรงภาค ผ่องวิลาสงานปกครองมิหมองศรี
เจ้าคณะภาคสิบทิพย์ไมตรี ล้วนโสภีเด่นประจักษ์นัครา

หัวหน้าพระธรรมทูตสายที่หก ก็ดิลกงดงามตามควรค่า
งานกวีศรีส่องผ่องอัตรา ก็เจิดจ้าเพริศแพร้วแววรุจี

เพราะผลงานที่ทำนำเกริกฟ้า ได้ยศฐาน์งามสุนทร์อดุลที่
เป็นเจ้าคุณชั้นสามัญพลันเด่นดี ที่ พระศรีสุธรรมมุนี ทวีบุญ

เป็น พระราชเมธี ศรีบุญเสพ เป็น พระเทพปริยัติสุธี เพราะศรีหนุน
เป็น พระธรรมปริยัติโสภณ มงคลจุน งานเป็นทุนหนุนยศปรากฏไกล

เป็น พระพรหมกวี ศรีพิพัฒน์ จอมกษัตริย์โปรดงามตามควรไข
พรหมกวีศรีศาสน์ของชาติไทย นามอำไพปฐมฤกษ์เกริกกวี

แม้นเป็นเทพเป็นพรหมอุดมพรต มิอาจลดอนิจจังทั้งหลีกหนี
ท้ายก็ม้วยมรณาไร้ปราณี ทุกชีวีควรตรองจะผ่องมาลย์

หลวงพ่อจากไปหนึ่งถึงจะน้อย ก็เหมือนร้อยญาติกามหาศาล
เหมือนหมื่นแสนล้านชีวาหาใครปาน จักรวาลยังน้อยด้อยคณนา

ศิษยานุศิษย์จิตเศร้าโศก แสนวิโยคดวงใจอาลัยหา
เมื่อขาดพ่อเหมือนถ่อหักหลักชีวา แพพังพาให้แดดิ้นแทบสิ้นใจ

ดั่งพานทองรองบุปผาขมาศพ น้อมเคารพด้วยมนัสอัติสัย
กาย วาจา มโนกรรม หรือกรรมใด ที่เคยได้ล่วงเกินประเชิญมา

ทั้งต่อหน้าหรือลับหลังหากพลั้งจิต ด้วยเผลอคิดหรือความดื้ออย่าถือสา
ขอพ่อนั้นอโหสิกรรมล้ำเมตตา ให้ปรีดาในพระศาสน์ปราศราคี

ขอกุศลผลบุญหนุนนำส่ง ให้ธำรงวิมานแคว้นแดนสุขี
นิรทุกข์หลุดห่วงบ่วงโลกีย์ จวบลุที่พระนิพพานมินาน เทอญฯ

คณะสงฆ์วัดโมลีโลกยาราม และคณะศิษยานุศิษย์
พระมหาสุริโย อุตฺตมเมธี ป.ธ. ๙, Ph. D. ประพันธ์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุเคราะห์

ในการพระราชทานเพลิงศพ และ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

เสด็จพระราชดำเนินไปในการพระราชทานเพลิงศพ

พระพรหมกวี (วรวิทย์ คงฺคปญฺโญ ป.ธ.๘)

อดีตเจ้าอาวาสวัดโมลีโลกยาราม และอดีตเจ้าคณะภาค ๑๐

ณ เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส

วันอาทิตย์ที่ ๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๕

เวลา ๑๗.๐๐ น.

ขอเชิญเฝ้าฯ รับเสด็จและโดยเสด็จพระราชกุศลโดยพร้อมเพรียงกัน

กำหนดการบำเพ็ญพระราชกุศล

ณ อาคารโมลีปริยัตยากร วัดโมลีโลกยาราม ราชวรวิหาร เขต

บางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

วันเสาร์ ที่ ๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๕ บำเพ็ญพระราชกุศลพระราชทานในการออกเมรุ

เวลา ๑๕.๐๐ น. พระสงฆ์ ๓๖๔ รูป รับทักษิณานุประทาน

เวลา ๑๗.๐๐ น.
- พระราชาคณะ ๑๐ รูป สวดพระพุทธมนต์ (ในพระบรมราชานุเคราะห์)
- พระราชาคณะถวายพระธรรมเทศนา ๑ กัณฑ์
- พระสงฆ์ ๔ รูป สวดธรรมคาถา (ในพระบรมราชานุเคราะห์)
- พระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรม (ในพระบรมราชานุเคราะห์)

วันอาทิตย์ ที่ ๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๕

เวลา ๐๙.๐๐ น. พระสงฆ์ ๗๙ รูป รับทักษิณานุประทาน (โดยเสด็จพระราชกุศล)

เวลา ๑๐.๓๐ น. พระราชาคณะ ๑๐ รูป ถวายพรพระ รับพระราชทานฉัน

เวลา ๑๑.๐๐ น. ถวายภัตตาหารเพลแด่พระสงฆ์สามเณร ๔๐๐ รูป

เวลา ๑๓.๓๐ น. พระราชาคณะ ๑๐ รูป สวดมาติกา-บังสุกุล (ในพระบรมราชานุเคราะห์)

เวลา ๑๔.๐๐ น. เชิญโกศศพขึ้นรถวอประเทียบจากวัดโมลีโลกยารามไปยังเมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส หยุดรถเชิญโกศศพแห่เวียนเมรุแล้วเชิญขึ้นตั้งบนจิตกาธาน

เวลา ๑๗.๐๐ น. พระราชทานเพลิงศพ
พระราชาคณะ ๑๐ รูป พิจารณาผ้าไตรบังสุกุลบนเมรุ

วันจันทร์ ที่ ๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๕

เวลา ๐๗.๐๐ น.
- พระราชาคณะ ๓ รูป พิจารณาผ้าไตรบังสุกุล
- รับพระราชทานภัตตาหารสามหาบในการเก็บอัฐิ

เวลา ๐๘.๓๐ น. รถยนต์หลวงเชิญอัฐิไปประดิษฐาน ณ อาคารโมลีปริยัตยากร วัดโมลีโลกยาราม

เวลา ๑๐.๐๐ น. พระราชาคณะ ๑๐ รูป เจริญพระพุทธมนต์ฉลองอัฐิ - ฉันภัตตาหารเพล

เวลา ๑๑.๐๐ น. ถวายภัตตาหารเพลแด่พระสงฆ์สามเณร ๓๐๐ รูป เป็นเสร็จพิธี

คณะสงฆ์วัดโมลีโลกยารามและคณะกรรมการจัดงาน

หมายเหตุ เฉพาะวันเสด็จพระราชดำเนิน ข้าราชการแต่งกายเครื่องแบบปกติขาว ไว้ทุกข์

(แบบ ก.)

หมายรับสั่งที่ ๕๔๐๒ **สำนักพระราชวัง**

๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

พระพรหมกวี (วรวิทย์ คงคปญฺโญ) อายุ ๗๘ ปี พรรษา ๕๘ เจ้าอาวาสวัดโมลีโลกยาราม และเจ้าคณะภาค ๑๐ กรุงเทพมหานคร มรณภาพเนื่องจากประสบอุบัติเหตุสมองฉีกขาด ณ โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อวันเสาร์ที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ เวลา ๑๗.๔๐ น.

วันจันทร์ที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ เวลา ๑๗.๐๐ น. ขอรับพระราชทานน้ำหลวงสรงศพ พร้อมด้วยเครื่องเกียรติยศประกอบศพ ณ อาคารโมลีปริยัติยากร วัดโมลีโลกยาราม เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานไตรครอง โกศแปดเหลี่ยม ฉัตรเบญจาตั้งประดับ ปี่ กลองชนะประโคมเวลาพระราชทานน้ำหลวงสรงศพ และทรงรับศพอยู่ในพระบรมราชานุเคราะห์ ๗ วัน มีพระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรมเวลากลางคืน กำหนด ๗ คืน.

ประภาพรรณ/พิมพ์/ปกิต/ทาน.

วัน	หน้าที่ พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ พระพรหมกวี (วรวิทย์ คงคปญฺโญ) เพื่อทราบ.

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่งโดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

(แบบ ก.)

หมายรับสั่งที่ ๕๔๐๓ **สำนักพระราชวัง**

๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ พลอากาศเอก กำธน สินธวานนท์ องคมนตรี เชิญพวงมาลาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี และของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ ไปวางที่หน้าโกศศพ พระพรหมกวี (วรวิทย์ คงคปญฺโญ) ณ อาคารโมลีปริยัติยากร วัดโมลีโลกยาราม เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

วันอังคารที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ เวลา ๑๙.๐๐ น.

ประภาพรรณ/พิมพ์/ /ทาน.

วัน	หน้าที่ พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ พระพรหมกวี (วรวิทย์ คงคปญฺโญ) เพื่อทราบ.

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่งโดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

(แบบ ก.)

หมายรับสั่งที่ ๕๓๒๗ **สำนักพระราชวัง**

๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

ทรงพระกรุณาโปรดบำเพ็ญพระราชกุศล ๗ วันพระราชทานศพ พระพรหมกวี (วรวิทย์ คงคปญฺโญ) ณ อาคารโมลีปริยัติยากร วัดโมลีโลกยาราม เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

วันเสาร์ที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ เวลา ๑๐.๐๐ น. พระสงฆ์ ๑๐ รูปสวดพระพุทธมนต์ จบ มีพระธรรมเทศนากัณฑ์ ๑ แล้วพระสงฆ์ทั้งนั้นถวายพรพระ รับพระราชทานฉัน และบังสุกุล

เวลา ๑๙.๐๐ น. พระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรม

แต่งกายเครื่องแบบปกติขาว ไว้ทุกข์.

ประภาพรรณ/พิมพ์/[illegible]/ทาน.

วัน	หน้าที่
	พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ พระพรหมกวี (วรวิทย์ คงคปญฺโญ) เพื่อทราบ.

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่งโดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

(แบบ ก.)

หมายรับสั่งที่ ๕๓๙๔ **สำนักพระราชวัง**

๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ทรงพระกรุณาโปรด พระราชทานพระอนุเคราะห์ในการสวดพระอภิธรรมศพ พระพรหมกวี (วรวิทย์ คงคปญฺโญ) ณ อาคารโมลีปริยัติยากร วัดโมลีโลกยาราม เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

วันจันทร์ที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ เวลา ๑๙.๐๐ น. ทรงพระกรุณาโปรดให้ พลเอก อัมพร พวงสงวนวงศ์ เป็นผู้แทนพระองค์

แต่งกายเครื่องแบบปกติขาว ไว้ทุกข์.

ประภาพรรณ/พิมพ์/ /ทาน.

วัน	หน้าที่
	พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ พระพรหมกวี (วรวิทย์ คงคปญฺโญ)
	เพื่อทราบ.

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่งโดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

(แบบ ค.)

หมายรับสั่งที่ ๑๕๙๐๕

สำนักพระราชวัง

๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๔

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร โปรดเกล้า ฯ ให้ พลเอก เกษม อยู่สุข เชิญพวงมาลาของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร และของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายา ไปวางที่หน้าโกศศพ พระพรหมกวี (วรวิทย์ คงฺคปญฺโญ) ณ อาคารโมลีปริยัติยากร วัดโมลีโลกยาราม เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

วันพุธที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๔ เวลา ๑๘.๓๐ น.

ประภาพรรณ/พิมพ์/ปฏิมา/ทาน.

วัน	หน้าที่
	พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ พระพรหมกวี (วรวิทย์ คงฺคปญฺโญ) เพื่อทราบ.

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่งโดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

(แบบ ก.)

หมายรับสั่งที่ ๑๖๓๔๗ **สำนักพระราชวัง**

๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๔

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร โปรดบำเพ็ญพระราชกุศล ๑๐๐ วัน พระราชทานศพ พระพรหมกวี (วรวิทย์ คงคปญฺโญ) ณ อาคารโมลีปริยัติยากร วัดโมลีโลกยาราม เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

วันจันทร์ที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๔ เวลา ๑๐.๐๐ น. พระสงฆ์ ๑๐ รูปสวดพระพุทธมนต์ จบ มีพระธรรมเทศนากัณฑ์ ๑ แล้วพระสงฆ์ทั้งนั้นถวายพรพระ รับพระราชทานฉัน และบังสุกุล

เวลา ๑๙.๐๐ น. พระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรม

แต่งกายเครื่องแบบปกติขาว ไว้ทุกข์.

ประภาพรรณ/พิมพ์/ปภัสสร/ทาน.

วัน	**หน้าที่** พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ พระพรหมกวี (วรวิทย์ คงคปญฺโญ)
	เพื่อทราบ.

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่ง โดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

(แบบ ก.)

หมายรับสั่งที่ ๓๗/๕๕๔

สำนักพระราชวัง

๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๔

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปในการพระราชทานเพลิงศพ พระพรหมกวี (วรวิทย์ คงคปญฺโญ) ณ เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร

<u>วันอาทิตย์ที่ ๘ มกราคม ๒๕๕๕</u> เวลา ๑๗.๐๐ น.
แต่งกายเครื่องแบบปกติขาว ไว้ทุกข์.

ประภาพรรณ/พิมพ์/ /ทาน.

วัน	หน้าที่ พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ พระพรหมกวี (วรวิทย์ คงคปญฺโญ)
	เพื่อทราบ.

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่งโดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

(แบบ ข.)

หมายรับสั่งที่ ๓๗๕๙๘ **สำนักพระราชวัง**

๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๔

ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานพระบรมราชานุเคราะห์ในการพระราชทานเพลิงศพ พระพรหมกวี (วรวิทย์ คงคปญฺโญ) เจ้าอาวาสวัดโมลีโลกยาราม และเจ้าคณะภาค ๑๐ กรุงเทพมหานคร ณ เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร

<u>วันเสาร์ที่ ๗ มกราคม ๒๕๕๕</u> เวลา ๑๗.๐๐ น. บำเพ็ญพระราชกุศลพระราชทานในการออกเมรุ ณ อาคารโมลีปริยัติยากร วัดโมลีโลกยาราม เขตบางกอกใหญ่ พระสงฆ์ ๑๐ รูปสวดพระพุทธมนต์ จบ มีพระธรรมเทศนา กัณฑ์ ๑ พระ ๔ รูปสวดธรรมคาถา พระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรม

<u>วันอาทิตย์ที่ ๘ มกราคม ๒๕๕๕</u> เวลา ๑๐.๓๐ น. พระสงฆ์ ๑๐ รูปที่สวดพระพุทธมนต์แต่วันก่อน สวดถวายพรพระ แล้วรับพระราชทานฉัน

เวลา ๑๔.๐๐ น. พระสงฆ์ ๑๐ รูปบังสุกุล เชิญโกศศพขึ้นรถวอประเทียบจากศาลาโมลีปริยัติยากร วัดโมลีโลกยาราม เขตบางกอกใหญ่ ไปยังเมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย หยุดรถเชิญโกศศพแห่เวียนเมรุ แล้วเชิญขึ้นตั้งบนจิตกาธาน

เวลา ๑๗.๐๐ น. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปในการพระราชทานเพลิงศพ

<u>วันจันทร์ที่ ๙ มกราคม ๒๕๕๕</u> เวลา ๐๗.๐๐ น. พระราชทานผ้าไตร และภัตตาหารสามหาบในการเก็บอัฐิ.

ประภาพรรณ/พิมพ์/ ... /ทาน.

วัน	**หน้าที่** พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ พระพรหมกวี (วรวิทย์ คงคปญฺโญ)
	เพื่อทราบ.

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่ง โดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

พระมหากรุณาธิคุณ

เมื่อความทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทว่า พระพรหมกวี (วรวิทย์ คงฺคปญฺโญ) เจ้าอาวาสวัดโมลีโลกยาราม ราชวรวิหาร เจ้าคณะภาค ๑๐ และหัวหน้าพระธรรมทูต สายที่ ๖ ถึงแก่มรณภาพ เมื่อวันเสาร์ที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

สมเด็จพระบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานน้ำหลวงสรงศพ เครื่องเกียรติยศประดับศพ เป็นโกศแปดเหลี่ยม ฉัตรเบญจา ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานพระบรมราชานุเคราะห์ในการบำเพ็ญกุศลศพ ๗ วัน มีพระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรม ๗ คืน ในการนี้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ พลอากาศเอกกำธน สินธวานนท์ องคมนตรี อัญเชิญพวงมาลาไปวางที่หน้าโกศศพ และวาระสุดท้าย ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานพระบรมราชานุเคราะห์ในการพระราชทานเพลิงศพทุกประการ ณ เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส ในวันที่ ๗-๘-๙ มกราคม ๒๕๕๔

ด้วยพระมหากรุณาธิคุณทั้งปวงนี้ นับเป็นเกียรติยศยิ่งแด่พระพรหมกวี (วรวิทย์) และคณะสงฆ์วัดโมลีโลกยาราม ราชวรวิหาร ตลอดถึงคณะศิษยานุศิษย์ทั้งปวง

อาตมภาพและคณะสงฆ์วัดโมลีโลกยาราม ราชวรวิหาร ขอถวายอนุโมทนาพระราชกุศลและขอถวายพระพรให้ทรงเจริญพระราชสิริสวัสดิ์พิพัฒนมงคลพระชนมสุขทุกประการ

ขอถวายพระพร

(พระเมธีวราภรณ์)

ผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดโมลีโลกยาราม ราชวรวิหาร

พระมหากรุณาธิคุณ

เมื่อความทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทว่า พระพรหมกวี (วรวิทย์ คงฺคปญฺโญ) เจ้าอาวาสวัดโมลีโลกยาราม ราชวรวิหาร เจ้าคณะภาค ๑๐ และหัวหน้าพระธรรมทูตสายที่ ๖ ถึงแก่มรณภาพ เมื่อวันเสาร์ที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานพวงมาลาวางหน้าโกศศพ ณ อาคารโมลีปริยัตยากร วัดโมลีโลกยาราม ราชวรวิหาร

นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณและเป็นเกียรติยศยิ่งแด่พระพรหมกวี (วรวิทย์) และคณะสงฆ์วัดโมลีโลกยาราม ราชวรวิหาร พร้อมทั้งคณะศิษยานุศิษย์ทั้งปวง

อาตมภาพและคณะสงฆ์วัดโมลีโลกยาราม ราชวรวิหาร ขอถวายอนุโมทนาพระราชกุศลและขอถวายพระพรให้ทรงเจริญพระชนมสุขสิริสวัสดิ์ทุกประการ

ขอถวายพระพร

(พระเมธีวราภรณ์)

ผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดโมลีโลกยาราม ราชวรวิหาร

พระมหากรุณาธิคุณ

เมื่อความทราบฝ่าละอองพระบาทว่า พระพรหมกวี (วรวิทย์ คงฺคปญฺโญ) เจ้าอาวาสวัดโมลีโลกยาราม ราชวรวิหาร เจ้าคณะภาค ๑๐ และหัวหน้าพระธรรมทูตสายที่ ๖ ถึงแก่มรณภาพ เมื่อวันเสาร์ที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พลอากาศเอกเกษม อยู่สุข อัญเชิญพวงมาลาวางหน้าโกศศพ นอกจากนั้น ยังทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานพระราชานุเคราะห์ในการบำเพ็ญกุศลศพสตมวารทุกประการ

นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณและเป็นเกียรติยศยิ่งแด่พระพรหมกวี (วรวิทย์) และคณะสงฆ์วัดโมลีโลกยาราม ราชวรวิหาร ตลอดถึงคณะศิษยานุศิษย์ทั้งปวง

อาตมภาพและคณะสงฆ์วัดโมลีโลกยาราม ราชวรวิหาร ขอถวายอนุโมทนาพระราชกุศลและขอถวายพระพรให้ทรงเจริญพระชนมสุขสิริสวัสดิ์ทุกประการ

ขอถวายพระพร

(พระเมธีวราภรณ์)

ผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดโมลีโลกยาราม ราชวรวิหาร

พระมหากรุณาธิคุณ

เมื่อความทราบฝ่าละอองพระบาทว่า พระพรหมกวี (วรวิทย์ คงฺคปญฺโญ) เจ้าอาวาสวัดโมลีโลกยาราม ราชวรวิหาร เจ้าคณะภาค ๑๐ และหัวหน้าพระธรรมทูต สายที่ ๖ ถึงแก่มรณภาพ เมื่อวันเสาร์ที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ได้ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานพวงมาลาวางหน้าโกศศพ และในวาระสุดท้ายแห่งชีวิต ได้โปรดพระราชทานผ้าไตรบังสุกุลส่วนพระองค์ ๕ ไตร และเสด็จพระราชดำเนินมาในการพระราชทานเพลิงศพ ณ เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส ในวันอาทิตย์ที่ ๘ มกราคม ๒๕๕๕

นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณและเป็นเกียรติยศยิ่งแด่พระพรหมกวี (วรวิทย์) และคณะสงฆ์วัดโมลีโลกยาราม ราชวรวิหาร ตลอดถึงคณะศิษยานุศิษย์ทั้งปวง

อาตมภาพและคณะสงฆ์วัดโมลีโลกยาราม ราชวรวิหาร ขอถวายอนุโมทนาพระราชกุศลและขอถวายพระพรให้ทรงเจริญพระชนมสุขสิริสวัสดิ์ทุกประการ

ขอถวายพระพร

(พระเมธีวราภรณ์)

ผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดโมลีโลกยาราม ราชวรวิหาร

พระกรุณาธิคุณ

เมื่อความทราบฝ่าพระบาทว่า พระพรหมกวี (วรวิทย์ คงฺคปญฺโญ) เจ้าอาวาสวัดโมลีโลกยาราม ราชวรวิหาร เจ้าคณะภาค ๑๐ และหัวหน้าพระธรรมทูตสายที่ ๖ ถึงแก่มรณภาพ เมื่อวันเสาร์ที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานพวงมาลาวางหน้าโกศศพ

นับเป็นพระกรุณาธิคุณและเป็นเกียรติยศยิ่งแด่พระพรหมกวี (วรวิทย์) และคณะสงฆ์วัดโมลีโลกยาราม ราชวรวิหาร ตลอดถึงคณะศิษยานุศิษย์ทั้งปวง

อาตมภาพและคณะสงฆ์วัดโมลีโลกยาราม ราชวรวิหาร ขอถวายอนุโมทนาพระกุศลและขอถวายพระพรให้ทรงเจริญพระชนมสุขสิริสวัสดิ์ทุกประการ

ขอถวายพระพร

(พระเมธีวราภรณ์)

ผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดโมลีโลกยาราม ราชวรวิหาร

พระกรุณาธิคุณ

เมื่อความทราบฝ่าพระบาทว่า พระพรหมกวี (วรวิทย์ คงฺคปญฺโญ) เจ้าอาวาส วัดโมลีโลกยาราม ราชวรวิหาร เจ้าคณะภาค ๑๐ และหัวหน้าพระธรรมทูตสายที่ ๖ ถึงแก่มรณภาพ เมื่อวันเสาร์ที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานน้ำสรงศพ และพวงมาลาวางหน้าโกศศพ ทั้งยังทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานพระอนุเคราะห์ในการสวดพระอภิธรรมศพ เมื่อวันจันทร์ ที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ โดยทรงพระกรุณาโปรดให้ พลเอกอัมพร พวงสงวนวงศ์ เป็นผู้แทนพระองค์ไปในการดังกล่าว

สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอฯ พระองค์นั้น ทรงพระกรุณาต่อวัดโมลีโลกยาราม อย่างล้นเหลือ ได้ทรงพระกรุณาโปรดให้ข้าราชบริพารเชิญทรัพย์ส่วนพระองค์และจตุปัจจัยไทยธรรมมาถวายอุปถัมภ์บำรุงพระอารามและสำนักเรียนอยู่เสมอ ทั้งยังทรงพระกรุณาโปรดให้ข้าราชบริพารคอยติดตามดูแลการดำเนินงานของสำนักเรียนเพื่อนำความกราบทูลทราบฝ่าพระบาทเพื่อพระราชทานพระอนุเคราะห์และทรงอนุโมทนาอยู่เสมอ

เมื่อความทราบฝ่าพระบาทว่า พระพรหมกวี (วรวิทย์) ถึงแก่มรณภาพแล้ว ทรงพระวิตกถึงการดำเนินงานต่อไปในภายหน้าของสำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม จึงทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานเงินปีของส่วนพระองค์ตลอดทั้งปี ๒๕๕๔ ตั้งเป็น "กองทุนสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดาฯ" เพื่อบำรุงการศึกษา

พระปริยัติธรรม แม้เมื่อปัจฉิมกาลแห่งพระชนมชีพ ขณะประทับรักษาพระอาการประชวร ณ โรงพยาบาลศิริราช ซึ่งมีเครื่องเสวยที่ห้องเครื่องซึ่งสวนจิตรลดาส่งมาถวายทุกวัน แต่ไม่อาจเสวยได้ตามคำกราบทูลแนะนำของคณะแพทย์ ยังได้ทรงพระกรุณาโปรดให้ข้าราชบริพารในพระองค์จัดมาถวายเป็นภัตตาหารบิณฑบาตแด่พระภิกษุสามเณรวัดโมลีโลกยารามเป็นประจำทุกเช้าตราบกระทั่งสิ้นพระชนม์

พระกรุณาธิคุณทั้งปวงนี้ นับเป็นเกียรติยศยิ่งแด่พระพรหมกวี (วรวิทย์) ผู้เป็นอดีตเจ้าอาวาส และคณะสงฆ์วัดโมลีโลกยาราม ราชวรวิหาร ตลอดถึงคณะศิษยานุศิษย์ทั้งปวง พระบารมีที่เคยพระราชทานปกแผ่มายังพระอารามและสำนักเรียนวัดโมลีโลกยารามอันมีพระพรหมกวี เป็นเจ้าอาวาสและเจ้าสำนักนั้น จักเป็นที่จารึกสำนึกด้วยความอนุสรณ์ถึงอยู่เป็นนิตยกาล

อาตมภาพและคณะสงฆ์วัดโมลีโลกยาราม ราชวรวิหาร ขอถวายอนุโมทนาพระกุศลและขออานุภาพพระกุศลทั้งปวงที่ทรงบำเพ็ญไว้ด้วยดีแล้ว จงสำเร็จเป็นอิฏฐผลวิบากทิพยสุขในพระอุปบัติภพ โดยฐานนิยมทุกประการ

ขอถวายพระพร

(พระเมธีวราภรณ์)

ผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดโมลีโลกยาราม ราชวรวิหาร

พระกรุณาธิคุณ

เมื่อความทราบฝ่าพระบาทว่า พระพรหมกวี (วรวิทย์ คงฺคปญฺโญ) เจ้าอาวาสวัดโมลีโลกยาราม ราชวรวิหาร เจ้าคณะภาค ๑๐ และหัวหน้าพระธรรมทูตสายที่ ๖ ถึงแก่มรณภาพ เมื่อวันเสาร์ที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานพวงมาลาวางหน้าโกศศพ

นับเป็นพระกรุณาธิคุณและเป็นเกียรติยศยิ่งแด่พระพรหมกวี (วรวิทย์) และคณะสงฆ์วัดโมลีโลกยาราม ราชวรวิหาร ตลอดถึงคณะศิษยานุศิษย์ทั้งปวง

อาตมภาพและคณะสงฆ์วัดโมลีโลกยาราม ราชวรวิหาร ขอถวายอนุโมทนาพระกุศลและขอถวายพระพรให้ทรงเจริญพระชนมสุขสิริสวัสดิ์ทุกประการ

ขอถวายพระพร

(พระเมธีวราภรณ์)

ผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดโมลีโลกยาราม ราชวรวิหาร

พระกรุณาธิคุณ

เมื่อความทราบฝ่าพระบาทว่า พระพรหมกวี (วรวิทย์ คงฺคปญฺโญ) เจ้าอาวาสวัดโมลีโลกยาราม ราชวรวิหาร เจ้าคณะภาค ๑๐ และหัวหน้าพระธรรมทูตสายที่ ๖ ถึงแก่มรณภาพ เมื่อวันเสาร์ที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายาในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ โปรดประทานพวงมาลาวางหน้าโกศศพ

นับเป็นเกียรติยศยิ่งแด่พระพรหมกวี (วรวิทย์) และคณะสงฆ์วัดโมลีโลกยาราม ราชวรวิหาร ตลอดถึงคณะศิษยานุศิษย์ทั้งปวง

อาตมภาพและคณะสงฆ์วัดโมลีโลกยาราม ราชวรวิหาร ขอถวายอนุโมทนาพระกุศลและขอถวายพระพรให้ทรงเจริญพระชนมสุขสิริสวัสดิ์ทุกประการ

ขอถวายพระพร

(พระเมธีวราภรณ์)

ผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดโมลีโลกยาราม ราชวรวิหาร

พระกรุณาธิคุณ

เมื่อความทราบฝ่าพระบาทว่า พระพรหมกวี (วรวิทย์ คงฺคปญฺโญ) เจ้าอาวาสวัดโมลีโลกยาราม ราชวรวิหาร เจ้าคณะภาค ๑๐ และหัวหน้าพระธรรมทูตสายที่ ๖ ถึงแก่มรณภาพ เมื่อวันเสาร์ที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ โปรดประทานพวงมาลาวางหน้าโกศศพ

นับเป็นเกียรติยศยิ่งแด่พระพรหมกวี (วรวิทย์) และคณะสงฆ์วัดโมลีโลกยาราม ราชวรวิหาร ตลอดถึงคณะศิษยานุศิษย์ทั้งปวง

อาตมภาพและคณะสงฆ์วัดโมลีโลกยาราม ราชวรวิหาร ขอถวายอนุโมทนาพระกุศลและขอถวายพระพรให้ทรงเจริญพระชนมสุขสิริสวัสดิ์ทุกประการ

ขอถวายพระพร

(พระเมธีวราภรณ์)

ผู้รักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดโมลีโลกยาราม ราชวรวิหาร

ประวัติพระพรหมกวี

ชื่อ พระพรหมกวี **ฉายา** คงฺคปญฺโญ **อายุ** ๗๘ พรรษา ๕๘
วิทยฐานะ ป.ธ.๘, พธ.ด. (กิตติมศักดิ์)
สังกัด วัดโมลีโลกยาราม ราชวรวิหาร แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง

๑. เจ้าอาวาสวัดโมลีโลกยาราม
๒. เจ้าคณะภาค ๑๐
๓. หัวหน้าพระธรรมทูต สายที่ ๖
๔. เจ้าสำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม

สถานะเดิม

ชื่อ วรวิทย์ นามสกุล ธรรมวรางกูร เกิด ๒ ฯ ๕ ๗ ปีระกา ตรงกับวันจันทร์ ที่ ๖ เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๖

บิดา ชื่อ นายคำมา ธรรมวรางกูร มารดา ชื่อ นางคำ ธรรมวรางกูร ณ บ้านหนองบัว หมู่ที่ ๙ ตำบลนนทรี อำเภอบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี

บรรพชาอุปสมบท

เมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๖ ณ วัดอินทรแบก อำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี

พระวิสุทธิธรรมาจารย์ (ทรัพย์) วัดใหม่กรงทอง อำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี เจ้าคณะจังหวัดปราจีนบุรี เป็นพระอุปัชฌาย์

พระมหาพรหม พฺรหฺมโชโต เป็นพระอนุสาวนาจารย์

วิทยฐานะ

พ.ศ. ๒๔๘๘	- สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนประชาบาล ตำบลนนทรี ๑ (วัดหนองบัว) อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี
พ.ศ. ๒๔๙๙	- สอบได้ชั้นประโยค ป.ธ.๓ สำนักศาสนศึกษาวัดอินทรแบก สำนักเรียนคณะจังหวัดปราจีนบุรี - สอบได้นักธรรมชั้นเอก สำนักศาสนศึกษาวัดใหม่กรงทองสำนักเรียนคณะจังหวัดปราจีนบุรี
พ.ศ. ๒๕๐๖	- สอบได้ชั้นประโยค ป.ธ.๘ สำนักเรียนวัดมหาธาตุ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. ๒๕๔๑	ได้รับปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (กิตติมศักดิ์) สาขาพุทธศาสตร์ (พธ.ด.) จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ความชำนาญพิเศษ

๑. ความชำนาญด้านกฎหมายคณะสงฆ์
๒. ความชำนาญด้านงานสารบรรณ
๓. ความชำนาญด้านกวีนิพนธ์
๔. ความชำนาญด้านการสวดพระปาฏิโมกข์

งานการปกครอง

พ.ศ. ๒๕๐๖	เป็นเจ้าคณะ ๒๓ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์
พ.ศ. ๒๕๑๖	เป็นเลขานุการเจ้าคณะภาค ๑๐
พ.ศ. ๒๕๑๗	เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์

พ.ศ. ๒๕๑๘	เป็นพระกรรมวาจาจารย์
พ.ศ. ๒๕๒๐	เป็นรองเจ้าคณะภาค ๑๐
พ.ศ. ๒๕๒๑	เป็นพระอุปัชฌาย์วิสามัญ
พ.ศ. ๒๕๒๒-๒๕๒๔	เป็นผู้อำนวยการโครงการพัฒนาพระสังฆาธิการชั้นเจ้าคณะ ในเขตภาค ๑๐
พ.ศ. ๒๕๒๕	เป็นเจ้าคณะ ๘ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์
พ.ศ. ๒๕๒๙	เป็นกรรมการบริหารวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์
พ.ศ. ๒๕๒๙	เป็นเจ้าคณะหมวดพระธาตุ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์
พ.ศ. ๒๕๓๐	เป็นกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการสงฆ์วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎ
พ.ศ. ๒๕๓๖	เป็นผู้รักษาการแทนเจ้าคณะภาค ๑๐
พ.ศ. ๒๕๓๗	เป็นเจ้าคณะภาค ๑๐
พ.ศ. ๒๕๔๐	เป็นกรรมการฝ่ายปกครองของมหาเถรสมาคม
พ.ศ. ๒๕๔๐	เป็นเจ้าอาวาสวัดโมลีโลกยาราม
พ.ศ. ๒๕๔๑	เป็นเจ้าคณะภาค ๑๐ สมัยที่ ๒
พ.ศ. ๒๕๔๔	เป็นกรรมการพิจารณาและกลั่นกรองการตั้งชื่อวัด
พ.ศ. ๒๕๔๔	เป็นกรรมการพิจารณาการปรับโครงสร้างงานพระพุทธศาสนา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒
พ.ศ. ๒๕๔๔	เป็นกรรมการเร่งรัดการออกเอกสารสิทธิ์และการจัดประโยชน์ ที่ดินวัดร้างและศาสนสมบัติกลาง

พ.ศ. ๒๕๔๕	เป็นกรรมการฝ่ายปกครองของมหาเถรสมาคม สมัยที่ ๒
พ.ศ. ๒๕๔๕	เป็นเจ้าคณะภาค ๑๐ สมัยที่ ๓
พ.ศ. ๒๕๔๕	เป็นกรรมการช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ และอุบัติภัย
พ.ศ. ๒๕๔๙	เป็นเจ้าคณะภาค ๑๐ สมัยที่ ๔
พ.ศ. ๒๕๕๓	เป็นเจ้าคณะภาค ๑๐ สมัยที่ ๕

จำนวนพระภิกษุและสามเณรจำพรรษา

พ.ศ. ๒๕๔๙	มีพระภิกษุ	๖๔	รูป	สามเณร	๗๓	รูป	รวม	๑๓๗	รูป
พ.ศ. ๒๕๕๐	มีพระภิกษุ	๗๐	รูป	สามเณร	๕๙	รูป	รวม	๑๒๙	รูป
พ.ศ. ๒๕๕๑	มีพระภิกษุ	๖๖	รูป	สามเณร	๕๘	รูป	รวม	๑๒๔	รูป
พ.ศ. ๒๕๕๒	มีพระภิกษุ	๗๑	รูป	สามเณร	๙๓	รูป	รวม	๑๖๔	รูป
พ.ศ. ๒๕๕๓	มีพระภิกษุ	๗๖	รูป	สามเณร	๙๘	รูป	รวม	๑๗๔	รูป

การอื่น ๆ

- มีการทำวัตรสวดมนต์เช้า - เย็น ตลอดทั้งปี
- มีการทำอุโบสถสังฆกรรมตลอดปี มีพระภิกษุสวดพระปาฏิโมกข์ได้ ๑๑ รูป
- มีระเบียบการปกครองวัดเป็นไปตามพระธรรมวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎมหาเถรสมาคม ระเบียบมหาเถรสมาคม คำสั่งมหาเถรสมาคม มติมหาเถรสมาคม และจารีตอันดีงามของคณะสงฆ์
- มีระเบียบกติกาของวัดเพื่อสร้างความสมานฉันท์ และให้การอยู่ร่วมกันเป็นไปด้วยความเรียบร้อยดีงามตามหลักพระธรรมวินัย
- มีการบริหารจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งแผนกบาลี และแผนกธรรมอย่างจริงจังและเป็นระบบ

- วัดโมลีโลกยาราม ได้จัดการปกครองภายในวัดโดยรูปแบบสามัคคี แบ่งการปกครองเป็น ๖ คณะ คือ คณะ ๑, คณะ ๒, คณะ ๓, คณะ ๔, คณะ ๕ และคณะ ๖ มีเจ้าคณะเป็นผู้ปกครองดูแลในคณะนั้นๆ มีผู้ช่วยเจ้าอาวาสเป็นผู้ช่วยงานเจ้าอาวาสด้านต่างๆ มีเลขานุการเจ้าอาวาสเป็นผู้ประสานงานและปฏิบัติงานธุรการทั่วไป

- พระภิกษุสามเณรทุกรูปต้องศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีและแผนกธรรมจนจบการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสูงสุดตามความสามารถ

งานการศาสนศึกษา

พ.ศ. ๒๔๙๘	เป็นครูสอนพระปริยัติธรรมสำนักศาสนศึกษาวัดอินทรแบก
พ.ศ. ๒๔๙๙	เป็นครูสอนบาลีไวยากรณ์ สำนักศาสนศึกษาวัดใหม่กรงทอง
พ.ศ. ๒๔๙๙	เป็นกรรมการตรวจประโยคธรรมสนามหลวง
พ.ศ. ๒๕๐๓	เป็นกรรมการตรวจประโยคบาลีสนามหลวง
พ.ศ. ๒๕๑๑	เป็นผู้ริเริ่มจัดตั้งศูนย์การศึกษาคณะสงฆ์ปราจีนบุรี
พ.ศ. ๒๕๑๖-๒๕๒๐	เป็นเลขานุการกองตรวจธรรมสนามหลวงชั้นตรี ภาค ๑๐
พ.ศ. ๒๕๑๗	เป็นเลขานุการแผนกบาลีมหาธาตุวิทยาลัย
พ.ศ. ๒๕๑๘	เป็นกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการโรงเรียนพระสังฆาธิการส่วนภูมิภาคจังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดนครพนม
พ.ศ. ๒๕๑๙	เป็นกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการโรงเรียนพระสังฆาธิการส่วนภูมิภาคจังหวัดศรีสะเกษและจังหวัดยโสธร

พ.ศ. ๒๕๒๑-๒๕๔๐	เป็นผู้อำนวยการตรวจธรรมสนามหลวงชั้นตรี ภาค ๑๐
พ.ศ. ๒๕๒๑	เป็นรองผู้อำนวยการแผนกบาลีมหาธาตุวิทยาลัย
พ.ศ. ๒๕๒๒-๒๕๒๔	เป็นผู้ออกข้อสอบประโยคธรรมสนามหลวงชั้นตรี (บางวิชา)
พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๓๕	เป็นผู้ออกข้อสอบประโยคธรรมสนามหลวงชั้นโท (บางวิชา)
พ.ศ. ๒๕๒๙	เป็นรองผู้อำนวยการมหาธาตุวิทยาลัย
พ.ศ. ๒๕๓๖-๒๕๓๙	เป็นผู้ออกข้อสอบประโยคธรรมสนามหลวงชั้นเอก (บางวิชา)
พ.ศ. ๒๕๔๐	เป็นเจ้าสำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม
พ.ศ. ๒๕๔๒-ปัจจุบัน	เป็นประธานอำนวยการโครงการอบรมบาลีก่อนสนามหลวง สำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม
พ.ศ. ๒๕๔๔	เป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สถิติผลสอบพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-แผนกบาลี

๑. แผนกธรรม

พ.ศ. ๒๕๕๐ ส่งสอบนักธรรมทุกชั้นรวม ๓๕ รูป สอบได้ ๑๖ รูป

พ.ศ. ๒๕๕๑ ส่งสอบนักธรรมทุกชั้นรวม ๔๐ รูป สอบได้ ๒๐ รูป

พ.ศ. ๒๕๕๒ ส่งสอบนักธรรมทุกชั้นรวม ๕๗ รูป สอบได้ ๒๐ รูป

๑. แผนกบาลี

พ.ศ. ๒๕๕๑ ส่งสอบบาลีทุกชั้นรวม ๑๐๔ รูป สอบได้ ๖๓ รูป

พ.ศ. ๒๕๕๒ ส่งสอบบาลีทุกชั้นรวม ๑๐๕ รูป สอบได้ ๗๔ รูป

พ.ศ. ๒๕๕๓ ส่งสอบบาลีทุกชั้นรวม ๑๒๒ รูป สอบได้ ๘๔ รูป

วิธีส่งเสริมการศาสนศึกษา

สำนักเรียนได้จัดการการศาสนศึกษาเป็น ๒ แผนก คือ แผนกนักธรรมและแผนกบาลี สำหรับแผนกธรรมได้จัดการเรียนการสอนตั้งแต่นักธรรมชั้นโทและนักธรรมชั้นเอก แผนกบาลีได้จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับประโยค ๑-๒ ถึงชั้นประโยค ป.ธ.๙ มีพระภิกษุสามเณรนักเรียนทั้งในสำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม รวมทั้งสำนักเรียนและสำนักศาสนศึกษาต่างๆ ในกรุงเทพมหานครเข้าเรียนร่วมปีละไม่น้อยกว่า ๑๒๐ รูป มีเจ้าอาวาสในฐานะเจ้าสำนักเรียนเป็นผู้บริหารสูงสุด มีอาจารย์ใหญ่เป็นผู้สนองงานด้านต่างๆ คือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานปกครอง งานงบประมาณ มีรองอาจารย์ใหญ่ ๒ รูป เป็นผู้ช่วยในการบริหารงาน มีคณะครูของสำนักเป็นผู้ช่วยดูแลงานวิชาการ ซึ่งถือเป็นงานหลักของสำนักเรียน มีเลขานุการสำนักเรียนปฏิบัติงานธุรการ สารบรรณและการเงิน สำนักเรียนมีวิธีส่งเสริมการศาสนศึกษา ดังนี้

๑. แนะนำส่งเสริมและให้กำลังใจนักเรียนในการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลี โดยสร้างเจตคติที่ถูกต้องต่อการศาสนศึกษา รวมทั้งดูแลสวัสดิการด้านอื่นๆ ของนักเรียน และคณะครูของสำนัก

๒. ถวายทุนการศึกษาต่อแก่คณะครูของสำนักเรียน ผู้ศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอกตามสมควร

๓. จัดหาผ้าไตรจีวรและทุนการศึกษาถวายแก่นักเรียนผู้สอบได้ในระดับชั้นต่างๆ เพื่อสร้างขวัญกำลังใจแก่นักเรียนในเดือนกันยายนของทุกปีตั้งแต่ปี ๒๕๔๑ - ปัจจุบัน โดยมอบทุนการศึกษาตามจำนวนผู้สอบโดยเฉลี่ยปีละ ๕๐๐,๐๐๐ บาท รวมเป็นเงิน ๖,๕๐๐,๐๐๐ (หกล้านห้าแสนบาท)

๔. ดำเนินการจัดตั้งศูนย์สังฆศาสน์ธำรงขึ้นเป็นสาขาของสำนักเรียนตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๔๑ ที่อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ชื่อว่า "สาขาศูนย์สังฆศาสน์ธำรง" เพื่อให้การบริหารจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งสองแผนกดำเนินไปอย่างเป็นระบบ

เกียรติคุณพิเศษที่สำนักเรียนได้รับ

พ.ศ. ๒๕๔๗-๒๕๕๑	มีนักเรียนของสำนักได้รับทุนในโครงการทุนเล่าเรียนหลวงสำหรับพระสงฆ์ไทยรวม ๒๘ ทุน
พ.ศ. ๒๕๕๐	ได้รับทุนบริหารการศึกษาสำนักเรียนดีเด่นประจำปีของสำนักเรียนในส่วนกลางในโครงการทุนเล่าเรียนหลวงสำหรับพระสงฆ์ไทย
พ.ศ. ๒๕๕๒	ได้รับทุนบริหารการศึกษาสำนักเรียนดีเด่นประจำปีของสำนักเรียนในส่วนกลางในโครงการทุนเล่าเรียนหลวงสำหรับพระสงฆ์ไทย
พ.ศ. ๒๕๕๓	ได้รับทุนบริหารการศึกษาสำนักเรียนดีเด่นประจำปีของสำนักเรียนในส่วนกลางในโครงการทุนเล่าเรียนหลวงสำหรับพระสงฆ์ไทย

งานการศึกษาสงเคราะห์

พ.ศ. ๒๕๔๐ - พ.ศ. ๒๕๕๑ แจกทุนการศึกษาแก่นักเรียนระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา และนักศึกษาระดับปริญญาตรี รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๑,๔๐๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งล้านสี่แสนบาทถ้วน)

งานเผยแผ่

พ.ศ. ๒๕๐๘	เป็นหัวหน้าพระธรรมทูตกลุ่มจังหวัดปราจีนบุรี
พ.ศ. ๒๕๑๙	เป็นเลขานุการหัวหน้าพระธรรมทูตสายที่ ๓
พ.ศ. ๒๕๒๐	เป็นเลขานุการหัวหน้าพระธรรมทูตสายที่ ๖
พ.ศ. ๒๕๒๓	เป็นผู้ยกร่างโครงการฝึกอบรมพระธรรมทูตเสนอต่อคณะกรรมการกองอำนวยการงานพระธรรมทูต
พ.ศ. ๒๕๒๔	เป็นกรรมการสำนักฝึกอบรมพระธรรมทูต

พ.ศ. ๒๕๒๔	เป็นหัวหน้าคณะฝึกอบรมสามเณรสิกขาแก่สามเณรนวกะวัดมหาธาตุ
พ.ศ. ๒๕๒๕	เป็นหัวหน้าคณะฝึกอบรมศิษย์วัดมหาธาตุ
พ.ศ. ๒๕๓๑	เป็นหัวหน้าพระธรรมทูตสายที่ ๖
พ.ศ. ๒๕๓๒	เป็นคณะทำงานยกร่างระเบียบกองงานพระธรรมทูต ซึ่งพระพุทธวรญาณเป็นประธาน
พ.ศ. ๒๕๓๓	เป็นคณะพิจารณารับร่างระเบียบกองงานพระธรรมทูต ซึ่งมีสมเด็จพระพุฒาจารย์เป็นประธาน
พ.ศ. ๒๕๓๔	เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสำนักฝึกอบรมพระธรรมทูต
พ.ศ. ๒๕๓๙	เป็นหัวหน้าพระธรรมทูตสายที่ ๖ สมัยที่ ๒
พ.ศ. ๒๕๔๕	เป็นหัวหน้าพระธรรมทูตสายที่ ๖ สมัยที่ ๓
พ.ศ. ๒๕๕๑	เป็นหัวหน้าพระธรรมทูตสายที่ ๖ สมัยที่ ๔

งานนิพนธ์

ได้ศึกษาค้นคว้า รวบรวม และเรียบเรียงเอกสารตำราเกี่ยวกับการปกครองคณะสงฆ์ และการศาสนศึกษา ดังนี้

ก. ประเภทวิชาการ

๑) วิทยาพระสังฆาธิการ เล่ม ๑

๒) วิทยาพระสังฆาธิการ เล่ม ๒

๓) วิทยาพระสังฆาธิการ เล่ม ๓

๔) วิทยาพระสังฆาธิการ เล่ม ๔

๕) บันทึกบาลีไวยากรณ์

ข. ประเภทธรรมะและปกิณกะ

๑) แนวบรรยาย ค่านิยมพื้นฐาน ๕ ประการ

๒) สมณศักดิ์พระธรรมธีรราชมหามุนี

๓) ปายาสิราชัญสูตร

๔) สมณศักดิ์

๕) ประวัติเมืองในเขตภาค ๑๐

๖) สามเณรสิกขา

๗) ทำวัตรสวดมนต์ศิษย์วัด

๘) วันฉลองเปรียญธรรม

๙) ทำวัตรสวดมนต์ ฉบับวัดโมลีโลกยาราม

ค. ประเภทกวีนิพนธ์

๑) นิราศบางคล้า

๒) นิราศอรัญประเทศ

๓) นิราศนครสวรรค์

๔) นิราศถ้ำมังกรทอง

๕) นิราศคณะสลักสอง

๖) นิราศคณะยี่สิบสาม

๗) พระองค์ไดกษัตราราชาธิราช

๘) สวัสดีปี ๓๙ เอาเป็นชื่อ

๙) เฉพาะกลอนจะกล่าวเล่าแถลง

๑๐) คำกลอนสอนจิต

๑๑) สังคหธรรมคำกลอน

๑๒) กวีวัจน์พัฒนา

๑๓) ตยัตถกวี

๑๔) สภาพฤกษ์ไทย

๑๕) นิราศวัดไทยในวิเทศ

๑๖) ปกิณกะอื่น ๆ

๑๗) สวัสดีปีใหม่

ง. ประเภทร้อยแก้ว

๑) สมณศักดิ์พระธรรมธีรราชมหามุนี

๒) ประวัติเมืองในเขตภาค ๑๐

๓) ปายาสิราชัญญสูตร

๔) ทำวัตรสวดมนต์ ฉบับวัดโมลีโลกยาราม

๕) ประวัติจังหวัดสระแก้ว

จ. ประเภทร้อยกรอง

๑) กวีวรชาดก เล่ม ๑

๒) กวีวรชาดก เล่ม ๒

๓) กวีนิพนธ์ เล่ม ๑

๔) กวีนิพนธ์ เล่ม ๒

๕) กวีนิพนธ์ เล่ม ๓

๖) กวีนิพนธ์ เล่ม ๔

๗) ตำรากวีนิพนธ์

กิจกรรมอื่นๆ

- เป็นผู้แสดงพระธรรมเทศนา และบรรยายธรรมประจำวันธัมมัสสวนะ
- ได้ทำวัตรสวดมนต์ทั้งภาคเช้าและภาคเย็น
- เป็นพระธรรมกถึกแสดงธรรมทางวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี
- มีการทำพิธีมาฆบูชาประจำทุกปี มีผู้ร่วมพิธี เป็นพระภิกษุประมาณ ๕๐ รูป สามเณรประมาณ ๖๐ รูป ประชาชนประมาณ ๑๐๐ คน
- มีการทำพิธีวิสาขบูชา มีผู้ร่วมพิธี เป็นพระภิกษุประมาณ ๖๐ รูป

สามเณรประมาณ ๗๐ รูป ประชาชนประมาณ ๑๕๐ คน

- มีการทำพิธีอัฏฐมีบูชา มีผู้ร่วมพิธี เป็นพระภิกษุประมาณ ๖๐ รูป สามเณรประมาณ ๕๐ รูป ประชาชนประมาณ ๕๐ คน
- มีการทำพิธีอาสาฬหบูชา มีผู้ร่วมพิธี เป็นพระภิกษุประมาณ ๖๔ รูป สามเณรประมาณ ๗๐ รูป เป็นประชาชนประมาณ ๑๐๐ คน

งานการสาธารณูปการ

สภาพของวัดโมลีโลกยารามก่อนปีพุทธศักราช ๒๕๔๐ อยู่ในสภาพทรุดโทรมอย่างหนัก ทั้งเขตพุทธาวาสและสังฆาวาส เมื่อรับตำแหน่งเจ้าอาวาส เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๔๐ - ๒๕๕๓ ได้บูรณะโบราณสถานและโบราณวัตถุ และก่อสร้างถาวรวัตถุ แยกได้ ดังนี้

ก. เขตพุทธาวาส ได้บูรณะสิ้นเงิน ๔๐,๙๐๐,๐๐๐ บาท (สี่สิบล้านเก้าแสนบาทถ้วน) ดังนี้

(๑) บูรณะพระพุทธโมลีโลกนาถ พระประธานในพระอุโบสถ พระอัครสาวก พร้อมแท่นฐานชุกชี เป็นเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท (ห้าหมื่นบาทถ้วน)

(๒) บูรณะพระประธานในพระวิหาร พระพุทธรูปหมู่ ๒๐ องค์ พร้อมแท่นฐานชุกชี พร้อมลงรักปิดทองทุกองค์ เป็นเงิน ๓,๕๐๐,๐๐๐ บาท (สามล้านห้าแสนบาทถ้วน)

(๓) บูรณะพระปรเมศ พระพุทธรูปองค์ใหญ่ในพระวิหาร พร้อมลงรักปิดทอง เป็นเงิน ๓๕๐,๐๐๐ บาท (สามแสนห้าหมื่นบาทถ้วน)

(๔) บูรณะพระอุโบสถ พระวิหาร และหอสมเด็จ ซึ่งทรุดโทรมมาก โดยกรมศิลปากรเป็นผู้จัดงบประมาณ สิ้นเงิน ๓๗,๐๐๐,๐๐๐ บาท (สามสิบเจ็ดล้านบาทถ้วน)

ข. เขตสังฆาวาส เฉพาะเสนาสนะสงฆ์ทุกหลัง มีลักษณะเป็นสองชั้น ใต้ถุนสูง มีสภาพทรุดโทรมมาก พระภิกษุสามเณรสามารถอยู่อาศัยได้ประมาณ ๔๐ รูป เมื่อได้ปรับปรุงเสนาสนะสงฆ์ทุกหลังให้เป็นสองชั้นไม่ให้

เสียรูปทรงเดิมตามที่กรมศิลปากรได้กำหนดและได้ก่อสร้างใหม่เพิ่มเติมอีกหลายหลัง ปัจจุบันพระภิกษุสามเณรอยู่อาศัยได้ถึง ๑๗๐ รูป รวมบูรณะและก่อสร้างเขตสังฆาวาสสิ้นเงิน ๓๓,๙๕๐,๐๐๐ บาท (สามสิบสามล้านเก้าแสนห้าหมื่นบาทถ้วน) มีรายละเอียด ดังนี้

คณะ ๑

- ก่อสร้างศาลาบำเพ็ญกุศล ๑ หลัง เป็นอาคารทรงไทย ๒ ชั้น สิ้นเงิน ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท (ห้าล้านบาทถ้วน)
- ก่อสร้างกุฏีทรงไทย ๑ หลัง เป็นอาคารทรงไทย ๒ ชั้น สิ้นเงิน ๒,๖๐๐,๐๐๐ บาท (สองล้านหกแสนบาทถ้วน)
- บูรณะกุฏีทรงไทยโบราณ ๑ หลัง ก่ออิฐฉาบปูน สิ้นเงิน ๑,๘๐๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งล้านแปดแสนบาทถ้วน)
- บูรณะหอสวดมนต์ ๑ หลัง สิ้นเงิน ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท (สองล้านบาทถ้วน)

คณะ ๒

- บูรณะกุฏีสงฆ์ ๑ หลัง ชั้นล่างเป็นตึก ชั้นบนเป็นไม้ สิ้นเงิน ๑,๘๐๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งล้านแปดแสนบาทถ้วน)
- ก่อสร้างกุฏีทรงไทย ๓ หลัง ชั้นล่างเป็นตึก ชั้นบนเป็นไม้ สิ้นเงิน ๕,๕๐๐,๐๐๐ บาท (ห้าล้านห้าแสนบาทถ้วน)

คณะ ๓

- บูรณะกุฏีสงฆ์ ๑ หลัง ชั้นล่างเป็นตึก ชั้นบนเป็นไม้ สิ้นเงิน ๑,๗๕๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งล้านเจ็ดแสนห้าหมื่นบาทถ้วน)
- ก่อสร้างกุฏีทรงไทย ๑ หลัง ชั้นล่างเป็นตึก ชั้นบนเป็นไม้ สิ้นเงิน ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท (สองล้านบาทถ้วน)

คณะ ๔

- ก่อสร้างกุฏีทรงไทย ๒ หลัง ชั้นล่างเป็นตึก ชั้นบนเป็นไม้ สิ้นเงิน ๓,๗๐๐,๐๐๐ บาท (สามล้านเจ็ดแสนบาทถ้วน)

- บูรณะกุฏิสงฆ์ ๑ หลัง ชั้นล่างเป็นตึก ชั้นบนเป็นไม้ สิ้นเงิน ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งล้านห้าแสนบาทถ้วน)

คณะ ๕

- บูรณะกุฏิสงฆ์ ๒ หลัง ชั้นล่างเป็นตึก ชั้นบนเป็นไม้ สิ้นเงิน ๓,๘๐๐,๐๐๐ บาท (สามล้านแปดแสนบาทถ้วน)
- สร้างกุฏิยาวทรงไทย ๒ ชั้น ชั้นล่างเป็นตึก ก่ออิฐฉาบปูน ชั้นบนเป็นเครื่องไม้ จำนวน ๓๓ ห้อง สิ้นเงิน ๒,๕๐๐,๐๐๐ บาท (สองล้านห้าแสนบาทถ้วน)

ส่วนงานสาธารณูปการนอกวัดโมลีโลกยารามนั้น ได้ก่อสร้างอาคารหอประชุมใหญ่ ที่ศูนย์การคณะสงฆ์ภาค ๑๐ ซึ่งตั้งอยู่ที่อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ขนาดยาว ๘๕ เมตร กว้าง ๒๕ เมตร ชั้นล่างใช้เป็นห้องประชุมใหญ่ จุคนผู้เข้าประชุมได้ประมาณ ๑,๐๐๐ คน ส่วนชั้นบนใช้เป็นห้องพักพระสังฆาธิการ ห้องพักพระเถระ และมีห้องประชุมย่อยอีก ๑ ห้อง สิ้นงบประมาณก่อสร้าง ๒๐,๐๐๐,๐๐๐๐ บาท (ยี่สิบล้านบาทถ้วน)

งานการสาธารณสงเคราะห์

พ.ศ. ๒๕๔๐ - พ.ศ. ๒๕๕๓ แจกมอบทุนสงเคราะห์คนชราและคนทุพพลภาพในเขตชุมชนวัดโมลีโลกยาราม รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๗๐๐,๐๐๐ บาท (เจ็ดแสนบาทถ้วน)

สมณศักดิ์

พ.ศ. ๒๕๑๗	ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญที่ **พระศรีสุธรรมมุนี**
พ.ศ. ๒๕๒๓	ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นราชที่ **พระราชเมธี**
พ.ศ. ๒๕๓๙	ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ เป็นพระราชา

คณะชั้นเทพที่ **พระเทพปริยัติสุธี**

พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะชั้นธรรมที่ **พระธรรมปริยัติโสภณ**

พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้รับพระราชทานสถาปนาสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะเจ้าคณะรอง ชั้นหิรัญบัฏ ที่ **พระพรหมกวี**

นับได้ว่า พระพรหมกวี อดีตเจ้าอาวาสลำดับที่ ๑๒ นับแต่ได้เป็นพระอารามหลวงเมื่อสมัยรัชกาลที่ ๑ ได้พลิกฟื้นวัดโมลีโลกยารามจากที่ซบเซาในหลายด้าน ให้เจริญรุ่งเรืองเป็นที่ปรากฏในสังคม เช่น

ด้านการศาสนศึกษา ถือว่าโดดเด่นที่สุดจนเป็นที่ปรากฏทั่วทั้งสังฆมณฑล ดังจะเห็นได้ว่า สำนักเรียนวัดโมลีโลกยารามได้รับการตั้งเป็นสำนักเรียนโดยมติมหาเถรสมาคมเมื่อวันที่ ๙ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแต่เดิมสอบในนามสำนักเรียนวัดมหาธาตุ แต่เมื่อเป็นสำนักเรียนแล้วก็ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนเป็นเอกเทศมาตามลำดับแต่ในระยะแรกไม่มั่นคงนัก เมื่อพระพรหมกวี (สมัยนั้นดำรงสมณศักดิ์ที่ พระเทพปริยัติสุธี) มาเป็นเจ้าอาวาสลำดับที่ ๑๒ เป็นเจ้าสำนักเรียนรูปที่ ๒ ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนอย่างจริงจังเป็นระบบท่ามกลางแห่งความไม่พร้อมหลายประการ เช่น ที่อยู่อาศัย สถานที่เรียน บิณฑบาต เป็นต้น แต่ด้วยความสามารถบริหารจัดการศึกษาและความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะสร้างศาสนทายาทมารับใช้พระศาสนา ทำให้มีผลการสอบของนักเรียนเพิ่มขึ้นตามลำดับตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๔๑ เป็นต้นมาจนปัจจุบัน เมื่อมีโครงการทุนเล่าเรียนหลวงสำหรับพระสงฆ์ไทยเมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๔๗ ทำให้เห็นชัดถึงจำนวนผู้สอบได้ทั้งปริมาณและคุณภาพ มีเกียรติคุณแห่งสำนักพอสรุปได้ ดังนี้

พ.ศ. ๒๕๔๗ - พ.ศ. ๒๕๕๔ มีนักเรียนของสำนักได้รับทุนในโครงการทุนเล่าเรียนหลวงสำหรับพระสงฆ์ไทย รวม ๓๑ ทุน

เมื่อ พ.ศ.๒๕๔๙ มีการจัดลำดับจำนวนผู้สอบได้เพื่อมอบทุนบริหารสำนักเรียน/สำนักศาสนศึกษาดีเด่นจำนวน ๕ ทุน แบ่งเป็นสำนักศาสนศึกษาในเขตการปกครองระดับหน จำนวน ๔ ทุน คือ หนกลาง หนตะวันตก หนเหนือ หนใต้ และสำนักเรียนในส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร จำนวน ๑ ทุน สำนักเรียนวัดโมลีโลกยารามมีจำนวนผู้สอบได้มากที่สุด คือ พ.ศ.๒๕๔๙, พ.ศ. ๒๕๕๐, พ.ศ.๒๕๕๒, พ.ศ.๒๕๕๓, พ.ศ.๒๕๕๔

นอกจากด้านการบริหารการศึกษาแล้ว ท่านยังได้เป็นนักวิชาการที่โดดเด่นทั้งด้านการบรรยายและการเขียนหนังสือ โดยเฉพาะการเขียนนั้นถือว่าโดดเด่นในหลายด้าน ทั้งด้านงานสารบรรณ งานเลขานุการ งานบริหารคณะสงฆ์ และงานปกิณกะอื่นๆ จำนวนมาก และที่โดดเด่นที่สุด คือ งานด้านกวีนิพนธ์ ท่านได้รจนางานกวีนิพนธ์มากกว่า ๓๐ เรื่อง นับว่ามีผลงานเป็นที่ประจักษ์ชัดแก่สาธารณชนทั่วไป

ด้านการปกครอง เมื่อมาครองวัดโมลีโลกยารามแล้ว ได้ดำเนินการจัดการปกครองภายในวัดด้วยความเรียบร้อยดีงามมาจนมรณภาพ มีพระภิกษุสามเณรเพิ่มขึ้นจาก ๓๐ รูปเศษในปีแรกที่มาเป็นเจ้าอาวาสจนถึง ๒๐๐ รูปในปัจจุบัน นอกจากนั้น พระเดชพระคุณยังเป็นพระเถระผู้บริหารการคณะสงฆ์ในเขตภาค กล่าวคือ เป็นเจ้าคณะภาค ๑๐ ปกครองคณะสงฆ์ใน ๖ จังหวัด คือ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ นครพนม อำนาจเจริญ ยโสธร และมุกดาหาร มากถึง ๑๘ ปี ๕ สมัย

ด้านการเผยแผ่ พระเดชพระคุณเป็นหัวหน้าพระธรรมทูตสายที่ ๖ ดูแลงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งในด้านการบริหารจัดการและเผยแผ่ด้วยตนเองใน ๑๐ จังหวัด คือ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ นครพนม อำนาจเจริญ ยโสธร มุกดาหาร นครราชสีมา บุรีรัมย์ ชัยภูมิ สุรินทร์

ด้านสาธารณูปการ พระเดชพระคุณได้พลิกฟื้นสภาพวัดโมลีโลกยาราม พระอารามหลวงชั้นโท ที่กำลังทรุดโทรมอย่างหนัก ทั้งเขตสังฆาวาสและพุทธาวาส มีเสนาสนะสงฆ์ยกสูง บางคณะด้านล่างมีน้ำครำ มีชาวบ้านอยู่

คลาคล่ำในวัด มีการบูรณปฏิสังขรณ์ทั้งเขตพุทธาวาสและเสนาสนะสงฆ์ทุกหลังจนสามารถรองรับพระภิกษุสามเณรได้ประมาณ ๑๕๐ รูป แต่บัดนี้ก็เริ่มประสบปัญหาด้านที่อยู่อาศัยเพราะมีพระภิกษุสามเณรอยู่กันมากถึง ๒๐๐ รูปเศษ

ด้านสาธารณสงเคราะห์และศึกษาสงเคราะห์ พระเดชพระคุณได้สงเคราะห์นักเรียนนักศึกษาด้านทุนการศึกษาจำนวนมากทุกปี และได้สงเคราะห์ทุนและเครื่องอุปโภคบริโภคสำหรับคนสูงอายุและผู้พิการในชุมชนวัดโมลีโลกยารามมิได้ขาด

สรรพศาสนกิจที่ท่านได้บำเพ็ญให้เป็นไปอย่างเต็มความสามารถนี้ เมื่อความทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทดังกล่าว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานสถาปนาสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะเจ้าคณะรองชั้นหิรัญบัฏ ที่ “พระพรหมกวี” เป็นกรณีพิเศษ

นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณยิ่งต่อคณะสงฆ์วัดโมลีโลกยาราม ราชวรวิหารและคณะศิษยานุศิษย์ทั้งปวง.

รายการไทยธรรม ของที่ระลึกและเจ้าภาพ
งานออกเมรุพระราชทานเพลิงศพพระพรหมกวี (วรวิทย์)
อดีตเจ้าอาวาสวัดโมลีโลกยารามและอดีตเจ้าคณะภาค ๑๐
วันที่ ๗-๘-๙ เดือน มกราคม พุทธศักราช ๒๕๕๕

ที่	ของที่ระลึกและไทยธรรม	จำนวน	ราคาแต่ละชิ้น	เป็นเงิน	เจ้าภาพ
๑	พระปรกใบมะขาม (ชุดใหญ่)	๘๐๐	๑๓๕	๑๐๘,๐๐๐	คุณเพชรา ปิ่นทอง
๒	พระปรกใบมะขาม (ชุดเล็ก)	๓,๐๐๐	๓๘	๑๑๔,๐๐๐	คุณเพชรา ปิ่นทอง
๓	วิทยาพระสังฆาธิการ เล่ม ๑	๔,๕๐๐	๑๔๐	๖๓๐,๐๐๐	คณะสงฆ์ศรีสะเกษ, นครพนม, ยโสธร, อำนาจเจริญ
	วิทยาพระสังฆาธิการ เล่ม ๑	๑,๕๐๐	๑๔๐	๒๑๐,๐๐๐	วัดโมลีโลกยาราม
๔	วิทยาพระสังฆาธิการ เล่ม ๒	๔,๕๐๐	๑๐๐	๔๕๐,๐๐๐	คณะสงฆ์ศรีสะเกษ, นครพนม, ยโสธร, อำนาจเจริญ
	วิทยาพระสังฆาธิการ เล่ม ๒	๑,๕๐๐	๑๐๐	๑๕๐,๐๐๐	วัดโมลีโลกยาราม
๕	ตำรากวีนิพนธ์	๓,๐๐๐	๑๘๕	๕๕๕,๐๐๐	คุณศรีสุข รุ่งวิสัย
๖	สำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม	๔,๐๐๐	๓๕	๑๔๐,๐๐๐	พระอุดมปัญญาภรณ์ และคณะ
๗	เบญจศีลเบญจธรรม	๔,๐๐๐	๓๕	๑๔๐,๐๐๐	มล.อุไรรัตน์-กันต์นิษฐ์
๘	พรหมกวีวัจน์	๑๐,๐๐๐	๑๐๐	๑,๐๐๐,๐๐๐	พระเทพวรมุนี
๙	สูจิบัตร	๔,๐๐๐	๖๐	๒๔๐,๐๐๐	คณะศิษยานุศิษย์ในพระพรหมกวี
๑๐	ถุงผ้าใส่หนังสือ	๓,๐๐๐	๑๕๐	๖๐๐,๐๐๐	คณะศิษยานุศิษย์ในพระพรหมกวี
๑๑	ย่าม	๑,๐๐๐	๕๐๐	๔๕๐,๐๐๐	พระเมธีวราภรณ์ คุณสุณิสา ภู่วิไลวัฒนกิจ
๑๒	ตาลปัตร	๑๕๐	๒,๒๐๐	๓๓๐,๐๐๐	ดร.สร้อยเพชร เรศานนท์ คุณสาลี อุดมศิลป์
๑๓	ดอกไม้จันทน์	๒,๐๐๐	-	-	สำนักพระราชวัง พระศรีสุธรรมโมลี
๑๔	ดอกไม้จันทน์ชุดใหญ่	๓,๐๐๐	-	-	สำนักพระราชวัง พระศรีสุธรรมโมลี
๑๕	เครื่องสังเค็ต	๑๐๐	-	๑,๒๐๐,๐๐๐	พระเทพวรมุนี จจ.นครพนม

พระพรหมกวี (คงฺคปญฺญมหาเถร)

อดีตเจ้าอาวาสวัดโมลีโลกยาราม อดีตเจ้าคณะภาค ๑๐

และอดีตหัวหน้าพระธรรมทูตสายที่ ๖

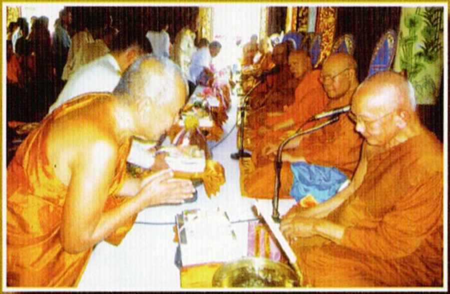

รับเสด็จพระเทพฯ เสด็จมาเยี่ยมชมหอพระไตรปิฎก

ส่งพระเดชพระคุณ
พระพรหมวชิรญาณ
ในโอกาสที่มาในงานฉลอง
เปรียญธรรม วัดโมลีโลกยาราม

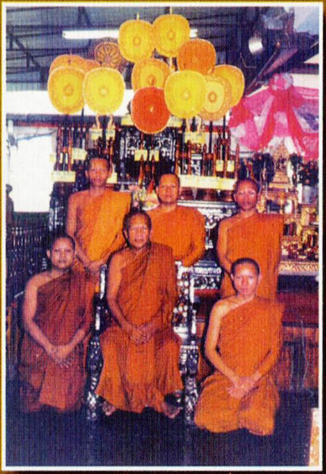
งานทำบุญอายุ ๗๐ ปี ของหลวงพ่อ

งานกฐินวัดโมลีโลกยาราม

หลวงพ่อถ่ายรูปกับบรรดาลูกศิษย์คนสำคัญ

งานฉลองเปรียญที่คณะ ๘ วัดมหาธาตุ

เข้าถวายสักการะ
เจ้าประคุณสมเด็จมหาธีราจารย์

พระพรหมโมลี
แสดงความดีใจกับหลวงพ่อ

สมเด็จพระธีรญาณมุนี ปัจจุบัน
ถวายสักการะ

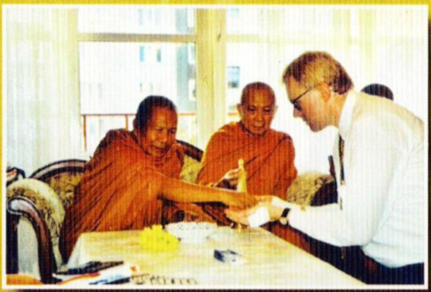
พระธรรมปัญญาภรณ์ ถวายสักการะ

งานต้อนรับชั้นเทพของหลวงพ่อ

ที่ประเทศอังกฤษ

กล่าวให้โอวาท พระภิกษุสามเณร

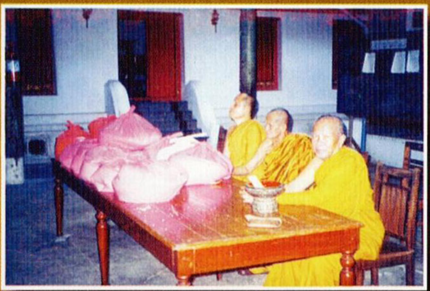

นำพระภิกษุสามเณรเวียนเทียน

ตรวจเยี่ยมงานก่อสร้าง

มอบข้าวสารแก่ชาวบ้าน

หลวงพ่อถ่ายรูปคู่กับคุณเสนาะ เทียนทอง
และคุณญาณเดช ทองสิมา

พระพรหมกวี

พิธีทำบุญบำเพ็ญกุศลศพ 'พระพรหมกวี' ครบ 50 วัน ณ อาคารปริยัติยากร วัดโมลีโลกยาราม

พระพรหมเวที

สมเด็จพระมหาวีรวงศ์

พระธรรมสิทธินายก

เมื่อวันที่ 10 เมษายน 2554 **พระเมธีวราภรณ์** รักษาการเจ้าอาวาสวัดโมลีโลกยาราม เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพฯ พร้อมด้วยคณะสงฆ์และศิษยานุศิษย์จัดงานบำเพ็ญกุศลปัญญาสมวารศพของพระเดชพระคุณ**พระพรหมกวี** (วรวิทย์ คงฺคปญฺโญ) อดีตเจ้าอาวาสวัดโมลีโลกยาราม และเจ้าคณะภาค 10 ครบ 50 วัน โดยมี**สมเด็จพระมหาวีรวงศ์** กรรมการมหาเถรสมาคมวัดสัมพันธวงศารามเป็นประธานพิธี มีพระราชาคณะ พระสงฆ์สมณศักดิ์เจริญพระพุทธมนต์ โดย**พระพรหมเวที** เจ้าคณะภาค 8 วัดไตรมิตรวิทยาราม **พระวิสุทธิวงศาจารย์** เจ้าคณะภาค 7 วัดปากน้ำ **พระพรหมเมธี** กรรมการมหาเถรสมาคมวัดสัมพันธวงศาราม **พระธรรมกิตติมุนี** เจ้าคณะจังหวัดนนทบุรี วัดเฉลิมพระเกียรติ **พระธรรมสิทธินายก** เจ้าคณะภาค 10 วัดสระเกศ **พระเทพสิทธิเมธี** เจ้าคณะกรุงเทพมหานคร วัดจันทาราม

ในการนี้**พระพรหมเวที**ได้เทศนา 1 กันฑ์ และพิธีรับทักษิณานุปทานได้รับเกียรติจาก**นายองอาจ คล้ามไพบูลย์** รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นประธานฝ่ายฆราวาส คณะญาติโยมที่มีความเคารพเลื่อมใสศรัทธาต่อ**พระพรหมกวี**มาร่วมพิธีกันมากมาย

เจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาวีรวงศ์ กรรมการมหาเถรสมาคมและ พระธรรมสิทธินายก เจ้าคณะภาค ๑๐
ตลอดถึง พระเถระผู้ใหญ่ เป็นประธานงานบำเพ็ญกุศลศพ พระพรหมกวี ครบ ๕๐ วัน
พระพรหมเวที กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าคณะภาค ๘ วัดไตรมิตรวิทยาราม
เป็นประธานสวดพระพุทธมนต์ และแสดงธรรมเทศนา ๑ กัณฑ์

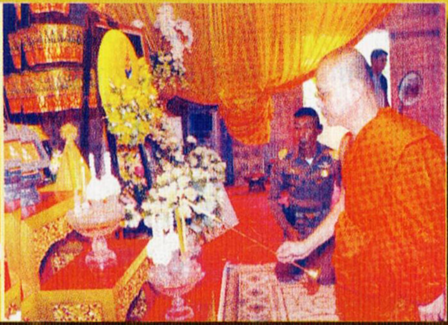
พระสงฆ์สมณศักดิ์ ๑๐ รูป สวดพุทธมนต์ เนื่องในงานบำเพ็ญกุศลศพ
พระพรหมกวี ครบ ๕๐ วัน เมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๔

พระเมธีวราภรณ์ รักษาการเจ้าอาวาสวัดโมลีโลกยาราม
ทอดผ้าบังสุกุล พระสงฆ์ทั้งนั้นอนุโมทนา

พระเทพวรมุนี เจ้าคณะจังหวัดนครพนม
เจ้าอาวาสวัดพระธาตุพนม วรมหาวิหาร
อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม
ทอดผ้าบังสุกุล

พระธรรมสิทธินายก
เจ้าคณะภาค ๑๐ จุดธูปเทียน

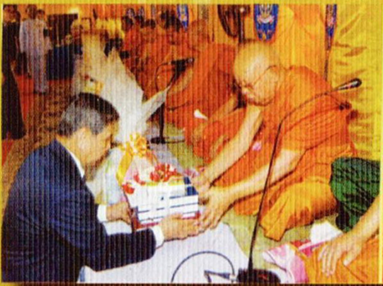

พระสงฆ์ทรงสมณศักดิ์ที่มีความเคารพนับถือใน พระเดชพระคุณ
พระพรหมกวี ร่วมทอดผ้าบังสุกุล

พระภิกษุสามเณร ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๐
เข้าร่วมในพิธีบำเพ็ญกุศลศพพระเดชพระคุณพระพรหมกวี

นายไพบูลย์ เสียงก้อง อดีตรัฐมนตรี
กระทรวงศึกษาธิการ และไวยาวัจกร
วัดโมลีโลกยาราม ถวายเครื่องไทยทาน

นายองอาจ คร้ามไพบูลย์
รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
จุดธูปเทียนหน้าโกศศพพระพรหมกวี

คณะสงฆ์และญาติโยมศิษยานุศิษย์ในพระพรหมกวีซึ่งมี
นายองอาจ คร้ามไพบูลย์ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
เป็นประธานในงานบำเพ็ญกุศลศพ พระพรหมกวี

คณะญาติโยมศิษยานุศิษย์ ร่วมพิธีบำเพ็ญกุศลศพ พระพรหมกวี ครบ ๕๐ วัน
เมื่อ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๔

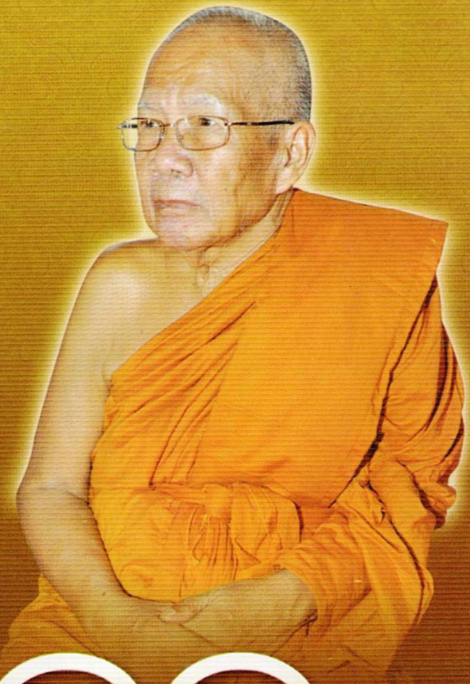
ทำบุญ ๕๐ วัน

พระพรหมกวี (วรวิทย์ คงฺคปญฺโญ ป.ธ.๘)

อดีตเจ้าคณะภาค ๑๐ และเจ้าอาวาสวัดโมลีโลกยาราม

๑๐ เมษายน ๒๕๕๔

๑๐๐ วัน

พระพรหมกวี (วรวิทย์ คงฺคปญฺโญ ป.ธ.๘)

อดีตเจ้าคณะภาค ๑๐ และเจ้าอาวาสวัดโมลีโลกยาราม

วันจันทร์ที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๔

พรหมกวีวัจน์

กลอน ๘

เกิดเป็นคน	ก็ควร	กวนให้ทั่ว
ปากไม่ล้น	ก้นไม่รั่ว	เป็นคนได้
ต้องรู้จัก	เก็บงำ	หากำไร
อีกการใช้	ให้ประหยัด	สินอัฐตน ฯ

เลี้ยงวัวควาย	หวังไว้	ใช้การกิจ
เลี้ยงมวลศิษย์	ไว้เชิดหน้า	สถาผล
เลี้ยงลูกไว้	สืบวงศ์	เป็นมงคล
เรียนเวทมนต์	หมายไว้	ใช้แก้กัน ฯ

ถ้าใฝ่ร้อน	จะนอนเย็น	ไม่เป็นทุกข์
ได้รับสุข	ภายหลัง	ดังใฝ่ฝัน
ถ้าใฝ่เย็น	จะเข็ญใจ	ไปนานวัน
รีบสร้างสรรค์	สวรรค์ก่อน	นอนเย็นไย ฯ

มือไม่พาย ไยเอา เท้าราน้ำ
มือไม่ทำ ไยปากขวิด เสียนิสัย
คนอื่นทำ หนักกระบาล ท่านหรือไร
ถ้าหาไม่ ได้หยุดฉิน เลิกนินทา ฯ

ยศและลาภ หาบไป มิได้แน่
ดีอยู่แต่ ช่วยอำนาจ วาสนา
ชีวิตดับ ลาภยศยับ ต้องลับลา
แต่บุญกรรม ที่ทำมา นั้นพาไป ฯ

ยศและลาภ ช่วยปลูก สุขสรรเสริญ
ให้จำเริญ อิฐผล มนผ่องใส
เมื่อมีมา อย่าเหิม เคลิบเคลิ้มใจ
ต้องรู้ไว้ กฎกรรม ธรรมดา ฯ

อันยศลาภ คือหลัก ชักให้เด่น
อย่าตื่นเต้น หลงอำนาจ วาสนา
ลาภยศมี ทำดีคู่ ช่วยบูชา
ลาภยศลา อย่าเศร้า หงอยเหงาใจ ฯ

ทศกัณฐ์ สิบพักตร์ ยักษ์โมหัน
กิเลสรัน โรมจิต เป็นนิสัย
เมายศลาภ ลักสีดา มากรุงไกร
จึงบรรลัย แหลกลง สูญพงศ์พันธุ์ ฯ

สุนัขป่า บ้าหลง ทะนงยศ
เกียรติปรากฏ เป็นเจ้าป่า พนาสัณฑ์
ยกพลรบ มนุษย์มาด ราชราชัน
จึงต้องบรร- ลัยร่าง กลางณรงค์ ฯ

อันกาดำ ทำท่า เป็นกาน้ำ
ลงลอยดำ จับปลา กาประสงค์
สาหร่ายรัด รวบกา ชีวาปลง
เพราะทะนง องอาจ ขาดวิจารณ์ ฯ

สีหราช ร้องตวาด อ้ายชาติหนู
มึงรู้กู หรือไม่ ไยอาจหาญ
เผลอติดบ่วง พรานไพร จะวายปราณ
ต้องกลับวาน หนูช่วย ไม่ม้วยมรณ์ ฯ

สุนัขไพร ใจทะนง หลงว่าข้า
จับสัตว์ป่า กินได้ เยี่ยงไกรสร
เห็นช้างไพร ใจหาญ เข้ารานรอน
พลายกุญชร เหยียบลง ปลงชีวา ฯ

เป็นมนุษย์ เสน่ห์ดี ที่ลมปาก
ถึงทุกข์ยาก หากเข้าใจ ใช้ชิวหา
ยึดศีลสัตย์ ไม่ขัดหู คู่พูดจา
ชาวโลกา จะรักยึด ไม่จืดจาง ฯ

เป็นมนุษย์ สุดงาม ทรามลมปาก
ถึงทรัพย์มาก รู้มาก ชอบถากถาง
พูดกลับกลอก หลอกคน จนทั่วบาง
เสน่ห์ห่าง เพราะเสียสัตย์ ปฏิญาณ ฯ

ลาได้ยิน หวิ่งหวีด จิ้งหรีดขัน
อัศจรรย์ เพราะมาก อยากขันได้
อดอาหาร เลียน้ำค้าง กลางพงไพร
ต้องบรรลัย เลี้ยงชีพผิด อนิจจา ฯ

ไก่อูขัน นั้นเสียง สำเนียงเพราะ
เป็ดเย้ยเยาะ เสียงไก่ ไม่ภาษา
ต้องเสียงฉัน นั้นเพราะดี ชวนปรีดา
อีกคนบ้า หาเหตุ เหมือนเป็ดบอ ฯ

อันความรัก ภักดี เป็นศรีศักดิ์
คือความรัก ถูกทาง สร้างห้องหอ
มุ่งสมสร้าง เรือนสวรรค์ ขันพะนอ
ใช่รักล้อ ลวงหลอก กินนอกใน ฯ

จะรักใคร ให้รักเป็น เหมือนเช่นว่า
อย่ารักบ้า หลงงาม ทรามนิสัย
คิดให้ดี เขาชีวิต มีจิตใจ
จะรักใคร อย่าล้ำ เกินธรรมเนียม ฯ

สงสารแมว	มันบ้า	หน้าประจบ
คอยเกลื่อนลบ	คุณหมา	น่าโทสุน
เจ้าก็เขลา	ให้ข้าวปลา	เป็นค่าคุณ
แมวจึงวุ่น	หลอกเจ้า	กินข้าวฟรี ฯ

สงสารหมา	มันซื่อ	ถือสัจจะ
ช่วยธุระ	เจ้าเด่น	เป็นสักขี
กลับกินเดน	เช่นชื่อหมา	ทั้งตาปี
เปรียบคนดี	นายขุน	น่าขุ่นใจ ฯ

อันนกเล็ก	ทำรัง	ยังสมร่าง
ตั๊กแตนแข่ง	แรงช้าง	อ้างไฉน
หิ่งห้อยแข่ง	แสงจันทร์	ขันเพียงใด
เด็กน้อยแข่ง	แรงผู้ใหญ่	สุดป่ายปีน ฯ

แร้งร่างทราม	งามใจ	ไม่หยามหยาบ
เว้นทำบาป	ภาวนา	รักษาศีล
แต่นกยาง	ร่างขาว	เหมือนชาวจีน
เขย่าตีน	จับปลา	ดูน่าอาย ฯ

ถ้างานเดิน	เงินดี	ศรีปรากฏ
ถ้างานลด	เงินร่อย	ศรีลอยหาย
ใครมีลม	เลิกงาน	อันตราย
จะสมหมาย	เพราะที่	ไม่หนีงาน ฯ

อุปสรรค นั้นหรือ คือแรงช่วย
ศัตรูด้วย คือมิตรดี มีสงสาร
ต้องใจเด็ด อย่าเท็จตน ทนปราบมาร
ปลายมือหวาน ถ้าชนะ แสนเจริญ ฯ

ว่าวที่ดี มีสัดส่วน หวนลมได้
ล่องลอยใน เวหน วนเหาะเหิน
อุปสรรค หักก่น ทนเผชิญ
สู้ก้าวเดิน หักผจญ คือคนเป็น ฯ

ต้นสบาย ปลายต้อง กลับครองทุกข์
ต้นครองสุข ปลายครองเศร้า เฝ้าครองเข็ญ
ต้นหัวเราะ ปลายโศกา น้ำตากระเด็น
พอมองเห็น คือคนคร้าน งานไม่ทำ ฯ

จักจั่น ขันเพราะ เสนาะหู
แต่ไม่รู้ เจียมตัว มัวถลำ
ต้องขอข้าว มดง่าม ยามระยำ
มดง่ามขำ หัวเราะ ยิ้มเยาะเอา ฯ

อย่าหวังน้ำ บ่อหน้า ว่ามีอยู่
อย่าอวดรู้ สินไกล ไยนะเจ้า
เตรียมตัวไว้ อย่าประมาท อย่าคาดเดา
พลาดหวังเข้า ขาดเจียม จะเจ็บจน ฯ

อย่าเห็นขี้ ดีกว่าไส้ ไม่ถูกหลัก
อย่าทึกทัก หลงเลศ เสียเหตุผล
ถึงเทพไท ไหนจะสู้ รู้ค่าตน
อื่นแสนคน ไหนเท่า หนึ่งเราเอง ฯ

เจ้ากระต่าย อวดดี ทางฝีเท้า
ดูถูกเต่า ขาสั้น ขันข่มเหง
เต่าท้าวิ่ง ชิงกัน ชั้นนักเลง
กระต่ายเจ๊ง แพ้เต่า เพราะเมามัว ฯ

กาดำปลอม ย้อมขน ปนฝูงหงส์
แล้วทะนง หลงศักดา ชาติกาชั่ว
หงส์ไล่ขับ กลับเข้า เหล่าของตัว
เบื้องหลังรั่ว การู้ ต่างดูแคลน ฯ

นกมีหู หนูมีปีก ต้องหลีกเว้น
แม้นจำเป็น คบบ้าง ต้องวางแผน
ใจมันโฉด เชื่อมิได้ พวกไร้แดน
พวกนี้แม้น เจ้าไร้ศาล พาลเกเร ฯ

น้ำขึ้นมา อย่ายืนมอง ต้องรีบตัก
อีกของรัก มีมา อย่าหันเห
ในวัยเรียน อย่ารัก เรียนจักเก
อย่าหมายมาด คาดคะเน ผิดทำนอง ฯ

เรือนเราพัง	ยังดี	ไม่มีทุกข์
ดีกว่าคุก	เขตแคว้น	แดนหม่นหมอง
ตึกรามเขา	อย่าขัน	เพ้อฝันปอง
อย่าได้มอง	ข้ามเรือนพัง	เคยนั่งนอน ฯ

สรวงสวรรค์	นั้นมี	ที่ในอก
ขุมนรก	ในใจ	ใคร่ชี้สอน
นิพพานนั้น	ขั้นพิเศษ	กิเลสมรณ์
ดับเย็นร้อน	นิพพานมี	ขึ้นที่ใจ ฯ

สันดอนสูง	เดินเรือ	เหลือลำบาก
แก้ไม่ยาก	ขุดลอก	ออกทิ้งได้
แต่สันดาน	พาลมนุษย์	สุดจัญไร
ยากแก้ไข	ขุดสันดาน	พวกพาลเก ฯ

กตัญญู	รู้คุณ	เป็นบุญนัก
ให้คนรัก	ถึงใจ	ไม่หันเห
เนรคุณ	คนทั่วไป	ใจรวนเร
คนเสเพล	ใครจะภักดิ์	เพราะหลักลอย ฯ

ต้นไม้ใด	ให้คุณ	ใครฉุนโกรธ
ทารุณโทษ	ทอนกิ่งใบ	ให้ยับย่อย
ใครขึ้นคบ	เสื่อมเกียรติ	เสนียดคอย
คบบ่อยบ่อย	มีหวัง	นั่งผอมเพลีย ฯ

อย่าเกี่ยวแฝก มุงป่า จะพาแย่
อย่าเผื่อแผ่ เกินไป ไม่ภาษา
ถึงมุ่งให้ ใครดี มีเมตตา
ต้องดูหน้า ดูเนื้อ จึงเจือจุน ฯ

น้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า หาไม่ผิด
ครูพึ่งศิษย์ ศิษย์พึ่งครู ดูเหมาะสุนทร์
วัดพึ่งบ้าน บ้านพึ่งวัด ผลัดอวยคุณ
สัตว์พึ่งบุญ บุญช่วยสัตว์ สวัสดี ฯ

ถ้ารักวัว กลัวหนีหาย ให้ขังผูก
ถ้ารักลูก ต้องรู้จัก คอยหักห้าม
ให้เขาได้ ศึกษา พยายาม
คอยปราบปราม จากชั่ว ตั้งตัวดี ฯ

ช้างสารตาย ทั้งตัว ใบบัวปิด
ปกความผิด สารพัด น่าบัดสี
กินปูนมาก ร้อนท้อง ครองโสกี
เมื่อเหตุมี ผลก็มา อย่าปรารมภ์ ฯ

เมื่อคราวรัก น้ำผักต้ม ขมก็หวาน
เมื่อคราวชัง ทั้งน้ำตาล ก็พาลขม
คราวรักใคร่ ใดก็หอม หมายน้อมดม
คราวเกลียดตรม ตรอมเข็ญ เหม็นขจร ฯ

ผลความรัก ร้ายเหลือ เบื่อใจหาย
พาหญิงชาย เจ็บแสน แม้นถูกศร
รสหวานขม ผสมเศร้า เฝ้าอาวรณ์
สมใจสุข ทุกข์ร้อน ตอนรักไกล ฯ

คนรูปสวย รวยทรัพย์ นับวงศ์ญาติ
อีกเชื้อชาติ ผู้ดี มีศักดิ์ใหญ่
แต่เขาขาด ศีลธรรม ประจำใจ
หญิงชายใด ร่วมบ้าน วิมานพัง ฯ

แสนรูปชั่ว ตระกูลต่ำ ทรามสินทรัพย์
ชาติเชื้อยับ ต่ำจน ไร้คนหวัง
กลับศีลธรรม ประจำจิต เจนวิทย์จัง
ดูแสนขลัง เขาดี เพราะมีคุณ ฯ

จะคบคน หนใด ให้ดูหน้า
จะซื้อผ้า ดูเนื้อ เพื่อเหมาะสม
จะปล่อยว่าว ให้ดู รู้แรงลม
ชอบหวานขม ต้องดู รู้ประมาณ ฯ

ทั้งรถยนต์ รถไฟ ทั้งไอพ่น
เร็วไม่กล มนมนุษย์ สุดสงสาร
นั่งครั้งใด ใจเบื่อ เหลือรำคาญ
ใจถึงบ้าน แต่รถกลับ ขับไม่ทัน ฯ

คนคุยโว	โอหัง	ตั้งท่าใหญ่
ทำมิได้	เท่าซีก	กระผีกผม
งานทั้งผอง	กองหมก	พกแต่ลม
ไยจึงงม	โง่เชื่อ	เบื่อระอา ฯ

คราวเป็นเด็ก	ต้องเรียน	เพียรขยัน
มุ่งฝ่าฟัน	ริปู	สู้ศึกษา
ให้ฉลาด	ปราดเปรื่อง	เรืองปัญญา
เพราะวิชา	เหมือนทรัพย์	นับอนันต์ ฯ

ปลาติดเบ็ด	เหตุมี	ที่อามิส
กินแล้วติด	เบ็ดแย่	สุดแก้ไข
คนติดเบ็ด	ก็อามิส	เกี่ยวจิตใจ
จงเว้นไกล	หลบหลีก	ปลีกมายา ฯ

เมื่อต้องการ	ใช้งาน	ท่านจึงยก
เลิกแล้วหมก	ทิ้งแช่	แน่นักหนา
คนยกยอ	ก็มุ่ง	เอากุ้งปลา
ให้ยศมา	คือยอ	ล่อใช้งาน ฯ

อย่าหลงเล่ห์	อมิตร	ชิดชมนัก
อย่าหลงรัก	ลิงค่าง	กลางสิงขร
อย่าหลงนก	หลงกา	ในป่าดอน
หลงคนจร	หมอนหมิ่น	ปลิ้นปล้อนไป ฯ

ไม้ขีดเพียง ก้านเดียว เจียวเล็กนิด
เผลอใช้ผิด ก่อวิบัติ อนัตถ์ใหญ่
น้ำผึ้งเพียง หยดเดียว เหนี่ยวรั้งใจ
เป็นเหตุให้ ราวี ฆ่าตีกัน ฯ

ใช้ให้ถูก ลูกสะใภ้ ในการกิจ
ใจใคร่ชิด ชมงาม ดุจน้ำใส
การของเรา ใครเล่า จะเอาใด
ทั้งเหนือใต้ ใฝ่ฝัน อันใหม่มา ฯ

เล็กหรือใหญ่ อยู่ใกล้ ใส่ความคิด
หลงใหลผิด ติดใบ้ ใช่กล่าวหา
ดูยองใย ใบโพธิ์ งามโสภา
หลักภาษา หนังสือ ชื่อสูตรใอ ฯ

อย่าส่งเนื้อ ให้เสือ เชื่อผู้เฒ่า
แต่เนื้อเต่า ยำเต่า เล่าถูกฐาน
อย่าสู้ช้าง ดึงหาง อ้างผลงาน
สุนัขหาญ อย่าให้นั่ง หนังรองกาย ฯ

อย่าหักพร้า ด้วยเข่า คำกล่าวสอน
อย่าชอบนอน ขมขื่น จนตื่นสาย
อย่าใช้จอบ แทนขวาน อันตราย
อย่าปีนป่าย ขึ้นยอดไม้ ถ่ายกระเด็น ฯ

อันเรือใหญ่	ได้ล่ม	จมเมื่อจอด
อีกตาบอด	บอดเมื่อแก่	พอแลเห็น
อบายมุข	รุกใจ	ได้ลำเค็ญ
สุดแสนเข็ญ	ทุกส่วน	ประมวลดู ฯ

อย่าตำพริก	ละลายน้ำ	คำบอกเล่า
อย่าเสี้ยมเขา	ควายให้	ใจหาญสู้
อย่าหมายน้ำ	บ่อหน้า	ว่าของกู
อย่าอวดรู้	เกินคน	จะจนการ ฯ

อันนกเขา	ต่อนกเขา	เข้าคู่ขาน
อีกไก่บ้าน	ต่อไก่ป่า	พนาสัย
ทั้งช้างบ้าน	ต่อช้างดง	กลางพงไพร
เอาดีใช้	ต่อดี	มีตำรา ฯ

แข่งเรือแพ	ช้างม้า	พอว่าได้
สุดยิ่งใหญ่	แข่งอำนาจ	วาสนา
เหมือนนกน้อย	แข่งขัน	สุบรรณา
ทุมเมธา	แข่งปราชญ์	อนาถใจ ฯ

ถึงต้นคด	แต่ปลายตรง	ทรงสารัตถ์
คดควรดัด	ตรงควรเชิด	ชูเปิดเผย
กตัญญู	รู้ฐานะ	อย่าละเลย
ควรชิดเชย	ถนอมครอง	แต่ของเรา ฯ

ถ้ารักดี	รักงาม	ให้หามจั่ว
ถ้ารักชั่ว	รักทราม	ให้หามเสา
ถ้ารักเมีย	รักลูก	อย่าถูกเมา
ถ้ารักเรา	รักพงศ์	อย่าหลงตน ฯ

คนรักเมีย	รักลูก	ปลูกงามเข้า
เลิกมึนเมา	เหล้ายา	นารีสาน
สิ่งชั่วช้า	เสพติด	ปลิดหมดมาร
กอปรแต่การ	ดีเด่น	เป็นทวี ฯ

คนรักตน	รักพงศ์	เที่ยงตรงยิ่ง
มานะทิ้ง	ทิฏฐิละ	ปละปล่อยหนี
กตัญญู	สู้การ	งานเด่นดี
เลิศไมตรี	มากคุณ	หนุนเจือจาน ฯ

บ้านจะดี	มิใช่ดี	เพราะมีทรัพย์
มองมุมกลับ	สารพัน	ร้อยปัญหา
แต่บ้านต้อง	สามัคคี	มีธรรมมา
กันโจรา	อบายมุข	รุกหทัย ฯ

ตาใช้ดู	ดูให้เห็น	เด่นประจักษ์
ใจเป็นหลัก	ประคองดู	คู่นิสัย
หูใช้ฟัง	ฟังให้ชัด	อรรถใดใด
ต้องเอาใจ	จ่อฟัง	อย่างงามการ ฯ

อย่าตีปลา หน้าไซ ไม่งามนัก
อย่าใช้หลัก เถรตรง คงทุกที่
อย่าชี้นก บนยอดไม้ หมายแต่ดี
อีกอย่าชี้ โพรงบอก กระรอกไพร ฯ

เขียนด้วยมือ อย่าเอา เท้าเหยียบลบ
อย่าใส่คบ ด้วยฝอย พลอยยุ่งใหญ่
อย่าหาเลือด จากปู อยู่ที่ใด
ยื่นพลอยให้ กาไก่ ไร้กลการ ฯ

นกเขาขัน ของกู ร้องกู่กก
ฟังเสียงนก นึกความ เห็นงามสม
มันไม่ติด ใจครอง ผ่องอารมณ์
ทุกข์ระทม ครองใจ มันไม่มี ฯ

ส่วนมนุษย์ ปุถุชน อยู่บนโลก
ยังทุกข์โศก สมรัก ยิ่งศักดิ์ศรี
ปรารถนา สารพัด ในปัฐพี
ก็เพราะที่ จิตใจ ไร้ความพอ ฯ

ต้องตาดู หูฟัง ตั้งสติ
ค่อยดำริ ผันแปร ผ่อนแก้ไข
การผองพึ่ง เหตุผล และกลไก
อย่าฟังหู ดูใด ไม่ไตร่ตรอง ฯ

น้ำขึ้นมา ปลาน้อยใหญ่ ไล่กินมด
พอน้ำลด มดกินปลา หาขัดข้อง
เป็นโอกาส สลับกัน แบ่งวันทอง
ควรได้มอง งามงาม ต้องตามกาล ฯ

แร้งไม่เหม็น สาบแร้ง แบ่งชั้นศักดิ์
ต่างสามัค- คีแน่น เป็นแก่นสาร
ตัวใดเหม็น สาบเพื่อน ก็เหมือนพาล
ขอเราท่าน ได้จำ เป็นตำรา ฯ

อันหมาดี ที่ใครใคร ได้เลี้ยงขุน
มันตอบคุณ เจ้าของ ปองอาสา
ช่วยหอนเห่า เฝ้าบ้าน การนานา
ขับคนห่า คนผี มีน้ำใจ ฯ

อย่าตีควาย กระทบคราด นักปราชญ์ห้าม
อย่าเอาความ ผิดเขา มาเล่าขาน
อย่าพายเรือ ทวนแคว กระแสธาร
เขาไม่วาน อย่าช่วย จะป่วยใจ ฯ

อย่าทะนง หลงว่า ข้าพร้อมพรัก
รอบรู้หลัก บริหาร การน้อยใหญ่
เชี่ยวชาญดี วิธีผอง คล่องเร็วไว
ยอมบอดใบ้ เสียบ้าง จะขลังดี ฯ

เรียนเวทมนต์ ให้บ่นเล่า คราวถูกไล่
หลบหลีกให้ ดีด้วย ช่วยคาถา
เหมือนอ่อมแกง พะแนงผัด เอกอัตรา
พริกน้ำปลา เตรียมไว้ด้วย ช่วยรสดี ฯ

จงนอบน้อม ถ่อมตน ให้คนรัก
อย่าเสียหลัก หลงตน กลยักษ์ผี
ต้องสงบ เสงี่ยม เจียมอินทรีย์
รู้ทางหนี ที่มั่น ป้องกันภัย ฯ

แร้งเหยียบนา ว่าทราม หรืองามว่า
อีกพระยา เหยียบเมือง เรื่องยิ่งใหญ่
ถ้ารับดี มีแต่ช่วย อวยพรชัย
ถ้าหาไม่ มีแต่จะ อัปรา ฯ

อันบ้านเรือน ใหญ่โต รโหฐาน
มีเสาธาร คงพลัง ผนังฝา
อีกประตู หน้าต่าง ทั้งหลังคา
จึงสง่า งามสม อุดมพร ฯ

อันสี่เท้า ก้าวย่าง อาจพลั้งพลาด
อีกนักปราชญ์ พลาดผิด คิดถ่ายถอน
อยู่ในศีล กินในธรรม งามสังวร
ถึงพลาดกร สองเท้า พอก้าวเดิน ฯ

นกดุเหว่า เจ้าเล่ห์ เถลไถล
แอบไข่ให้ กากก ระหกระเหิน
ลูกออกมา ให้กาเลี้ยง เยี่ยงกาเพลิน
โตแล้วเจิ่น เพราะไม่ ใช่ลูกกา ฯ

ถึงมีปาก เสียเปล่า เหมือนเต่าหอย
ก็ต้องพลอย เป็นใบ้ ไม่ภาษา
จำเป็นพูด ก็อย่ามาก เหมือนปากกา
ใบสภา ใช้ญาณ พิจารณ์ตรอง ฯ

ต้องรู้เหตุ และผล ต้นปลายอรรถ
การเหมาะชัด จึงพลอด สอดสนอง
ถ้าหาไม่ ได้เว้น เป็นเต่าทอง
ตามครรลอง แบบครู จึงดูงาม ฯ

ต้องปิดตา ปิดหู ดูฟังนิ่ง
ไตร่ตรองจริง ถ้วนถี่ อย่าผลีผลาม
สังเกตการ ผู้ใหญ่ ใส่ใจตาม
พยายาม ดีเด่น เป็นแบบครู ฯ

อย่าเกลียดตัว แต่ชอบไข่ ไม่งามขำ
เกลียดเนื้อล้ำ ชอบน้ำแกง แสลงหู
อันคนล้ม พบเห็น ควรเอ็นดู
อย่านอกลู่ นอกทาง อ้างผลงาน ฯ

ผู้นำผอง ต้องตรง คงครองหลัก
ใจแน่นหนัก มั่นคง ทรงเหตุผล
เป็นเสาหลัก ปักศิลา กล้าผจญ
ผ่องพิมล กลการ สานกลไก ฯ

อ่านตนออก บอกตนเป็น อย่างเด่นชัด
อีกสันทัด เที่ยงธรรม กรรมโปร่งใส
เทวธรรม ตามตรึง รึงหทัย
ทั้งน้อยใหญ่ เจือจาน ประสานเกลียว ฯ

อย่าหนาวร้อน ก่อนไข้ ไม่ถูกหลัก
อย่าหาญหัก ขวางเรือ เมื่อน้ำเชี่ยว
อย่าสอดคาน หามหมู ชูบ่าเดียว
อย่าเดินเปลี่ยว กลางไพร ไร้เพื่อนจร ฯ

อย่าฝึกหมู แทนหมา ให้ล่าสัตว์
อย่าฝึกหัด เอาวิฬาร์ มาเห่าหอน
อย่าเอาหอก แทนพร้า ถางป่าดอน
ต้องอาทร กับการ ใช้งานคน ฯ

เสียมขุดดิน เอาฟันไม้ ก็ใช้ผิด
ขวานแรงฤทธิ์ เอาถากหญ้า ท่าขัดสน
จอบถากหญ้า เอาเจาะไม้ ใช้พิกล
คนยากจน เกอวด ยิ่งชวดดี ฯ

อย่าปิ้งปลา ไฟไหม้ซาก มันฝากพิษ
อย่าเป็นมิตร กับคนพาล สันดานผี
ใครคบเด็ก สร้างบ้าน ขันเต็มที
ต้องไมตรี คนหัวล้าน สร้างบ้านเมือง ฯ

เอาไก่ป่า ขันแกน แทนไก่บ้าน
เอาเป็ดห่าน ขันแทนไก่ ไม่เป็นเรื่อง
เอาวัวควาย วิ่งแทนม้า ท่าขัดเคือง
คนผอมเหลือง อย่าเอาใช้ ทำไร่นา ฯ

เขมรขาว ลาวใหญ่ อีกไทยเล็ก
พร้อมทั้งเจ๊ก จีนดำ ห้ามคบหา
คนชอบผิด เมียเขา พร้อมเหล้ายา
เสพกัญชา ยาบ้า อย่าหมายปอง ฯ

อันวิชา เหมือนอาวุธ สุดแกร่งกล้า
ล้ำเลิศค่า คุณยิ่ง เกินสิ่งสรรพ์
พกพาง่าย ใช้คล่อง กว่าผองภัณฑ์
ประดับนั้น ล้ำค่า กว่าอาภรณ์ ฯ

หญิงสามผัว กลัวไว้ ชายสามโบสถ์
อย่าคิดโปรด พานพบ ควรหลบซ่อน
คนพลัดถิ่น ร่อนเร่ พเนจร
จะร่วมนอน แนบชิด คิดจงดี ฯ

เป็นผู้ใหญ่ จะงาม ทรามเพราะพจน์
ปากเป็นบท อำนาจ ดังราชสีห์
เสียงสังหาร ผลาญสัตว์ ในปัฐพี
จะพาที ต้องตรอง มองใกล้ไกล ฯ

ผีหลอกคน กลผี มีไม่มาก
กลหลายหลาก คนหลอกคน พ้นพิสัย
ถ้าเผลอหลง คงถูกหลอก ทั้งนอกใน
หลอกทั้งใจ ของตน คนเป็นเป็น ฯ

หมาหยอกไก่ ไล่เล่น เป็นทีหยอก
ที่จริงหลอก ปลุกปล้ำ เพื่อทำเข็ญ
คนหลอกคน กลหมา หาประเด็น
พอมองเห็น ทางได้ ใช้กลกิน ฯ

จะลูบหน้า ก็ปะ กะจมูก
จะล้วงลูก ลึกก็ ตอมากสิ้น
จะเดินหน้า หรือถอยหลัง ยังราคิน
อย่าปล้อนปลิ้น กลับกลอก หลอกเป็นงาน ฯ

อย่าได้ขี้ ก้อนใหญ่ ให้เด็กเห็น
อย่าลากเข็น เกินการ ประมาณหมาย
อย่าขี่ช้าง ขุดมัน อันตราย
อย่ามักง่าย ต้องใช้ญาณ พิจารณ์ดี ฯ

เป็นเจ้าวัด ต้องตรง เป็นธงวัด
ต้องเร่งรัด การผอง ผ่องราศี
ทั้งการสงฆ์ การศาสน์ การชาติมี
ทำแต่ดี ชี้แต่เด่น เป็นสมภาร ฯ

หนูตกถัง ข้าวสาร ท่านกล่าวถ้อย
คนทุนน้อย สมรัก ยิ่งหลักฐาน
เป็นผู้ดี มีสมบัติ ชัดงามการ
ควรก่อสาน สมแบบ อันแยบยล ฯ

กว่าถั่วสุก ท่านว่า งาก็ไหม้
ทำการใหญ่ ร่วมการน้อย พลอยขัดสน
ถั่วสุกช้า งาสุกไว อย่าได้ปน
ช้าไวกล กับการ ขานนิยม ฯ

โทษคนอื่น มองเห็น เป็นบรรพต
โทษตนลด มองเห็น เท่าเส้นผม
ตดคนอื่น เหม็นเน่า เท่าอาจม
ตดตนดม แสนเหม็น ไม่เป็นไร ฯ

ยามดีใช้ ไข้รักษา ให้ยาหยูก
เหมือนพ่อลูก ดีนัก หลักผู้ใหญ่
ยามดีใช้ ไข้ละ สละไกล
ยากจะให้ น้อยชอบ ตอบอาทร ฯ

แมลงภู่ผึ้ง คลึงเคล้า เสาวรส
แมลงวันจด จ่อเฝ้า ของเน่าเหม็น
เหมือนบัณฑิต ชิดธรรม งามเยือกเย็น
ฝ่ายพาลเห็น อาธรรม ว่างามดี ฯ

ยอมเสียสิน เพื่อคง องคาพยพ
ให้กายสพ สุขสวัสดิ์ พิพัฒน์ศรี
องคาพยพ เสียได้ ถ่ายชีวี
เสียสามนี้ เพื่อหลัก พิทักษ์ธรรม ฯ

เป็ดตกไข่ แต่ไม่ฟัก ผลักให้ไก่
ลูกก็ไม่ เลี้ยงดู ชูน่าขำ
ไม่รับผิด รับชอบ กอปรเงื่อนงำ
ปล่อยตามกรรม ลูกเป็ด เหตุใดมี ฯ

ส่วนแม่ไก่ ทั้งไข่ฟัก ทั้งรักลูก
ใจพันผูก เลี้ยงดู ชูราศี
ลูกใหญ่กล้า รักษาตน พ้นราคี
จึงปล่อยหนี จากงาม ตามครรลอง ฯ

เป็ดเปรียบพระ อุปัชฌาย์ นำพาเลิศ
ก่อกำเนิด เณรพระ จรัสผ่อง
แล้วปล่อยปละ ละกก ไม่ปกครอง
ไม่หาช่อง ชูชุบ อุปการ ฯ

ไก่เปรียบพระ อุปัชฌาย์ นำพาชอบ
ตามระบอบ ปกครอง ผ่องประสาน
บำบัดทุกข์ ให้สุข ปลูกงามงาน
ช่วยเจือจาน ศิษย์งาม ตามครรลอง ฯ

ขี้เกียจเป็น แมลงวัน ดูขันนัก
มันพร้อมพรัก พิษสง อย่าสงสัย
เป็นพาหะ โรคร้าย ฆ่าตายไว
มากพิษภัย ยิ่งกว่าเสือ เหลือพรรณนา ฯ

คนขยัน การเด่น เป็นพวกผึ้ง
นับเป็นหนึ่ง งามเด่น เป็นนักหนา
สร้างรวงรัง สามัคคี มีอัตรา
ได้บูชา พระเด่น เป็นมงคล ฯ

แมลงวันเทียบ เปรียบคน จนใจคิด
ใช้ชีวิต ย่อยยับ ทั้งสับสน
เมื่อยังเล็ก ละฐาน การตั้งตน
โตขึ้นกล แมลงวัน อันตราย ฯ

ส่วนผึ้งเทียบ เปรียบเช่น คนเด่นคิด
ใช้ชีวิต มั่นคง ตรงเป้าหมาย
ตั้งตนแต่ เล็กอยู่ แบบสู้ตาย
ยึดเงื่อนสาย งามชัด ฝึกหัดตน ฯ

ไก่ยังกิน ข้าวสาร โบราณอ้าง
คนเลี้ยงช้าง กินขี้ช้าง อ้างคำขำ
คนกินเศษ กินเลย เคยเงื่อนงำ
แก้ยากล้ำ เลยการ ประสานกล ฯ

จับปูใส่ กระด้ง คงยุ่งยาก
ลิงหมู่มาก ให้นิ่ง ยิ่งสับสน
เด็กหมู่มาก หากสนุก เล่นซุกซน
ใหญ่ต้องทน ถนอมเด็ก เป็นเอกงาน ฯ

คบผู้น้อย ค่อยพยุง จูงเขาชอบ
ทำดีมอบ ให้เห็น เป็นข้อขำ
แนะให้ดี ชี้ให้ชอบ การกอปรกรรม
พรหมธรรม เป็นหลัก ปักดวงใจ ฯ

อย่าหลงตน หลงหลัก หลงศักดิ์ศรี
ทำความดี เป็นฐาน งานโปร่งใส
เดินแผนงาม ตามระบอบ ชอบกลไก
เพื่อเขาได้ แนวชอบ กอปรการดี ฯ

พิธีการ งานนานา เมตตามอบ
กลการชอบ ช่วยขยาย หมายผ่องศรี
ทั้งกลหลบ หลีกชั่ว ตัวราคี
ขยายชี้ พองาม ต้องตามกาล ฯ

แม้น้อยผิด	พลาดใด	อภัยโทษ
ไม่เหี้ยมโหด	ดุด่า	ว่าหักหาญ
ถูกส่อเสียด	ยุยง	ไม่หลงพาล
ต้องเชื่อมสาน	ทุกฝ่าย	หมายไมตรี ฯ

น้อยสงสัย	ไต่ถาม	ตอบความชอบ
ชี้ระบอบ	แบบแผน	แสนผ่องศรี
ไม่แบบหอย	แบบเต่า	เฝ้าวารี
เอาแต่ดี	มอบน้อย	ค่อยชักจูง ฯ

ต้องเป็นหลัก	ปักตรง	ส่งเสริมน้อย
ให้เขาค่อย	เติบใหญ่	ไต่ขึ้นสูง
ให้งดงาม	พราวแพรว	ดุจแววยูง
ช่วยปัดฝูง	ผองภัย	ใดใดมี ฯ

จะเป็นใด	เป็นให้งาม	เพราะความชอบ
อยู่ในกรอบ	แบบกระบวน	ควรแก่ที่
จะคบใด	มุ่งให้	เสริมไมตรี
แบบพ่อพี่	น้องมิตร	ศิษย์อาจารย์ ฯ

ถ้าสูงนัก	มักล้ม	เพราะลมพัด
ต่ำเตี้ยนัก	มักสัตว์	ประหัตประหาร
ต้องพอเหมาะ	พองาม	ตามเหตุการณ์
สมกับฐาน	ทานลมสัตว์	ตัดผองภัย ฯ

นกติดแร้ว ยิ่งสลัด ยิ่งรัดแน่น
ลิงโลดแล่น ติดแห ยากแก้ไข
คนครองโทษ โหดแสน แก้แค้นใจ
ยิ่งถูกไฟ ไหม้เสริม เพิ่มทวี ฯ

แร้วรัดคน คงสาม ตามเห็นชัด
ตัณหารัด รึงไว้ มิให้หนี
วัฏฏะวน หมุนเวียน เปลี่ยนภพมี
เชือกแร้วนี้ เหนี่ยวรั้ง จมวังวน ฯ

ธิดาบุตร บ่วงหนึ่ง ซึ่งรัดก่อ
ผูกรัดคอ พ่อแม่ แก้ขัดสน
ทรัพย์ผูกเท้า เฝ้าหน่วง บ่วงผูกคน
หนีไม่พ้น บ่วงนั้น พันธนา

อีกผัวเมีย บ่วงสาม ยิ่งงามชัด
มันผูกมัด สองชื่อ คือหัตถา
รัดจนมือ ออกแรง แผลงศักดา
แร้วตัณหา รึงรัด มัดถึงใจ ฯ

แร้วรัดคน คงชัด ว่าตัดยาก
แสนลำบาก จะสลัด ตัดไม่ไหว
เพราะมันตรึง รึงรัด มัดอยู่ใน
จำหมุนไป ตามชัฎ วัฏฏะวน ฯ

ถ้าตัดขาด	ตัณหา	ตัวสาเหตุ
สิ้นกิเลส	แร้วปราศ	ขาดนุสนธิ์
บรรลุพระ	นิพพาน	ดับวานกล
จึงจะพ้น	รึงรัด	มัดนอกใน ฯ

ต้องรู้เขา	รู้เรา	รู้เบาหนัก
ต้องรู้จัก	จ่ายแจก	แยกข้อไข
ต้องรู้แพ้	รู้ชนะ	รู้อภัย
ต้องรู้ใช้	รู้ชอบ	รู้ตอบคุณ ฯ

ต้องขยัน	ขันแข็ง	แข่งการกิจ
ต้องจ่อจิต	จานเจือ	เอื้ออุดหนุน
ต้องพิจารณ์	การผอง	สำรองทุน
อย่าหันหุน	โหมหัก	ขาดหลักการ ฯ

ต้องเตือนจิต	ของตน	ตามกลกิจ
ต้องเตือนจิต	ของตน	กลหักหาญ
ต้องเตือนจิต	ของตน	เพื่อผลงาน
อย่าปล่อยจิต	ให้คิดพล่าน	การจะพัง ฯ

ต้องยึดหลัก	ชอบธรรม	งามเหตุผล
อย่าหลงกล	กลับสัตย์	พลัดใช้ถัง
ต้องยึดเหตุ	ผลเด่น	เป็นพลัง
จะยับยั้ง	สั่งการ	สถานใด ฯ

อันฝูงลิง หยิ่งยโส โอหังนัก
มันเยื้องยัก หยอกล้อ ขออาหาร
ทั้งจองหอง พองขน แบบซนซาน
บางคราวพล่าน ซ่านวิ่ง ชิงของคน ฯ

ส่วนคนถ้า แบบลิง ยิ่งยุ่งยาก
ให้ลำบาก สารพัด พลอยขัดสน
สารพัด พวกมนุษย์ สุดเล่ห์กล
ลิงยักษ์ผี มีในตน กลหมื่นพัน ฯ

ว่าแต่เขา เจ้าก็เป็น เห็นชัดแจ้ง
ล้วนแต่แย่ง แข่งกัน ฉันห่าโหง
โทษแต่เขา เจ้ามิด ปิดกระโปง
ควันโขมง โยงใย กันไกกล ฯ

สิทธิบัตร จัดซื้อขาย กระหายชัด
สารพัด เพราะจิต คิดแต่ผล
น้ำท่วมปาก เปรียบเต่า เฝ้าวังวน
อิทธิพล ก็มาก หลายหลากความ ฯ

บ้างขี้ฉ้อ ตอแหล กระแตวับ
ทั้งสับปลับ ปล้อนปลิ้น ยินน่าขาม
ร้อยกลโกง หักหลังกัน ลั่นปืนตาม
ศาสน์ถูกลาม ลบหลู่ หดหู่ใจ ฯ

แม้ทรัพย์สิน	วัดวา	สาธารณะ
ก็ไม่ละ	ไม่เว้น	เป็นไฉน
ชอบเชือดเนื้อ	เถือสับ	กินตับไต
ล้วนแต่ใช้	แสนกล	คนมายา ฯ

สิ่งทำลาย	สังคม	ให้จมปลัก
ก็ยังลัก	ซื้อขาย	ร้ายนักหนา
พ่นพันพิษ	เพราะหมาย	ได้เงินตรา
ทำลายชาติ	ศาสนา	ก็กล้าทำ ฯ

อีกขายค้า	ประเวณี	สตรีเพศ
แสนสังเวช	เอาเพศแม่	แผ่เหยียบย่ำ
เพื่อสนุก	เงินสนอง	สร้างกองกรรม
ซ่อนเงื่อนงำ	ให้มิด	ปิดหลักตอ ฯ

บ้างหน้าพระ	ใจมาร	ชอบหาญหัก
ปากว่ารัก	ใจเดือด	มุ่งเชือดศอ
ต่างสรรเสริญ	เสียงหวาน	ขานพะนอ
ก็เพื่อล่อ	ให้หลง	เข้าดงกล ฯ

การเช่นนี้	บางที	ผู้มีทรัพย์
แต่ก็กลับ	กลายแสร้ง	แสวงผล
นอกผ่องใส	ส่วนใน	ไม่เหมือนคน
เหมือนฝีปน	อยู่ใน	เพราะใจมาร ฯ

อย่าดูถูก งูพิษ ฤทธิ์ร้ายนัก
ตีหลังหัก ยังยักย้าย หมายสังหาร
หมาจนตรอก น้อยใหญ่ ใจเดือดดาล
มักไล่ผลาญ สู้หนี เอาชีวา ฯ

หมาว่าขี้ ดีล้น กลกับแก้ว
แต่ฝ่ายแมว ว่าหนู คู่ภักษา
พาลชอบสิ่ง เสพติด ชิดเหล้ายา
บัณฑิตว่า สุจริต คือมิตรใจ ฯ

ชาติต้องการ สามัคคี มีในชาติ
อย่าเขินขาด ขวนขวาย ช่วยหาบหาม
พร้อมขยัน หมั่นกิจ พิสิฐราม
สร้างสานความ พิพัฒน์ วัฒนา ฯ

ไม้ลำเดียว ล้อมบ้าน การขัดข้อง
หลายลำต้อง งามขลัง ไม่กังขา
มือห้านิ้ว ปรองดอง ครองกายา
ช่วยกิจจา สารพัน งานอำไพ ฯ

ถ้านิ้วไม่ ปรองดอง สนองกิจ
ต่างอวดฤทธิ์ ทะเลาะกัน นั้นยุ่งใหญ่
ต่างนิ้วก็ ต่างทำ กอปรกรรมใด
งานจะไม่ สมจินต์ เป็นชิ้นอัน ฯ

ตากับหู แย่งดูฟัง น่าชังมาก
ลิ้นกับปาก ยากการ สมานฉันท์
จมูกลิ้น ปลิ้นปล้อน ขอดค่อนกัน
เขาผู้นั้น อยู่ก็ รอวันตาย ฯ

นักปกครอง ต้องขยัน หมั่นพินิจ
รู้ละผิด พูนถูก ปลูกห้องหอ
เป็นผู้นำ ชั้นดี ที่รู้พอ
ไม่รีรอ สิ่งชอบ รีบกอปรการ ฯ

นักปกครอง ต้องสละ อคติ
ยึดพรหมวิ- หารมี สี่สถาน
มีเหตุผล ครองใจ เป็นนายงาน
ทั้งอาจหาญ กล้าผจญ ทนทำดี ฯ

ผู้ใดดี มีปัญญา ความสามารถ
ชาญฉลาด รู้กระแส แก้ปัญหา
ปรับปรุงงาม ตามสมัย ไวปรีชา
ต้องตำรา งามงาม ผู้นำคน ฯ

เป็นผู้นำ ต้องนำ เพื่อกรรมชอบ
ต้องระบอบ แบบธรรม งามผ่องผล
ต้องเที่ยงตรง ตามแบบ อันแยบยล
อย่าให้กล กับแม่ปู เป็นผู้นำ ฯ

มิใช่พี่ มีธรรม งามน้ำจิต
ผูกสนิท เหมือนพี่ ศรีเชษฐา
มิใช่น้อง ครองธรรม์ กัลยาณ์
เหมือนนุชา ร่วมท้อง ครองไมตรี ฯ

ถึงอยู่ห่าง ต่างที่ มีธรรมผูก
ก็เหมือนลูก พ่อครู ชูศิษย์ศรี
มิใช่ญาติ ยึดธรรม งามรุจี
ก็เหมือนที่ ญาติมิตร สนิทใน ฯ

มิใช่เนื้อ เอื้อกัน ก็ฉันเนื้อ
แต่ขาดเอื้อ เนื้อห่าง ต่างวิสัย
เดิมเป็นเนื้อ เอื้อถึง ซึ่งสุดใจ
ผูกเนื้อไว้ ได้ดี ทวีบุญ ฯ

ผูกสิงห์สัตว์ นานา สารพัด
โซ่ปอมัด ผูกไว้ ใช้เลี้ยงขุน
ผูกมนุษย์ สุดงาม เอาธรรมจุน
เอาดีหนุน แน่นสนิท ดังติดตัว ฯ

ปากเป็นเอก เหมือนเสกมนต์ ให้คนเชื่อ
ไพเราะเหลือ วาจา ปรีดาขาน
ให้ผู้ฟัง ซาบซึ้ง ตรึงดวงมาน
หาใดหวาน ปานปาก ยากจักมี ฯ

เป็นมนุษย์ สุดนิยม ลมปากพลอด
ปากเป็นยอด เสน่หา ชูราศรี
ถึงเรียนมาก รู้มาก ปากไม่ดี
ก็สิ้นที่ นิยม เพราะลมพาล ฯ

นาฬิกา ค่าดี ที่ตรงเที่ยง
คนตรงเยี่ยง นาฬิกา สง่าสาร
นาฬิกา ถ้าขาดตรง คงเช่นพาล
พาเสียการ เสียกล เสียผลดี ฯ

อันร่างกาย ย่อมเปรียบ เทียบกับชาติ
อันพระศาสน์ เหมือนจิต พิสิฐศรี
กษัตริย์เหมือน มันสมอง ครองอินทรีย์
สามอย่างนี้ ต้องสาน สมานกัน ฯ

อันความรัก ภักดี ที่แนบแน่น
เพราะมีแก่น ตรึงจิต พิสมัย
ชาติก่อนก็ ปรองดอง สนองใน
ชาตินี้ได้ ไมตรี อารีครัน ฯ

เหมือนกับกอ อุบล ชลชาติ
จะสามารถ เกิดพี รุจีสรรพ์
เพราะน้ำกับ เปลือกตม ผสมกัน
จึงเกิดพรรณ บุปผา สุมาลี ฯ

ถูกเขาติ ควรตรอง มองที่ติ
เห็นแล้วริ ลบรอย คอยแก้ไข
รักคนติ เหมือนมิตร สนิทใน
เราพร่องใด เขาทัก ดีชักจูง ฯ

คราวเป็นใหญ่ ใหญ่ดี มีค่ายิ่ง
อย่าเย่อหยิ่ง หลงใหญ่ ทั้งใฝ่สูง
เป็นเผ่ากา เขายก รวมนกยูง
กลับเกลียดฝูง สกุลกา ก็สามานย์ ฯ

โคไม่อยาก กินหญ้า อย่าข่มเขา
คนมึนเมา อย่ากล่าวเรื่อง ให้เคืองหู
อย่าเป่าปี่ ให้ควายฟัง หวงเชิดชู
หมอลำคู่ อย่าดูเบา คนเป่าแคน ฯ

การฆ่าช้าง หวังเอางา หาของรัก
การยึดหลัก ปักใจ ไว้แบบแผน
สร้างตึกราม งามใหญ่ ไร้แบบแปลน
หมาดุแค้น ดุตอบ ดูชอบกล ฯ

อย่าประมาท ขาดพินิจ ชิดช้างสาร
งูเห่าหาญ แม้เห็น เป็นมัจฉา
ข้าใช้เก่า เล่าเคยอยู่ แต่ปู่ตา
เสน่หา อยู่เคียง บนเตียงนอน ฯ

อย่าหลงเล่ห์ อมิตร ชิดชมนัก
อย่าหลงรัก ลิงค่าง กลางสิงขร
อย่าหลงนก หลงกา ในป่าดอน
หลงคนจร หมอนหมิ่น ปลิ้นปล้อนไป ฯ

หุงข้าวสุก เลิศรส ประชดหมา
อีกปิ้งปลา ประชดแมว เห็นแล้วขัน
เอาน้ำตาล อวดมด ประชดมัน
เกียจคร้านนั้น ประชดการ งานของตน ฯ

ไกรสรใหญ่ มีสอง ครองถ้ำคู่
ไก่ป่าผู้ ขันสอง ต้องฉงน
เจ้าวัดสอง ครองวัด ขัดพิกล
สองเหตุผล ต้องญาณ พิจารณ์ตรอง ฯ

ผู้ใหญ่ตาย เปลี่ยนนาย และย้ายที่
ทุกข์มากมี ภารหนัก ประจักษ์ไข
ต้องรับภาร การผอง ประคองไป
หลบมิได้ คราวกรรม ต้องลำเค็ญฯ

อันสงคราม การเมือง และเรื่องรัก
ประมาทนัก มักแพ้ แก้ยากเข็ญ
ต้องรู้รอบ การกล ผ่อนปรนเป็น
แก้ประเด็น ให้งาม ตามกลการ ฯ

กลองระฆัง ดังเอง ตุ้มเหง่งหงั่ง
และไม่ดัง ทั้งที่ ตีขนาน
ถือว่าจัญ- ไรแท้ แต่โบราณ
เลิกใช้งาน ทิ้งมัน ป้องกันภัย ฯ

กลองระฆัง ดังเมื่อตี มีจังหวะ
เป็นภาระ สื่อสาร การข่าวไข
เสียงไพเราะ เสนาะน้อม กล่อมจิตใจ
เป็นหลักชัย สื่อสาร มานานเอย ฯ

หุงข้าวหม้อ ใหญ่ใหญ่ ยกให้หมา
อีกปิ้งปลา ตัวใหญ่ ให้แมวผลาญ
อีกหาเหา ใส่หัว ทั่วกระบาล
เอาข้าวสาร ทำพันธุ์ อันตราย ฯ

วัดจะดี มิใช่ดี ที่วัดสวย
พระเณรด้วย ต้องมี ดีหลากหลาย
กิจการวัด จัดดี มีมากมาย
ช่วยกันพาย เรือวัด พัฒนา ฯ

อันน้ำเชี่ยว อย่าขวางเรือ เชื่อผู้เฒ่า
อย่าแกว่งเท้า หาเสี้ยน เวียนถลำ
ถ่มน้ำลาย รดฟ้า อย่าระยำ
จุดไต้ตำ ตอใหญ่ ภัยจะมี ฯ

อย่าตีปลา หน้าไซ ไม่งามนัก
อย่าใช้หลัก เถรตรง คงทุกที่
อย่าชี้นก บนยอดไม้ หมายแต่ดี
อีกอย่าชี้ โพรงบอก กระรอกไพร ฯ

อันไฟนอก บอกว่า อย่านำเข้า
ไฟในเล่า อย่านำออก นอกสถาน
ต้องจำได้ ใช้ตรง ทุกกงการ
อย่าใจพาล ผิดไฟ นอกในกัน ฯ

อย่าดึงอ้อย ออกจาก ปากหัตถี
เห็นช้างขี้ อย่าขี้ตาม ไม่งามขัน
ให้ดูอย่าง ช้างศึก ฝึกทุกวัน
ช้างตกมัน จะใกล้ ควรไตร่ตรอง ฯ

ต้องหวานอม ขมกลืน แม้คลื่นไส้
ก็อย่าได้ โต้ตอบ ตามชอบสม
ต้องมองเหตุ ตรองผล ยลแยบคม
ถึงตรอมตรม ต้องยั้ง ชั่งคดี ฯ

อย่าปากไว ใจกล้า ด่าโต้ตอบ
ต้องรอบคอบ สารพัน พิถันพิถี
ต้องเอาน้ำ ตามสับ ดับอัคคี
คือต้องมี เมตตา เป็นอารมณ์ ฯ

เป็นผู้ใหญ่ ใหญ่เป็น เด่นศรีศักดิ์
ผู้น้อยรัก ชอบชิด เป็นนิสัย
เป็นโพธิ์เงิน โพธิ์ทอง ผ่องอำไพ
น้อยรักใคร่ งามชอบ ตอบอาทร ฯ

เป็นผู้น้อย ค่อยทำ ตามหน้าที่
อย่าเยี่ยงผี กลับกลอก คอยหลอกหลอน
เป็นผู้น้อย ค่อยก้ม ประนมกร
เหมาะขั้นตอน เดี๋ยวใหญ่ ค่อยไต่ตาม ฯ

คำยกยอ สรรเสริญ เกินกว่าเหตุ
ต้องหลบเลศ ถ้อยคำ ทรามวิสัย
ต้องทนต่อ ผรุสวาท ว่าสาดไป
อดทนได้ คำสุขุม สร้างหลุมพราง ฯ

ปากของคน ปนพิษ จริตมาก
ชอบฝังฝาก คำต้อง ปองสะสาง
เป็นครูต้อง ตรองดู หาลู่ทาง
อย่าขัดขวาง หรือชอบ ตอบคารม ฯ

ช้างวัวควาย ตายไป ให้ของอยู่
งาเขาคู่ คงเด่น เป็นนุสรณ์
คนดับคู่ ชั่วดี ไม่หนีจร
เป็นอาภรณ์ ประดับอยู่ คู่โลกา ฯ

เมื่อหมูไป	ไก่มา	เมตตาตอบ
สงเคราะห์ชอบ	ตามธรรม์	งามหรรษา
ถ้าหมูไป	ไก่ปราศ	ขาดตอบมา
เหมือนรถรา	ล้อหลุด	ต้องหยุดเดิน ฯ

ประเพณี	มงคลการ	งานบุกเบิก
วางดวงฤกษ์	เกริกก้อง	ท้องสถาน
ตอกเสาเข็ม	ไม้มงคล	โสภณการ
เหมาะควรงาน	การสร้าง	อย่างโสภี ฯ

ชัยพฤกษ์	สักทอง	ผ่องสมนึก
ราชพฤกษ์	ทองหลาง	สะอางศรี
ทรงบาดาล	ขนุนนะ	พะยูงมี
กันเกราสี	สุกใส	ไม้มงคล ฯ

เรือแพมี	ดีดี	ไม่ขี่ข้าม
ไยเอาเรือ	รั่วน้ำ	มาข้ามขี่
คนปรีชา	สามารถ	เก่งกาจมี
ไยเอาคน	กลผี	ขับขี่เรือ ฯ

เรือแพดี	คนดี	ต้องขี่ขับ
จึงจะรับ	ภาระไป	ได้ดีเหลือ
ดีต่อดี	คู่กัน	ขันจุนเจือ
จึงก่อเกื้อ	การดี	ไม่มีแพลง ฯ

ในตัวเรา ไหนเล่า ดีเท่าจิต
อีกชีวิต ของตน คนไหนไหน
มันสมอง ครองอินทรีย์ ศรีวิไล
ต้องพิทักษ์ หลักไว้ ให้เด่นงาม ฯ

ต้องกอปรหนุน บุญตรี ที่พึ่งจิต
ให้ชีวิต โปร่งใส ไล่ขวากหนาม
อีกเสริมมั่น มันสมอง ให้ผ่องราม
ควรคงตาม อายุขัย ไม่ราคิน ฯ

ต้องแน่นหนัก หลักคง ตรงตรงเที่ยง
อย่าเอนเอียง เหวี่ยงเท้า เข้าป่าหนาม
อย่าปลิวเข้า กองไฟ ต้องใจงาม
พยายาม เป็นหลัก ปักศิลา ฯ

ต้องใจหนัก รักคง ตรงตรงแบบ
ต้องยลแยบ ยึดหลัก งามทักษา
ต้องใจหนัก งามตรง คงเส้นวา
อย่าปลิวมา ปลิวไป แบบใบตอง ฯ

อันครูงาม ต้องงามใน ใช่แต่นอก
ถ้าพูนพอก ทั้งสอง งามผ่องหรู
งามวิชา ความรู้ คู่ควรตรู
งามการชู วิทย์ออก บอกศิษย์ตน ฯ

งามมรรยาท กิริยา ใช่ตาหวาน
งามงานสาน สมเหมาะ เพราะโกศล
งามน้ำใจ ไมตรี ไม่มีจน
งามกมล ผุดผ่อง ทองอุไร ฯ

อันคนเมา เหล้ายา เดชามาก
มีของฝาก ทั้งปากมือ อย่าถือสา
เราผู้ใหญ่ อดไว้ ไม่โกรธา
ข่มโมหา ห้ามใจ อย่าไมตรี ฯ

ความอดทน ใช้ผจญ คนด่ากราด
แล้วอำนาจ จะผ่อง เรืองรองศรี
อดต่อคน ต่ำกว่า ทั่วไปมี
ยังแสนดี กว่าอดได้ ใหญ่เล่นงาน ฯ

ญาติธรรม นี่นั้น อันงามชัด
ทรงนิทัศน์ แสดงออก บอกแจ่มได้
การบูชา เปรตงาม น้ำหทัย
ทรงทำให้ โอฬาร ตรงการดี ฯ

อันกำลัง ของภิกษุ อุเอกศีล
มิป่ายปีน เพิ่มงาม ตามวิถี
บุญมากล้น ผลงาม ตามทวี
พระทรงศรี สะสมเด่น เป็นอุไร ฯ

ให้จงรัก ภักดี ศรีสำนัก
ซึ่งเป็นหลัก งามเด่น เป็นเอกคู่
ปริยัติ ปฏิบัติ จัดตำรู
เพื่อให้รู้ ให้เห็น เป็นหลักมี ฯ

เสียสละ กตัญญู ชูสำนัก
ตามควรหลัก ควรการ สานราศี
อีกรอมชอม พร้อมพรัก สามัคคี
พร้อมภักดี สำนัก เป็นหลักการ ฯ

สิ่วสอนขวาน การไม้ ไขข้อคิด
เหล่าลูกศิษย์ สอนครู ดูไขว้เขว
สอนจระเข้ ว่ายน้ำ ตามพื้นเพ
สอนสัตว์เส- ฉวนลอง ใช้ดองปู

สอนหนังสือ สังฆราช องอาจแสน
สอนรำแพน ให้นกยูง รำจูงคู่
สอนให้เต่า โต้ตอบ ชอบธรรมดู
สอนให้ปู เดินตรง ใช่กงการ ฯ

เรื่องกลไก ในมนุษย์ สุดลึกลับ
ยากจะจับ ได้ชัด ตัดกังขา
คนร้อยเล่ห์ พันเหลี่ยม เยี่ยมมายา
ล้วนแต่หา ทางจะ ชนะกัน ฯ

ทศพักตร์ สิบหน้า พระยายักษ์
ยังน้อยนัก กว่าหน้า มายาสรรค์
คนยักย้าย ถ่ายมายา หน้านับพัน
คนทุกวัน เชื่อมันยาก ปากมันโกง ฯ

ไฟไหม้เรือน เพื่อนฝูง พยุงช่วย
เรือนกายม้วย มอดชีวา ลงอาสัญ
จะยักย้าย ถ่ายไป ได้สองอัน
บาปบุญนั้น พลันช่วย เมื่อม้วยมรณ์ ฯ

ที่ยกมา มองเห็น ได้เด่นชัด
ควรเร่งรัด บุญเด่น เป็นนุสรณ์
สร้างบุญตรี ทวีเด่น เป็นอาภรณ์
คราวจากจร จะได้บุญ เป็นทุนไป ฯ

พายเรือให้ โจรนั่ง ตั้งหลักผิด
เหมือนชมชิด เสน่หา กากับหงส์
อีกมะม่วง ควงเคล้า สะเดาดง
ไม่ช้าคง หมดงาม ไปตามโจร ฯ

พายเรือวน ในหนอง ออกคลองยาก
เหมือนลำบาก ยิ่งเหลือ แต่เชื่อโหร
หรือกอปรกรรม ทำบาป ที่หยาบโลน
ไม่รู้โอน อ่อนคลำ หากรรมงาม ฯ

ส่วนลับมิด	ปิดไว้	ให้ดีเถิด
อย่าได้เปิด	แผลเรา	ให้เขาเห็น
แร้งทุกถิ่น	ไม่กินกัด	สัตว์เป็นเป็น
ถ้าแร้งเหม็น	สาบกัน	อันตราย ฯ

คนทุกวัน	ขานเก่ง	อวดเคร่งครัด
ในรกชัฏ	นอกยอ	พอคล่องขาย
ชั่วตนชี้	ดีงาม	ความกลับกลาย
เพื่อทำลาย	อื่นเขา	เอาดีกรี ฯ

เอาน้ำดี	ไล่น้ำเน่า	นั้นเข้าหลัก
เอาความรัก	ไล่ความชัง	ยังพอไหว
เอาความถูก	ไล่ความผิด	และพิษภัย
ความดีไล่	ความชั่ว	ตัวอัปรีย์ ฯ

คราวเข้าป่า	ล่าเนื้อ	ไล่เสือดุ
อีกยั่วยุ	แตนต่อ	พอให้หนี
ปล้ำจระเข้	ในวน	ชลธี
ล้วนแต่ที่	หาภัย	มาใส่ตน ฯ

เราก็คน	เขาก็คน	อยู่บนโลก
เขามีโชค	สูงศักดิ์	มีหลักฐาน
ส่วนเราเล่า	ขัดสน	จนเกินการ
ต้องคิดอ่าน	แก้ไข	ให้กลับดี ฯ

เลือกควายวัว	ชั่วดี	ดูที่หาง
จะเลือกนาง	แม่เห็น	เป็นสักขี
จะเรียนมนต์	ดูครู	รู้วิธี
จะสู้หนี	ดูชั่ง	กำลังตน ฯ

จะทำการ	ทั้งผอง	ต้องรอบคอบ
จะโต้ตอบ	ต้องพินิจ	คิดเหตุผล
จะแข่งเขา	ต้องฝึก	ศึกษากล
จะคบคน	ต้องดู	รู้จรรยา ฯ

อันคนดี	มีศีลธรรม	ผู้นำเรื่อง
งานกระเดื่อง	รู้ชัด	ถ้อยอรรถา
หาใช่ดี	เพราะทรัพย์	นับเงินตรา
ใช่พงศา	สูงศักดิ์	ก็จักดี ฯ

คนค้าขาย	หมายกำไร	ใช่ค้าอวด
คนนั่งสวด	มนต์ขลัง	หวังกุศล
คนทำกิจ	คิดเด่น	เป็นมงคล
ใครแก้จน	แบบนอนกิน	ก็สิ้นดี ฯ

เงินทองดี	มีค่า	สารพัด
เราขัดสน	จนอัฐ	ต้องหัดเขียม
อย่ามักง่าย	จ่ายอัฐ	หัดตระเตรียม
ยึดเจ็บจน	ทนเจียม	หลักเยี่ยมดี ฯ

หมูหมาหมี มีเขา เต่ามีหนวด
เหี้ยตะกวด มีงา สุดน่าขำ
คนมีหาง ช้างไร้หู ดูระยำ
โลกไร้ธรรม มีหวัง พังบรรลัย ฯ

ทั้งนาคี งูพิษ ฤทธิ์แรงร้าย
หมองูตาย เพราะงู คู่นิสัย
อีกเสือขัง ยังร้าย อย่าตายใจ
จระเข้ใหญ่ คับคลอง ต้องตำรา ฯ

อันข้าวแดง แกงร้อน นั่งนอนตรึก
ต้องระลึก การุณย์ พระคุณเขา
ต้นพฤกษา อาศัย ให้ร่มเงา
ควรที่เรา ระลึกมั่น กตัญญู ฯ

บุรพ- การี มีคุณนัก
บุญเป็นหลัก อุปการ หวานเพราะหู
ทั้งสองส่วน ควรตอบ ชอบแบบครู
ทั้งอื่นผู้ ให้คุณ กรุณา ฯ

ไม้ลอยน้ำ ยังดี มีคุณค่า
ประเสริฐกว่า คนผู้ ลบหลู่ท่าน
คนลืมคุณ เขาได้ ใจสามานย์
อยู่ถิ่นฐาน เทศใด อย่าไมตรี ฯ

หลังสู้ฟ้า หน้าสู้ดิน ยินเล่าขาน
เป็นกลการ ก่อหลัก สร้างศักดิ์ศรี
ต้องรู้หน้า รู้หลัง ทั้งวิธี
รู้ชั่วดี การกล อย่าด้นเดา ฯ

ใหญ่ว่างาม เห็นงาม จึงตามเต้า
มิใช่เมา หลงใหญ่ จนไร้ศรี
ใหญ่ว่างาม เห็นทราม ไม่งามดี
จำต้องลี้ หลบทราม ไม่ตามไป ฯ

น้อยตาดู ฟูฟัง ใจชั่งคิด
แน่ถูกผิด จึงตาม งามนิสัย
ตาไม่ดู หูฟัง ไม่ชั่งใจ
ตามแต่ใหญ่ ถ้าแย่ สุดแก้กัน ฯ

นุ่งผ้าลาย หลอกตา ให้หมาเห่า
เล่าเรื่องเก่า สารพัด น่าบัดสี
หลอกคนบ้า ท้าผู้ใหญ่ ไร้ดีกรี
หาผลดี มิได้ แต่ไหนมา ฯ

ไม้ลำเดียว ล้อมบ้าน สถานที่
จะรอบดี มิได้ ไม่เข้าท่า
จะสร้างบ้าน แปลงเมือง เรืองโสภา
ไพร่ถ้วนหน้า ต้องพร้อม ยอมร่วมทำ ฯ

น้อยต้องจบ ใหญ่บ้าง ในทางชอบ
พร้อมทั้งกอปร กิจการ งานขยัน
ไม่สอพลอ ยอใหญ่ ใช้ยอดัน
สอพลอนั้น เสียหลัก นักสร้างตน ฯ

น้อยต้องตรง ทรงธรรม งามสันทัด
สารพัด การงาม ตามเหตุผล
สนองการ ใหญ่ผอง ต้องกมล
มีหรือจน ต้องเจียม เสงี่ยมใจ ฯ

อย่าเห่อยศ เมาศักดิ์ หนักตำแหน่ง
อย่ากลั่นแกล้ง ใหญ่โต โชว์ศักดิ์ศรี
ปลูกธรรมะ เมตตา และปรานี
รู้สิ่งที่ ผิดชอบ ก่อนกอปรการ ฯ

อันยศศักดิ์ ตำแหน่ง ท่านแต่งตั้ง
จะดีขลัง เพราะมี ดีขนาน
ท่านจะเพิ่ม เพราะที่ ดีผลงาน
ถ้าสามานย์ มีหวัง พังบรรลัย ฯ

คนยุคนี้ มีทรัพย์ เขานับถือ
เงินทองคือ พระเจ้า เขาใฝ่ฝัน
เงินทองเป็น เสน่หา สารพัน
วิชาสรรค์ ทองเงิน เกินสิ่งใด ฯ

บ่อกำเนิด ทองเงิน ไหนเกินวิชช์
น้ำใจมิตร เหมือนวิชา หาที่ไหน
วิชาคือ ยอดมิตร สนิทใน
รีบหาไว้ ติดตน เถิดคนดี ฯ

เป็นเด็กอย่า จองหอง ลำพองขน
อย่าซุกซน เสียสง่า หมดราศี
เชื่อผู้ใหญ่ ที่สอน วอนวจี
รู้วิธี ทำให้ ผู้ใหญ่ชู ฯ

เมื่อเติบใหญ่ ต้องดู รู้ฐานะ
ยึดธรรมะ ผู้ใหญ่ ไว้เป็นคู่
วางตนแบบ ผู้ใหญ่ ให้งามตรู
ใช้ความรู้ เรียนมา หาเงินทอง ฯ

การณ์ทั้งผอง ตรองให้ดี มีสติ
ตกลงริ ต้องจริง ไม่ทิ้งเขว
เข้ารบศึก นึกชัย หมายคะเน
ถ้ารวนเร ชัยยับ ลงอัปรา ฯ

คนหน้าเนื้อ ใจเสือ ร้ายเหลือคบ
เพราะมันกลบ ชั่วไว้ ไม่เห็นหน
แต่หน้าเสือ ใจเนื้อ เหลือโสภณ
กลบกุศล ไว้ใน เลิศไมตรี ฯ

ยอบ่าวไพร่ ให้ยอ ต่อเสร็จกิจ
ยอสนิท คู่ครอง ต้องถนอม
คือให้เกียรติ แก่กัน ชั้นเจิมจอม
มโนน้อม เสน่หา ไม่ราคี ฯ

ต้นบอนคัน คันแน่ แก้ไม่ยาก
แต่บอนปาก คันนัก มักเสียดสี
แก้ไขยาก ปากคัน มันอัปรีย์
เห็นไม่มี ยาแก้ไข เพราะใจคัน ฯ

ถึงชำนะ มวลมนุษย์ สุดกล้าหาญ
สักหนึ่งล้าน ในสงคราม งามไฉน
แต่ชำนะ เหล่ากิเลส เหตุจัญไร
ดับกองไฟ ได้ทั้งสาม งามสุดดี ฯ

ถ้านิ่งได้ ใจดี ผีมักเข้า
พวกข้าเก่า เต่าเลี้ยง ก็เยี่ยงผี
ผู้ใหญ่นิ่ง หยิ่งใจ เห็นได้ที
ท่านปรานี จึงชูชุบ อุปการ ฯ

คราวเข้าไพร ใช้พร้า เป็นอาวุธ
คราวต่อยุทธ ยุทธภัณฑ์ นั้นเหลือขน
เข้าสังคม ใช้ลิ้นลม พรมเล่ห์กล
รสลิ้นดล คนทั่วไป ใจอาทร ฯ

เป็นผู้ใหญ่	ใจตรง	ทรงเหตุผล
อย่าหลงกล	คนกลับกลอก	คอยหลอกหลอน
ฟังทางหู	รู้ทางใจ	ไม่ปากบอน
กำจัดร้อน	ผู้น้อยให้	ด้วยไยดี ฯ

เป็นหนี้อื่น	หมื่นแสน	ในแดนภพ
พอล้างลบ	ทุนใช้	ให้ดอกหนุน
แต่เป็นหนี้	น้ำใจ	หนี้ใบบุญ
ยากใช้ทุน	จุนดอก	ลบออกใด ฯ

เราเป็นหนี้	น้ำใจ	กับใครบ้าง
ที่ก่อสร้าง	สืบมา	อัชฌาสัย
หนี้พ่อแม่	แน่นัก	สลักใจ
ผู้ก่อให้	อุปัชฌาย์	ครูอาจารย์ ฯ

อันร่างกาย	ย่อมเปรียบ	เทียบกับชาติ
อันพระศาสน์	เหมือนจิต	พิสิฐศรี
กษัตริย์เหมือน	มันสมอง	ครองอินทรีย์
สามอย่างนี้	ต้องสาน	สมานกัน ฯ

ทุเรียนนั้น	หนามหนา	น่าขามขลาด
ในรสชาติ	โอชะ	อร่อยสรรพ์
ดุจคนดี	รูปไม่งาม	น่าขามครัน
ส่วนใจนั้น	ผุดผ่อง	ครองธรรมา ฯ

อันความรัก ภักดี ยิ่งศรีศักดิ์
คือความรัก กษัตริย์ชาติ ศาสนา
ต้องเลิกชั่ว เอาชอบ ตอบบูชา
เป็นดวงตรา เอกลักษณ์ หลักคนไทย ฯ

เหตุไฉน ไยเพลิน เกินการนัก
ระเริงรัก ลุ่มหลง น่าสงสาร
ยามโลกถูก เพลิงไฟ ไหม้ลนลาน
อันธการ มืดก็ ห่อหทัย

ช่างเมินเฉย เลยละ ดวงประทีป
ไม่เร่งรีบ สร้างเกาะ เหมาะอาศัย
ล้างโมหะ สร้างวิชา นำพาใจ
ไยจึงไม่ แสวงหา ปัญญาญาณ ฯ

เป็นนักเทศน์ แจกธรรม ให้งามชัด
ไขสารัตถ์ อรรถธรรม งามขนาน
ปริยัติ ปฏิบัติ อรรถการ
พระนิพพาน สูงนัก ค่อยชักจูง ฯ

เป็นผู้ใหญ่ ใหญ่ดี มีค่ายิ่ง
อย่าเย่อหยิ่ง หลงใหญ่ ทั้งใฝ่สูง
สกุลกา เขายก รวมนกยูง
กลับเกลียดฝูง สกุลกา ก็ท่าพาล ฯ

ยังไม่เห็น สวัสดี ที่มวลสัตว์
ใดเด่นชัด เช่นปัญญา พาสพบศานติ์
ตบะตั้ง สังวรตน โสภณญาณ
ละทิ้งมาร และทุกสิ่ง ด้วยจริงใจ ฯ

อันลิงค่าง กลางไพร ในพนัส
ฝึกได้ชัด พองาม ตามวิสัย
แต่โมฆะ บุคคล ทนฝึกใด
ผลหาไม่ ได้งาม ตามวิธี ฯ

เมธาวี มีปัญญา ความสามารถ
ชาญฉลาด เหตุผล มงคลศรี
สร้างที่พึ่ง พิงพัก เป็นหลักดี
ในถิ่นที่ โอฆะ ไม่ระราน

ด้วยขยัน บั่นบาก พากเพียรกิจ
ทั้งพิชิต ความประมาท อย่างอาจหาญ
อีกระมัด ระวังตน งามผลงาน
กอปรก่อการ ฝึกตน จนเป็นธีร์ ฯ

อันคนไทย ไวปัญญา กล้าแบบสิ่ว
ชอบลัดคิว ข้ามขั้น ขมันขมี
ชอบขัดขา ขัดแข้ง แข่งกันดี
พอได้ที หักโหม โจมบุกชิง ฯ

จะทำการ งานใด ให้รอบคอบ
รับผิดชอบ ชี้นำ อย่างงามยิ่ง
จะรักใด รักใคร่ ด้วยใจจริง
พลีทุกสิ่ง สรรค์กอปร อันชอบธรรม ฯ

ชนะคน โกรธได้ ไม่โกรธตอบ
เอาดีชอบ ชนะชั่ว ตัวมารผี
คนตระหนี่ ชนะได้ ใช้ทานตี
เหลาะแหละชี้ ชนะสวย ด้วยสัจจา ฯ

ถึงชนะ พลยุทธ สุดกล้าหาญ
สักหนึ่งล้าน ในสงคราม งามเดชว่า
ยังไม่เท่า ชนะใจ ได้หนึ่งครา
เอาเมตตา ชนะใจ พวกไพรี ฯ

อันความโกรธ นานา สารพัด
ขันติตัด ขาดลง ตรงตรงชี้
ชนะศึก ภายใน ตรงใจมี
เป็นยอดดี ชนะตรง ยอดสงคราม ฯ

อันโลภะ โทสะ โมหะนั้น
ขันติกั้น ขวางเด็ด ไม่เข็ดขาม
ขันติเป็น บารมี สุดดีงาม
ชนะทราม ชั่วร้าย ให้กลายดี ฯ

ช้างสารใหญ่ ตายเพราะงา เป็นภาษิต
อีกงูพิษ เล็กมาก พิษฝากแฝง
ริษยา น้อยนิด ก็ฤทธิ์แรง
บางครั้งแผลง ฤทธิ์ฟัน ให้บรรลัย ฯ

ถ้าสูงนัก มักล้ม เพราะลมพัด
ถ้ำต่ำนัก มักสัตว์ กัดย่ำได้
สูงหรือต่ำ ต้องให้ล้ำ งามหทัย
ธรรมะใช้ ช่วยประคอง ให้ผ่องภาร ฯ

อันร่างกาย สูง-ต่ำ ไม่ขำนัก
สูงต่ำ-หลัก วิชา ว่าเป็นฐาน
ที่งามขำ คุณธรรม นำสันดาน
สูง-ต่ำสาน นั้นแน่ ไม่แปรใด ฯ

จะตัดอื่น ขืนตัด ตัดขาดได้
ตัดรักใคร่ อาลัยรัก ยากหักหนี
เหมือนตัดบัว ขาดไป ใยยังมี
ความรักที่ เก่าก่อน ร้อนโรมรัน

เหมือนหนีแมว แล้วหลบ ไปพบเสือ
จะหลบเหลือ หมดหนทาง ทั้งตัวสั่น
เสือตะครุบ ปุ๊บปั๊บ เอาฉับพลัน
จนถึงขั้น หทัยแยก แตกวายปราณ ฯ

เลี้ยงบิดา	มารดา	ฐานะพระ
คารวะ	กุลเชษฐ์	พิเศษใหญ่
กล่าวแต่คำ	อ่อนหวาน	สมานใจ
ละหมดได้	ส่อเสียด	เสนียดมี
กำจัดความ	ตระหนี่	ถี่เหนียวยิ่ง
พูดความจริง	คำสัตย์	อรรถศรี
ขจัดความ	โกรธสิ้น	ด้วยยินดี
เจ็ดอย่างนี้	สัตบท	บทเกรียงไกร ฯ

ค่อยสำรวจ	ตนตาม	งามฐานะ
ควรกาละ	งามประจักษ์	สมศักดิ์ศรี
ไม่ประมาท	เลินเล่อ	เผลออินทรีย์
พอรู้ที่	รู้ทาง	วางตนเป็น ฯ
ไม่หยิ่งยศ	ปดโป้	โอหังสู้
ไม่ข่มขู่	โอนอ่อน	ผ่อนให้เห็น
ค่อยระงับ	ดับร้อน	ผ่อนให้เย็น
จับประเด็น	ถูกต้อง	ตรองใดใด ฯ

ริษยา	ตาร้อน	นอนไม่หลับ
มักเกิดกับ	ผู้ที่	ขี้อดสู
เห็นคนอื่น	ดีเกิน	เขินชมดู
มักลบหลู่	ขัดขวาง	ให้ห่างไกล ฯ

หมดหวังดี	มีแต่หวัง	ให้พังพาบ
หมายให้ราบ	ลงมิด	เป็นนิสัย
ล้มตรงยาก	ก็ต้องอ้อม	จะยอมใคร
ถ้าหาไม่	ก็เล่ห์	เสน่ห์คุณ ฯ

เตี้ยอุ้มค่อม	เตี้ยแต่ตัว	หัวไม่เตี้ย
ก็ไม่เสีย	พอนิยม	สมทักษา
ถ้าเตี้ยหมด	ทั้งหัว	ตัวกายา
คงถลา	ล้มคว่ำ	ลงตามกัน ฯ

ริษยา	ตาร้อน	นอนไม่หลับ
มันบังคับ	จิตใจ	ให้ลุ่มหลง
มองเห็นช้าง	เท่าหมู	อยากสู้ตรง
ใจหมายปลง	แก้แค้น	แทนกลี ฯ

ริษยา	ตาโต	โมโหนัก
เกิดเพราะรัก	พลาดหวัง	ขังแทนที่
อื่นเขาได้	ไยเล่า	เราไม่มี
ใจเท่านี้	ยังโหด	หมายโกรธแทน ฯ

ริษยา	ตาดี	นี้แสนแย่
เพราะมันแส่	พยาบาท	อาฆาตแสน
ก่อวิบัติ	แทนทด	หมดทุกแปลน
มักมีแผน	ล้างแค้น	แทนทวี ฯ

สิ่งดีงาม ตามยึดไว้ ให้เป็นหลัก
ต้องสมรัก พองาม ตามวิสัย
อย่าหลงตาม จนเซอะ เงอะงะไป
ต้องรู้ไว้ การโลกีย์ ต้องดีงาม ฯ

อย่าตามแต่ ชั่วทราม ต้องขามคิด
สุจริต ดีรัก ชั่วหักห้าม
อย่าหลงโง่ หลงเง่า จนเบาความ
ต้องเข็ดขาม โทษทัณฑ์ บรรดามี ฯ

ครูต้องตรอง มองให้เห็น อย่างเด่นชัด
แน่ถนัด ดีงาม หรือทรามหลัก
อย่าเผลอตาม เล่ห์กล จนจมปลัก
อย่าหลงรัก สิ่งทราม ที่ตามจูง ฯ

อย่าหลงชั่ว หลงทราม ตามต่ำต้อย
อย่าหมายด้อย ต้องหมายรัก ที่ศักดิ์สูง
ต้องทำตน ให้เด่น เช่นแววยูง
งามกว่าฝูง ปักษา บรรดางาม ฯ

ถึงคราวดี มีสรรเสริญ เยินยอยก
ต้องตามปก ป้องดี มีเหตุผล
คือต้องมี ดีตอบ ชอบไกกล
ต้องแยบยล รับสรรเสริญ เจริญชัย ฯ

อย่าเหิมเห่อ	ละเมอหลง	เข้าพงรก
การยอยก	ชอบชิด	พิสมัย
ถึงคราวหมด	เป็นนินทา	สิ้นอาลัย
ต้องรู้ไว้	กฎกรรม	ธรรมดา ฯ

อาหารม้า	แข่งก็	พอท้องปาก
กินพอฝาก	ชีวา	อยู่อาศัย
ส่วนคนกิน	เกินท้องปาก	จึงยากใจ
เป็นเหตุให้	ไยโยง	ถึงโกงกิน

เช่นกินบ้าน	กินเมือง	กินเครื่องใช้
กินน้ำไฟ	กินไม้	โยงใยหิน
ทั้งกินไร่	กินนา	กินหญ้าดิน
กินได้สิ้น	ทุกอย่าง	สร้างราคี ฯ

ธรรมดา	ว่าขุดทอง	หาของรัก
ต้องสมัคร	หมายผล	มิหม่นหมอง
พอพบรัก	ต้องสู้	รู้ทำนอง
พบขุมทอง	แล้วไม่ขุด	ก็สุดอาย ฯ

คราวนี้คลาด	พลาดท่า	คราวหน้าแก้
คราวนี้แพ้	คราวหน้าสม	อารมณ์หมาย
ถึงคราวถอย	ถอยเพื่อทรง	ดำรงกาย
อย่ารักง่าย	หน่ายไว	อย่าใจเบา ฯ

อันสมบัติ　ทั้งผอง　เป็นของโลก
ใครมีโชค　ครองงาม　ตามมุ่งหมาย
ใครบุญน้อย　ชมน้อย　ค่อยเสื่อมคลาย
เสื่อมสลาย　เพราะบุญ　ไม่หนุนนำ ฯ

ทั้งอำนาจ　วาสนา　คราบุญช่วย
เอื้ออำนวย　แต่ดี　ศรีเลิศล้ำ
คราบาปตัด　ซัดล้ม　จมคะมำ
ให้ตกต่ำ　เพราะดี　เขาหนีไกล ฯ

อันคนดี　มีสัจจะ　อธิษฐาน
ยึดดวงมาน　ตั้งมั่น　การดีจ้า
ตั้งสัจจะ　ทางดี　มีธรรมา
อหิงสา　เป็นหลัก　ปักหทัย ฯ

แม้ถึงที่　ต้องตาย　วายชีวาตม์
ยอมเพื่อศาสน์　ชาติงาม　ตามวิสัย
มิยอมให้　อธรรม　ครอบงำใจ
ถึงตายไป　ก็ไว้ชื่อ　โลกลือชา ฯ

อันคนดี　ดีได้　แต่ไม่เที่ยง
มิอาจเลี่ยง　หลีกตาย　เอาใดห้าม
ดีกับตาย　คนละอย่าง　ต่างอรรถความ
แต่ชื่อนาม　ดังก้อง　ดุจกลองชัย ฯ

ดูหน้าดิน	หน้าที่	นี้แสนขลัง
ดีกว่านั่ง	ดูหน้าตน	และคนอื่น
ดูหน้าดิน	ตีนมือสร้าง	ทั้งนั่งยืน
เสร็จหน้าที่	มีแต่ชื่น	รื่นฤทัย ฯ

ดูหน้าตน	ตกแต่ง	แปลงรูปร่าง
งามมิสร้าง	สักที	ดีไฉน
หน้าผู้อื่น	ขืนดูเข้า	จะเศร้าใจ
หลงรักใคร่	หลงพิโรธ	โกรธเพราะดู ฯ

จะมองใคร	ควรมอง	ครบสองแง่
อย่ามองแต่	แง่ชั่ว	ทั่วทุกหน
หรือมองแต่	แง่ดีงาม	ตามใจตน
พิจเหตุผล	แง่ทั้งสอง	มองสมดุล ฯ

งานเงินดี	สีหน้า	ผ่องปรากฏ
เกียรติยศ	จำเริญพลัน	เพิ่มหรรษา
ทั้งงานเงิน	และยศศักดิ์	หลักเมตตา
เครื่องเชิดหน้า	ชูตน	ให้คนชม ฯ

นกยางขาว	น่าขัน	มันจับเจ่า
ลวงจับเอา	ปูปลา	เป็นอาหาร
ขนขาวใส	ใจดำ	ต่ำสามานย์
เหมือนคนพาล	รูปงาม	แต่ทรามใจ ฯ

นกกาน้ำ	ดำสนิท	ริษยา
มุดจับปลา	ในวารี	มีนิสัย
ดำทั้งนอก	ชอกช้ำ	ดำถึงใน
เหมือนผู้ใด	กายดำ	ซ้ำใจพาล ฯ

จะทำการ	งานใด	ต้องใจเด็ด
ทั้งไม่เท็จ	ต่อตน	ทนขยัน
จะหนักเบา	เท่าใด	ใจฉกรรจ์
สู้ฝ่าฟัน	แข็งขันทำ	สำเร็จจริง ฯ

รักความรู้	ต้องสู้เรียน	เพียรศึกษา
รักก้าวหน้า	ต้องก้าวดี	พิถีพิถัน
รักยศศักดิ์	ต้องงานเด่น	เป็นประกัน
รักสวรรค์	ต้องหมั่นสร้าง	แต่ทางบุญ ฯ

งานเงินดี	สีหน้า	ผ่องปรากฏ
เกียรติยศ	จำเริญพลัน	เพิ่มหรรษา
ทั้งงานเงิน	และยศศักดิ์	หลักเมตตา
เครื่องเชิดหน้า	ชูตน	ให้คนชม ฯ

พูด	อะไร	ให้ตรง ดำรงสัตย์
ดี ยึดอรรถ	ธรรมะ	พระศาสนา
ทำ กิจการ	ก็งาม	ตามธรรมา
ดี เป็นค่า	คุณอนันต์	ชั้นยอดดี ฯ

โคลง ๔ สุภาพ

หญิงยำผัวเพียบเพี้ยง พระราชา
บ โกรธฤๅหึงสา นอบน้อม
บ นอกจิตภัสดา ครองสุจ-ริตพ่อ
คือสุภาพสตรีพร้อม เพียบด้วยคุณผอง ฯ

อัคคีคุณโทษล้วน เลยพรรณ-นาเฮย
ผลลัพธ์ดีโฉดฉัน กับใช้
ผองกิจนับอนันต์ ในโลก
ดีชั่วผลคนได้ ดั่งด้วยการทำ ฯ

ชอบดีกอปรกิจล้วน ดีงาม
ชอบชั่วกอปรกรรมทราม ชั่วเข้า
ผลดีชั่วจักตาม ตนตอบ
ผู้รับปีติเศร้า เพราะได้เสวยผล ฯ

รูปงามงามรูปหล้อ[๑] ลวงใจ
คนโง่งมอาลัย รูปแท้
งามนอกแต่ภายใน หนองเน่า
ปราชญ์กล่าวรูปงามแล้ สุดร้ายปฏิกูล ฯ

---

[๑]ปกติเป็น ล่อ เปลี่ยนเพราะต้องการโท.

รักฤๅหลงรูปด้วย มารยา
รักเยี่ยงมวลธีรา ราคไร้
แรมรักจักปราศอา- ดูรเทวษ
ยึดรักเป็นหลักให้ สู่ห้องนฤพาน ฯ

นึกเสือเสือดุร้าย ฤๅดี
กินสัตว์ในปัฐพี ใหญ่น้อย
คนชั่วเฉกเสือมี ใจชั่ว
กอปรชั่วเลยเสือร้อย สุดร้ายกลีแสน ฯ

เสือลายลายบอกรู้ ลายเสือ
มฤคหลบชีพเหลือ ลักษณ์แจ้ง
คนลายนอกฤๅเจือ ลายแจ่ม
ลายแต่ในใจแกล้ง ก่นร้ายลายแสน ฯ

ยลหมีตีผึ้งหลับ ตาดี
ผึ้งต่อยตอบขับหมี บ่ ได้
มธุรสหมดหมีหนี เนาชัฏ
คนชั่วเธียรพจน์ไว้ ว่าล้ำเลยหมี ฯ

หมีดำดำนอกเนื้อ ในดำ
ดำกิจทุจริตทำ แต่น้อย
คนชั่วนอกขาวขำ ดำจิต
กับนอกในดำร้อย ชั่วร้ายเลวเหลือ ฯ

งามใดงาม บ่ เทียน งามใจ
สุจริตครองธรรมไกล กลิแท้
สวยศีลยิ่งสวยใด จรรยาผ่อง
งามพักตร์งามเนตรแพ้ มนัสทั้งจรรยา ฯ

แก่เกิดนานแน่แท้ ทรงคุณ
สุจริตคิดเจือจุน ประโยชน์ตั้ง
รวยทรัพย์กลับแพ้บุญ บารเมศ
ทุกแก่รวยอย่าพลั้ง รีบสร้างบารมี ฯ

พรากสดับพินิจถ้อย อรรถา
พรากสอบถามปัญหา ซักซ้อม
พรากลิขิตอรรถอา- จารย์บอก
จักเรียก "บัณฑิต" ล้ำ โลกนี้มีไฉน ฯ

พร้อมสดับพินิจถ้อย กระทงความ
พร้อมหมั่นขยันถาม ถี่ถ้วน
พร้อมลิขิตอรรถตาม ตนสดับ ทราบแฮ
"บัณฑิต" เทพชนล้วน เรียกร้องนามขนาน ฯ

อริยชาติอาจอับเศร้า ศักดิ์ศรี
ชนฉลาดอาจเขลามี ประมาทตั้ง
เศรษฐีอาจสินหนี แหนงหน่าย
สามเด่นมักพลาดพลั้ง เพราะด้วยแรงผลอ ฯ

หินชาติอาจกลับได้ เป็นนาย
คนโง่โง่พลัดพราย เพราะรู้
จนทรัพย์หมั่นออมกลาย กลับมั่ง มีนา
สามเผ่าเราทุกผู้ อย่าได้เยาะหยัน ฯ

ชาติบุรุษสุดพริ้ง เพรางาม
กุลชาติทรัพย์สินราม หลากล้น
มารยาทกิจศาสตร์ทราม แสนเสื่อม งามพ่อ
ดุจอุตพิดงามพ้น กลิ่นร้ายเหลือเหม็น ฯ

ชายชาญรูปชั่วร้าย ลดงาม
กุลชาติทรัพย์สินทราม สุดไร้
มารยาทกิจศาสตร์ราม ลักษณ์เล่น ชายพ่อ
เฉกรสทุเรียนได้ นอกเนื้อหนามหนา ฯ

เสีย สมบัติพัสดุสิ้น เสียสลัด
สิน ทรัพย์ยินยอมพลัด พรากให้
สงวน เกียรติศรีสัตย์ สุจริต ไว้พ่อ
ศักดิ์ สัตย์เกียรติศรีไซร้ ชีพสิ้นยอมสงวน ฯ

มี เมียเนาต่างบ้าน ไกลตน
มี ทรัพย์กลับหลงกล เพื่อนกู้
มี วิทย์เก็บตู้ยล มิทราบ อรรถนา
มี กิจคิดรสรู้ รับได้มีฤๅ ฯ

จน เมียหมดแม่บ้าน มงคล
จน ญาติขาดพงศ์ตน เยี่ยมห้อง
จน ทรัพย์สุดคับมน มิตรห่าง
จน อรรถธรรมต้อง ตกไร้เหลือเข็ญ ฯ

ชั่ว โฉดโทษมากแท้ รีบละ
ดี เร่งพอกพูนนะ เลิศล้ำ
มี ออมเห่อเหิมจะ กลับยาก จนแฮ
จน ยิ่งกิจการปล้ำ เก็บไว้รวยสิน ฯ

มีลม ชีพอยู่ยั้ง ยืนยง
มีเรื่อง หลายหลากลง คู่ด้วย
หมดลม ชีพดับลง ลาโลก
หมดเรื่อง ลาเลิกม้วย โทษสร้างคุณเหลือ ฯ

ยกพระไตรรัตน์น้อม นมัสการ
กราบอุปัชฌาจารย์ ก่อเกื้อ
ยกปิตุเรศมาร- ดร ปราชญ์ ครูแฮ
จักลิขิตอรรถอะเคื้อ แบบเค้าโคลงเลบง

เชลงลักษณ์หลักตั้ง คำโคลง สุภาพเอย
ระบบแบบระบิลโยง วากย์ไว้
เป็นฉบับแบบครรโลง ครรลองชอบ
เผยหลักลักษณ์โคลงให้ แจ่มแจ้งใจชน

ขอโปรดดลช่วยให้ สมองคม
สรรอรรถจัดได้สม สิทธิ์เค้า
เป็นโคลงค่านิยม ควรชอบ
เป็นแบบระบิลเป้า เปี่ยมด้วยอรรถทวี

เป็นที่ธีร์พิจต้อง พอกมล
ผูกจิตมิตรมงคล ชอบถ้อย
ยอยกดิลกกล การชอบ
สมถวิลอิ่งอ้อย เอกล้วนการกล ฯ

โคลงสี่สุภาพนั้น พจน์พจี
ฉันทลักษณ์หลักดี เด่นได้
พจน์เสนาะเพราะโสภี พาเพลิด-เพลินแฮ
ควรจิตคิดแต่งไว้ ฝึกฟื้นสมงาม

งามคำงามลักษณ์พร้อม พจน์เสนาะ
ลักษณ์เล่าวางเหมาะเจาะ จรัสล้ำ
บังคับพจน์พอเหมาะ ควรอรรถ
ควรฝึกเชลงปล้ำ ปลอบฟื้นใจขำ

คำสุภาพสิบเก้า วาที
เอกเจ็ดโทสี่ดี แน่ได้
สามสิบพจน์กฎมี รวมเบ็ด-เสร็จเอย
ผิวะขาดความให้ เพิ่มสร้อยพจนา

เอกเจ็ดหายากแท้ สุดแสน เข็ญเอย
เอาพจน์เสียงตายแทน เทียบได้
โทสี่ที่โทแหน หวงเปลี่ยน ที่แฮ
เปลี่ยนอักษรสูงไว้ ใส่ไม้โทยอม ฯ

ทำ ชอบกอปรก่อเกื้อ การกุศล
วัตร ชัดตัดกังวล ผ่องแผ้ว
สวด พุทธมงคล ควรคู่ สงฆ์แฮ
มนต์ พระพาคลาดแคล้ว หลีกพ้นภัยหลาย ฯ

บวช ชกายบวชจิตให้ เป็นสงฆ์
เรียน หลักศาสตร์ตรงตรง เลิศแท้
เขียน คิดลิขิตมง- คลคู่ เรียนเอย
อ่าน แต่ธรรมะแก้ เกลศกลุ้มราวี ฯ

เมียดี มิตรญาติพร้อม ผัวภักดิ์
เหมือนแม่ มวลลูกรัก เชื่อถ้อย
เมียแย่ ยิ่งเสียหลัก เรือนลูก
เหมือนยักษ์ หักคุณร้อย มอบร้ายประเคนผัว ฯ

ผัวดี มิตรญาติพร้อม เมียภักดิ์
เหมือนพ่อ พวกลูกรัก เชื่อถ้อย
ผัวแย่ ยิ่งเสียหลัก เรือนลูก
เหมือนยักษ์ หักคุณร้อย โทษร้ายเลวแสน ฯ

สัมผัสสระแท้ งามชัด
เป็นหลักโยงยึดจัด มากได้
พยัญชนะพลัด มีห่าง
เพียงแต่บอกแนะไว้ เพิ่มรู้เมธี ฯ

มีหนึ่งเป็นเหตุให้ มีสอง
ทรามชั่วอย่าริลอง อย่าใกล้
ชั่วทรามอย่าตามปอง ควรปราศ เว้นแฮ
ปลูกจิตยึดดีไว้ จักพ้นราคี ฯ

ดีหนึ่งเป็นเหตุให้ ดีสอง
ดีเด็ดควรหมายปอง ปลูกไว้
ใดดีที่ควรครอง ควรเร่ง ผลิตแฮ
เห็นว่าดีเด่นได้ เร่งสร้างสมพูน ฯ

ศูนย์รวมดีชั่วนั้น คือใจ
หัตถ์บาทคอยตามไป ช่วยสร้าง
สรรพกิจใดใด ดีชอบ
ใจสั่งกิจสิทธิอ้าง ชอบให้งามดี ฯ

ดนตรีเพลินผู้เล่น ดูชม
โคลงเด่นเป็นนิยม เยี่ยงนั้น
พาเพราะเสนาะสม เพลินจิต
ดุจดั่งดนตรีนั้น ยิ่งด้วยการแสดง ฯ

ของแพงคุณค่าล้น มากมี
หายากลำบากทวี จึ่งได้
ฝึกโคลงดุจหาดี เลิศค่า
ถึงยากหากเก่งไซร้ รู้ชั้นเธียรผอง ฯ

ปองตรึกฝึกใหม่นั้น ยากนัก
ผิวะขาดความรัก ชวดแท้
การถูกปลูกสมัคร สมานจิต
หมายรักอย่าพักแพ้ อย่าคร้านคงสม ฯ

นิยมยกย่องขึ้น โคลงไทย
ไทยย่อมชอบของใน เทศนี้
โคลงไทยไฉนไย ไทยขาด รักนา
เอกลักษณ์หลักไทยชี้ ช่วยให้ไทยงาม ฯ

อันเสียงสระซ้ำ เสียงไอ
ใอและไอควรไข บอกแก้
สองเสียงเท่ากันไป จำยาก ยิ่งแฮ
จำแต่ใอม้วนแท้ อื่นนั้นวางไป ฯ

สระใอยี่สิบม้วน เหมือนทิพย์
ใช้ใช่ใยยองยิบ ใส่ให้
สดใสใหญ่น้อยดิบ ใครใคร่
เก่าใหม่บอกสะใภ้ ดุจใบ้ออดัง

หวังใดในสิ่งนั้น มากนัก
ปล่อยจิตหลงใหลฝัก ใฝ่แท้
เหนือใต้จดใจสัก สนิทแน่น นักแฮ
ใบพฤกษ์ใกล้งามแล้ ดุจหน้านวลครัน ฯ

อนึ่งนั้นสัททะแท้ เสียงใอ
คำมคธชัดใน แน่แท้
ใช้ ย สะกดไป ปรุงศัพท์
เสียงชัดไอยะแล้ บอกแจ้งควรขำ ฯ

ไทยธรรมแบบให้ ควรลักษณ์
นัยอรรถชัดนัก ยิ่งได้
ไสยศาสตร์อาจชัก คนอื่น ชมแฮ
ทักษิไณยะแน่ไซร้ อีกทั้งเวไนย ฯ

เสียงไอเมื่อพบเข้า ควรตรอง
เทียบแบบใอม้วนมอง ถี่ถ้วน
ไม้ม้วนเทียบทดลอง ยี่สิบ ม้วนแฮ
แล้วเทียบ ย ตามล้วน สะกดแท้พจน์ใด ฯ

มิใช่แบบเทียบแท้ ไอ ย
ไม้มลายหมายรอ ถูกต้อง
จำหลักลักษณ์งามพอ ควรค่า
ไม้มลายเพราะพร้อง ถูกแท้หมดฉงาย ฯ

หงุดหงิดผิดก่อนแท้ หงอยเหงา
แหนงหน่ายหนักนักเรา หนุ่มน้อย
ให้หมองหม่นมนเหมา หมดจด
หย่อนจิตหยั่งรู้ถ้อย แหย่เหย้าพอดู ฯ

นักกวีแต่งแต้ม กลอนโคลง
รู้ระบบครรลองโยง หยั่งรู้
รึงรัดชัดสะโอง เสียงศัพท์ เหมาะแฮ
ทราบต่ำสูงกลางคู่ เพราะสร้างสมมา ฯ

ภาษาไทยรอบรู้ พอควร
ทราบระบบแบบกระบวน บอกอ้า
แปลงศัพท์รับสำนวน เนียนแนบ
จักแต่งโคลงเด่นจ้า เลิศล้ำการเลบง ฯ

เชลงโคลงใหม่ต้อง วางแปลน
ถือกฎเป็นตัวแผน แน่ไว้
จำเอกโทและแกน การชอบ
พร้อมสัมผัสส่งให้ ถูกแท้ตรงครัน ฯ

ควรมั่นมนัสแท้ ตรองตรึก
รัดเร่งเรียนเพียรฝึก แต่งแต้ม
ใจแข็งแกร่งฤๅลึก กลัดกร่อน
อย่าหน่ายแหนงอ้อมแอ้ม ฝึกฟื้นใจความ ฯ

โคลงสี่สุภาพนั้น ฝึกทำ
เพียรแต่งแปลงงามขำ ต่อตื้น
การสำเร็จพองำ ควรเงื่อน
ตนค่อยมองตรองฟื้น ตรวจแก้ควรคดี ฯ

แรกแต่งอย่าด่วนร้อน เกินการ
มนัสเย็นเป็นฐาน แต่งแต้ม
ค่อยชมชื่นผลงาน งามชอบ
ควรเหมาะเก็บใส่แฟ้ม เรียบร้อยกระบวนแปลง ฯ

เราไทยควรรักแท้ โคลงไทย
รักอ่านและเขียนไป ปกป้อง
รักคิดพิจความใน โคลงชอบ
รักตัดข้อขัดข้อง รักแท้โคลงไทย ฯ

โคลงไทยไทยอย่าเก้อ คราวชม
ชมอย่ามีระทม ทุกข์เศร้า
ชมเถิดอย่าขื่นขม ควรชอบ
ใครเกลียดโคลงไทยเข้า แน่แท้คนดอย ฯ

ยุพยงทรงเอกหล้า ลบสวรรค์
งามผ่องผุดผิวพรรณ ยิ่งฟ้า
พจน์เพราะเสนาะกรรณ จับจิต
กลิ่นตลบอบฆานกล้า ทอดเนื้อนวลไฉน ฯ

พรากไกลกายยศนั้น ไกลนง
แน่นแนบครองคง คู่น้อง
หล้าสี่ทรุดสลายลง สวรรค์เสื่อม
ไฟกัปผลาญยับต้อง รักยั้งยืนยง ฯ

พลันนั่งนาเวศข้าม มหรรณพ
วาริชแหวกตลบ เล่นน้ำ
นึกนาฏมาดโฉมสบ ศรเนตร
บงอุทกอกชอกช้ำ ชื่นสิ้นถวิลหวัง ฯ

อุทกังหลั่งล้น หลากนที
ชลเนตรเชษฐ์นองมี แม่นได้
นึกนุชผุดผ่องสี แสนสลด
กัง บ่ พัดสลดไห้ ห่างพ้นกมลฉัน ฯ

บางหลวงแหล่งเทศน้ำ นามคลอง
เจ้าพระยานามทอง ก่อนกี้
ถูกตัดลัดเพราะปอง ตรงแน่ว
เดิมศักดิ์แม่น้ำชี้ กลับให้เพียงคลอง ฯ

มองคลองตรองตรึกเศร้า เสริมทุกข์
เพราะถูกคนบุกรุก ฝั่งไว้
คลองหาคิดเจ็บจุก เพราะเสื่อม สิทธิ์แฮ
พิทักษ์สิทธิ์มิได้ ดุจด้วยเค็มเกลือ ฯ

ถึงพิถีแยกเข้า พุทธมณ-ฑลเอย
ระลึกพระทศพล พุทธเจ้า
พุทธศตวรรษวน ยี่สิบ ห้าเอย
รัฐจัดฐานโครงเค้า เขตสร้างเป็นฐาน์ ฯ

ยี่สิบห้าร้อยไร่ เวนดิน
ฤาเสร็จสมรัฐจินต์ รัฐร้าง
กลเชษฐ์มเนศภินทร์ เพราะพรากขวัญแม่
นึกพุทธมณฑลค้าง คร่าวน้ำตาคลอ ฯ

ขอรัฐเร่งพลิกฟื้น พุทธมณ-ฑลเอย
สร้างดุจเจตน์เดิมคน ก่อตั้ง
เพื่อเป็นเทศสากล พุทธศาสน์
อย่าปล่อยพับยับยั้ง รีบได้เอาภาร ฯ

อธิษฐานกราบไหว้ พระทศพล
โปรดพระบันดาลดล ช่วยให้
งานพุทธมณฑล คืนชีพ
ชุบมนัสเมืองได้ หมดสิ้นโหยหวน ฯ

พระปฐมเจติยะตั้ง ปฐมองค์-สุวรรณเอย
พานบพิตรฤทธิองค์ ราชสร้าง
ชดคุณพระองค์ปลง- กงพระ-ชนกเอย
หวาดบาปเพ็ญบุญล้าง เล่าน้องนวลชม ฯ

พระปฐมสูงเยี่ยมพื้น คคนางค์
องค์พระแสนสะอาง เพริศพริ้ง
มองมาดติเจติยางค์ หาห่อน มีฤๅ
มนผ่องกลเกลศทิ้ง เพราะซึ้งพุทธคุณ ฯ

ระลึกคุณพระพุทธไหว้ พระเจดีย์
มาด บ่ มีสตรี เกลื่อนใกล้
เพียรพรตงดกลี ลุพุทธ-ภูมิพ่อ
ขอม่งจงลุได้ พุทธผู้ทรงขลัง ฯ

ตราบใดยังมิได้ โพธิญาณ
มวลมนุษย์สาธารณ์ อย่าใกล้
พูนสติปฏิภาณ เจนศาสน์ สรรพ์เอย
ชาญนิรุตติ์กวีได้ ดั่งด้วยศรีสุนทร์ ฯ

บ้านโป่งตลาดล้วน ตึกราม
บ้านโป่งฤๅสมนาม ชื่อบ้าน
"เมืองโป่ง" เพราะเมืองงาม จึงคู่ ควรแม่
ตรอกตลาดสะอาดสะอ้าน ท่านสร้างงามสม ฯ

งามใดงาม บ่ เที้ยน งามใจ
สุจริตครองธรรมไกล กลิแท้
สวยศีลยิ่งสวยใด จรรยาผ่อง
งามพักตร์งามเนตรแพ้ มนัสทั้งจรรยา ฯ

โสภาเพราะเนตรหน้า นวลพักตร์
ศีลส่งคงควรนัก เหมาะได้
งามแต่เนตรพักตร์ลักษณ์ ศีลล่วง
จรรเยศเสียหลักไซร้ แน่แท้คนพาล ฯ

เกิดแก่นานแน่แท้ ทรงคุณ
สุจริตคิดเจือจุน อรรถตั้ง
รวยทรัพย์กลับแพ้บุญ- บารเมศ
ทุกแก่รวยอย่าพลั้ง รีบสร้างคุณตรง ฯ

โรงพยาบาลบ้านโป่ง ขยมยล
สุจริตเยียวยาคน ป่วยไข้
โปรดโปร่งตรวจดวงมน มองโรค
หมอโป่งปละดนุให้ โรคเรื้อแรงทวี ฯ

โรคมีสองแน่แท้ ในคน
หนึ่งโรคในกายตน ทุกผู้
สองโรคที่กมล มากแน่น
โรคจิตคนแบกสู้ หนักแม้นบรรพตา ฯ

ใครจักกันโรคเรื้อ รุมใจ
แยกขาดปราศหทัย หมดสิ้น
ขุดรากหากหมดไป จากจิต
ฤๅจะเป็นเหลือบริ้น ช่วยให้ดาลแด ฯ

ท่าเรือเรือจอดถ้า คอยใคร
เยียวว่าคอยยอดใจ สวาทสร้อย
เรือลักษณ์ บ่ ยักใย คอยพี่
คงเพราะบุญกุศลน้อย ขาดผู้เรือคอย ฯ

ใจลอยพลอยกลัดกลุ้ม กลางใจ
กรรมโหดโทษใดใด ช่วยซ้ำ
มองท่าท่ามิใย ดีตอบ
ดนุนึกขนางล้ำ หลบผู้คอยเรือ ฯ

หนองเสือเสือชื่อตั้ง หนองเสือ
เสือดุฤๅมากเหลือ ถิ่นนี้
เสือหมดชื่อเฉกเกลือ คงอยู่
เรียมรักขวัญใจชี้ เช่นด้วยนามหนอง ฯ

ปลาช่อนเคียงคู่ซ้อน ในชล
เฉกคาบครองวิมล คู่กี้
ปลาดุกคู่ดุกกล กนิษฐ์พี่
บงซ่อนดุกฉุกชี้ นึกน้องนงเยาว์ ฯ

ปลาบู่เคียงคู่เคล้า ปลากระทง
ปลาตะเพียนเวียนวง มากล้ำ
ปลากรายว่ายบรรจง หลากคู่
กุ้งใหญ่น้อยลอยคล้ำ คลาดพื้นนทีดล ฯ

นึกตนทนทุเรศไอ้ อายปลา
โดดเดี่ยวเปลี่ยวเอกา ยากล้น
พลัดมิตรชิมชมอา- ดูรเทวษ
จำรับทุกข์ยากพ้น พจน์พร้องพาที ฯ

ตรณีนำมุ่งเข้า แควไทร-โยคเอย
ไกลพิศเห็นเป็นไพร เถื่อนกว้าง
ขวารางรถไฟไทย เลียบฝั่ง.
รอบเขตแควสองข้าง หมู่บ้านชาวสวน ฯ

ในกระดูกเรี่ยลาดพื้น พสุธา
คาบพม่ากรีทัพมา มอดม้วย
เพรงอัฐิเกือบกัณฐา พระเก็บ เผาแม่
เพราะพม่ามาดว่ากล้วย ก่นล้างเมืองกาญจน์ ฯ

เพรงกาลพม่าล้อม กาญจน์บุรี
ไทยยกทัพรับตี แตกสิ้น
พม่าหลบพบถ้ำดี- ใจซ่อน ในแม่
ไทยกลับพม่าปลิ้น ปรี่เข้ายุทธนา ฯ

เสียท่าล่าทัพเข้า คูหา อีกเอย
ไทยขับคาดชีวา ขาดดิ้น
อัคคีครอกอมิตตา ปากล่าง บนแม่
พม่ามรณ์หมดสิ้น เล่าแจ้งตามพจี ฯ

ฝูงลิงนับร่วมร้อย ดูขำ
บางเหล่าเล่นระบำ โลดไม้
บางเหล่าขับขู่ทำ ทีเก่ง
ลิงนิ่งไหนนิ่งได้ แน่แท้พงศ์พันธุ์ ฯ

ไก่ป่าขันกึกก้อง ไพรสัณฑ์
ไก่วัดก็พลอยขัน กู่ก้อง
ออดออคู่ออพลัน ออดเสนาะ
นกกระบาเคาะฆ้อง ลั่นก้องรวมแรง ฯ

แดงดู่ชูกิ่งก้าน นางจีน
เปือยมะค่าพานรปีน ไต่เต้า
ตะแบกกระบากตีน เป็ดป่อง
เหียงหาดตาลหกเป้า แรดแต้วรังเต็ง ฯ

ซากเค็งกะบี่ง้อ มะพลับ
มะกล่องกะบกตับ เต่าแต้
กอกกันโมกมันกับ อินท-นิลแฮ
ต้นขวิดข้าวสารแล้ เสียดแก้วกระเบาพลี ฯ

สารภีหงอนไก่แก้ว กระดังงา
ปีปคัดเค้าจำปา กลิ่นกลุ้ม
ลำดวนจิกชบา บุนนาค
สาวหยุดพะยอมหอมหุ้ม เกดแก้วพิกุลทิง ฯ

ยลหมีตีผึ้งหลับ ตาตี
ผึ้งต่อยตอบขับหมี บ่ได้
มธุรสหมดหมีหนี เนาชัฏ
คนชั่วเธียรพจน์ไว้ ว่าล้ำเลยหมี ฯ

หมีดำดำนอกเนื้อ ในดำ
ดำกิจทุจริตทำ แต่น้อย
คนชั่วนอกขาวขำ ดำจิต
กับนอกในดำร้อย ชั่วร้ายเลวเหลือ ฯ

นึกเสือเสือดุร้าย ฤๅดี
กินสัตว์ในปัฐพี ใหญ่น้อย
คนชั่วเฉกเสือมี ใจชั่ว
กอปรชั่วเลยเสือร้อย สุดร้ายเลวเหลือ ฯ

สาลิกาเกาะกิ่งก้าน เต็งรัง
คลอคู่อยู่เพราะจัง อิ่งอ้อย
กระปูดปูดสุดดัง เอ็ดลั่น
ฟังนกวิหคจ้อย คิดเจ้าจอมกมล ฯ

ศูนย์รวมดีชั่วแท้ คือใจ
ต้องพิจพินิจใด ถี่ถ้วน
ชั่วดีและใกล้ไกล ตรองตลอด
ดีชั่วงามทรามล้วน สบได้ตามตรอง ฯ

ตรองไตร่ตรองรอบด้าน ตามมี
ฟังศัพท์รับชั่วดี มากไว้
ตรองอรรถชัดดีที จึงเชื่อ
โปรดอย่าหลงเลอะได้ ตรึกแล้วจึงปลง ฯ

รักฤๅหลงรูปด้วย มายา
รักเยี่ยงมวลธีรา ราคไร้
แรมรักจักปราศอา- ดูรเทวษ
ยึดรักเป็นหลักให้ สู่ห้องนฤพาน ฯ

ใดใดฐานชั่วช้า เลวทราม
อาจกลับนั้นเป็นงาม เด่นได้
ใดใดที่เลิศราม อาจกลับ ชั่วแฮ
อยู่ที่การกอปรให้ แน่แท้ทรามดี ฯ

ดูรา! มาณพผู้ เนรคุณ
ข้าจักให้บุตรสุนทร์ มิแม้
เป็นทายาทมีบุญ ครองศักดิ์
เป็นธวัชตระกูลแท้ สืบสร้างพงศธร ฯ

ดูกร! คนชาติด้อย บุญญา
ชั่วชาติวาสนา ถ่อยสร้าง
จงพินาศปราศคามา ไปอื่น
แดนที่ไกลโสตข้าง โน่นโน้นจงไป ฯ

คนเคราะห์เพราะเหตุด้วย ใดมี
มักเซ่นสรวงบวงพลี เทพเจ้า
รุกขชาติดาษดาดี บอกเซ่น
โปริสาทวาทเว้า เซ่นไม้ไทรทองฯ

สักการของอาตม์อ้าง เอกนับ
เลิศยิ่งกว่าสิ่งสรรพ เพริศพริ้ง
อาตม์ขอเทพเจ้ารับ ประสาทสิทธิ์
ความสัตย์อาตม์ไป่ทิ้ง เทพเจ้าจงฟัง ฯ

ข้าแต่ ! จอมมหิศร์ผู้ จอมไผท
มีพระคาถาชัย สี่แท้
อรรถสี่คัมภีร์นัย เปรียบสมุทร ไทเอย
ข้ามาดหมายมาแหน้* มอบเจ้าจอมชัย ฯ

ขอพระทรงรับไว้ พระคาถา
ชื่อสตารหา ค่าล้น
สัมปยุตอรรถนานา อเนกแน่น
ประโยชน์ยอดท่วมท้น แก่ผู้ครองเมือง ฯ

แน่ะ ! ท่านผู้รอบรู้ วิทยา–การเอย
พหุสูตสุดปรีชา เลิศล้น
ตรองเหตุเลศกิจจา รู้รอบ
ย่อมจะไป่ปราศพ้น โอดให้โหยหวน ฯ

---

*ปกติเป็น แหน่ เปลี่ยนเพราะต้องการโท

ควรแก่บัณฑิตผู้ บรรเทา
ให้อื่นหมดโศกเบา จบได้
นี้แหละเป็นนาถเรา ยอดเยี่ยม
ดุจเกาะเรือแตกไซร้ ช่วยเอื้อกลางธาร ฯ

ท่านสุตโสมรอบรู้ การณ์ไกล
ท่านคิดถึงซึ่งอะไร แน่แท้
ตรองจิตคิดตัดใจ ตอบเที่ยง
ตนญาติลูกเมียแว้ วากย์เว้าจำนรรจ์ ฯ

ฐานะยศศักดิ์ชั้น งามฐาน
เพราะวิทยาการ ก่อเกื้อ
ศิลปศาสตร์สาน ชูช่วย
ลูกเร่งอาทรเอื้อ อดสู้เรียนรัก ฯ

วันอุโบสถแท้ ทุกปักษ์
ศีลอุโบสถรักษ์ อย่าทิ้ง
เป็นแบบแยบยลหลัก ทวยราษฎร์
ศีลสัตย์พิพัฒน์พริ้ง รักษ์ให้คงเสถียร ฯ

อย่าเบียนอย่าเบียดทั้ง คนสัตว์
นุเคราะห์เหมาะควรชัด ช่วยให้
หวังถูกปลูกมนัส ปองประโยชน์
ทวยราษฎร์กลลูกไท้ ธิราชผู้ครองไผท ฯ

พระอย่าประมาทแท้ เคารพ รสเอย
ถ้าพระหลงไม่รู้จบ ยึดไว้
จักละลูกเมียครบ รัฐญาติ
มังสะตนกินได้ ดุจด้วยปลาอานนท์ ฯ

ผลสดับเรื่องนี้ ตรองจินตน์
หลงรสค่อยลดภินทน์ พรากได้
เนื้อมนุษย์อย่ากิน สืบต่อ
ปลงพระทัยหนักไว้ วิเศษตั้งดีแด ฯ

ข้าแต่ ! องค์พระผู้ เลิศมนุษย์
ขออย่าทำรัฐทรุด ต่ำต้อย
คนจะรีบเร็วรุด หนีหมด
ดุจสมุทรปลาใหญ่น้อย ว่างเว้นเพราะอานนท์ ฯ

ดูกร ! มาณพผู้ รูปงาม
กำเนิดในพงศ์พราหมณ์ เพริศพริ้ง
อย่าเสพสิ่งเลวทราม มีโทษ
โอวาทพ่ออย่าทิ้ง ลูกเจ้าจงเคลียร์ ฯ

งดเสียเถิดลูกผู้ โสภณ
สมบัติชัดถึงตน ลูกแท้
เจ้าจงรับมงคล ครองสืบ วงศ์แฮ
หากไม่ยอมอดแท้ ลูกต้องครองกลี ฯ

ธัญชาติข้าวเปลือกทั้น สินธนา
รชตะหลายหลากตรา หลากล้น
ชาตรูปสุวรรณา สุกปลั่ง
โกรัพยะรู้รอบพ้น พากย์แจ้งตรงคดี ฯ

ศรีสุตโสมตรัสแจ้ง บอกความ
มิคิดถึงตนงาม แง่ไว้
มิคิดลูกเมียราม ละเด็ด
มิคิดทรัพย์สินไซร้ พร้อมทั้งรัฐครอง ฯ

ธรรมของสัตบุรุษแท้ งามขยัน
คนเก่าประพฤติกัน ไป่ทิ้ง
เราผลัดนัดพราหมณ์พันธุ์ พรหมเลิศ
คิดยึดธรรมเพริศพริ้ง เพราะตั้งสัตยา ฯ

เราฐานะกษัตริย์ผู้ ทรงธรรม์
พราหมณ์ใหญ่พจน์พูดกัน สัตย์ไว้
การนัดผลัดวารวัน ควรชอบ ยิ่งแฮ
เราจักรักษ์สัตย์ไซร้ แน่แท้คืนมา ฯ

คนผู้มีสุขแท้ พบดี
หลุดพรากจากปากปี- ศาจกล้า
จะกลับสู่ศัตรูที ดูแปลก
ควรจะวิ่งออกอ้า หลบเร้นไกลพลัน ฯ

เป็นอรรถอันเกิดข้อ กังขา
โกรัพยะเลิศปัญญา หยั่งได้
พระจะไม่กลับมา อีกแน่ นักเอย
จะไม่ยอมกรายใกล้ แน่แท้กระมังหนา ฯ

คนที่ศีลผ่องแท้ ปรารถนา
มรณะมัจจุมา เที่ยงแท้
ผู้มีบาปธรรมลา- มกแน่ นักเอย
ที่ปราชญ์ติเตียนแปล้ ปรารถน์ได้ชีวา ฯ

ผู้ว่ากล่าวเท็จแท้ จงใจ
เพราะเหตุแห่งรักใด มากล้น
ความรัก ฤ จะไป ชูช่วย
ได้พรากทุคคติพ้น พากย์อ้างมีแล ฯ

แม้ลมพัดเคลื่อนย้าย บรรพต
ให้สถิตปรากฏ ที่ย้าย
ดวงจันทร์ที่งามงด ตกปัฐ- พีเอย
อาทิตย์ชิดตกท้าย แผ่นพื้นธรณี ฯ

ถึงนทีที่แส่ย้าย ทวนเหนือ
ไหลหลั่งมากเป็นเบือ หลากล้น
สัตย์ข้าสถิตเจือ จุนจิต
คำเท็จเด็ดพรากพ้น จากข้าตลอดกาล ฯ

ฐานฟ้าพึงแตกได้ เพราะกลี
สมุทรถึงจุดที เหือดแห้ง
แผ่นดินถิ่นภูตมี พึงพลิก คว่ำแฮ
บรรพตพึงพลิกแสร้ง สัตย์ข้าคงดี ฯ

ข้าไปจากท่านได้ กิจจา
พ้นจากหนี้คาถา แน่แท้
จักรักษ์สัตย์กลับมา ใจเที่ยง
มาบอกเล่าท่านแหน้* เพราะตั้งสัจใจ ฯ

ฐานพระกษัตริย์แท้ ทรงธรรม์
พราหมณ์ใหญ่พระพูดกัน สัตย์ไว้
นัดพบจักจบครัน ควรชอบ
พระจุ่งรักษ์สัตย์ไซร้ เสร็จสิ้นคืนมา ฯ

องค์ศรีราชปรารถน์แท้ ปราศภัย
งามเด็ดเดชเกรียงไกร ผ่องแผ้ว
งามเด่นเช่นจันทร์ใน เพ็ญศุกร-ปักษ์เอย
หรือดุจจันทร์คลาดแคล้ว หลุดพ้นราหู ฯ

อักขูพละกล้า กำลัง พระเอย
ดุจดั่งสารพลายขลัง มากล้น
พละจิตกายยัง เต็มเปี่ยม
กลับบุเรศไวท่วมท้น บ่ ยั้งพลันไว ฯ

* ปกติเป็น แหน่ เปลี่ยนเพราะต้องการโท

เพราะพระเป็นราชผู้ ทรงธรรม
หมายชอบกอปรเอกกรรม นัดไว้
หมายพราหมณ์อุปถัมภ์ งามกิจ
พระชนกชนนีไท้ จักเฝ้ารองพราหมณ์ ฯ

สุตวุฒิแท้ มนัสคง
เป็นจุดสุดหมายตรง ยิ่งล้น
สัตบุรุษสงบลง ปลูกจิต
ข้าบาทไม่อิ่มพ้น เพราะได้หมายสุด ฯ

สมุทรใหญ่ไม่อิ่มน้ำ ฉันใด
ข้าไม่อิ่มสุตชัย เยี่ยงนั้น
หากปราศจะขาดใจ มนัสชอบ
ทรัพย์อื่นอีกมากหมั้น ไม่แม้นสุตชัย ฯ

ไฟที่ไหม้หญ้าไม้ มากมี
ไม่อิ่มหญ้าไม้ที แน่แท้
สมุทรไม่อิ่มวารี มากยิ่ง
ข้าสุตะไม่อิ่มแปล้ เปรียบได้ไฉนพอ ฯ

ขอพ่อผู้ประเสริฐล้น ตรองตรา
บัณฑิตผู้ปรีชา เชี่ยวแท้
สดับพจน์ของลูกยา เกินชอบ ยิ่งแฮ
ไม่อิ่มสุภาษิตแปล้ โปรดได้ตรองแล ฯ

ข้าแต่พระพ่อผู้ จอมชน
ข้าบาทขอบอกผล เที่ยงแท้
คาถาที่หมายตน เรียนเล่า
เพราะประโยชน์โสตถิแปล้ ทาสล้วนของตน ฯ

กมลต้องนอบน้อม หัตถ์จบ
เรียนอย่างสุดเคารพ แน่แท้
ความอิ่มเพราะเรียนหลบ ไปปราศ
มีแต่ทูนธรรมแปล้ ปราศพ้นราคี ฯ

โปริสาทมิตรแท้ ดีงาม
ยากที่ใครจักตาม ตอบได้
ข้าบาทจักพยายาม ตอบชัด
เขาปลดปล่อยข้าให้ กลับแท้ฟังธรรม ฯ

นำคิดบุพกิจนั้น ของเขา
จักตอบแทนแบบเรา ตอบแท้
ทูลกระหม่อมอย่าใจเบา หมายชอบ
จะประทุษมิตรแต้ ตอบได้งามไฉน ฯ

ดูรา ! โปริสาทผู้ เดชอนันต์
เรากลับมามอบชีวัน สัตย์ยั้ง
มิกลัวเดชเภทภยัน- ตรายแน่
เชิญฆ่ากินเราตั้ง เทพแท้พลีกรรม ฯ

การกินของอาตม์นั้น คงหวัง
อันดับ ณ ภายหลัง แน่ได้
มิได้หดหายยัง คงอยู่
ทั้งจิตกาธานไซร้ แน่แท้ควันโขมง ฯ

มังสะโยงผึ่งปิ้ง ฟอนไฟ
จนสุกดีเด่นใจ เพื่อข้า
อยากสดับคาถาใด ควรชอบ
มังสะจักกินจ้า แน่แท้ภายหลัง ฯ

เนื้อสัตว์สิบชนิดแท้ อันกษัตริย์
ทราบขัตติยธัมมัตถ์ ถ่องแท้
ไม่ควรบริโภคชัด ตรงเที่ยง
เป็นแบบแยบยลแปล้ ธ ต้องครองขลัง ฯ

มังสะมนุษย์แท้ อาตม์ยิน
ว่าพระองค์ทรงกิน มากล้น
เหตุนั้น ธ มลทิน ครองจิต
ขาดประพฤติธรรมท้น ชอบแท้ไฉนมี ฯ

วัตรศรีกษัตริย์เจ้า ทรงธรรม
เนื้อมนุษย์งามกรรม งดเว้น
ต้องชุบอุปถัมภ์ มนุษย์ยิ่ง ยงแฮ
ขอบอกพระชัดเน้น แน่แท้ตรองกัน ฯ

ทีพระสลัดพ้น แสนไกล
จากหัตถ์โปริสาทไป ปราศแปล้
ถึงนิเวศน์วิเศษชัย วังราช
กามคุณหนุนแท้ พระได้อภิรมย์ ฯ

พระงมโง่เซอะแท้ ทุปราชญ์
กลับสู่หัตถ์โปริสาท อีกแล้ว
พระหาห่อนฉลาด ในขัตติย- ธรรมเอย
ขอพระจำแน่แหน้ว* ธ นั้นทรามใจ ฯ

กัลยาณ์กรรมแน่ล้น หลากมี
เรากอปรชอบทวี ยิ่งได้
ยัญอันวิบูลย์ดี เธียรชื่น ชมนา
เราชอบบูชาไซร้ แน่แท้งามอุไร ฯ

ทางไปปรโลกนั้น งามสาร
เราเร่งสุทธิการ ผ่องแผ้ว
เราสถิตในธรรมฐาน เจือจิต
เรานะกอปรชอบแล้ว มัจจุล้างเราขัน ฯ

กัลยาณ์กรรมแน่ล้น มากมี
เรากอปรชอบทวี ยิ่งได้
ยัญอันวิบูลดี เธียรชื่น ชมนา
เราชอบบูชาไซร้ เพื่อให้เป็นเงา ฯ

---

* ปกติเป็น แหน่ว เปลียนเพราะต้องการโท

อันชนนีชนกเจ้า　　สององค์
เราอุปถัมภ์คง　　เด่นล้น
ความเป็นกษัตริย์ทรง　　ควรชอบ ยิ่งแฮ
เราปกครองเด่นพ้น　　ราษฎร์พร้อมเจริญชัย ฯ

อุปการญาติมิตรแท้　　งามสาร
เรากอปรชอบงามภาร　　ยึดได้
ความเป็นกษัตริย์อัติการ　　กอปรเด่น
เราปกครองเด่นไซร้　　แน่แท้งามอุไร ฯ

อันทานฐานชุบแท้　　มหาชน
เรากอปรชอบแยบยล　　มากล้น
สมณพราหมณ์งามมน　　เราเทิด
เราอุปถัมภ์งามล้น　　อิ่มแปล้งามชัย ฯ

การคบสัตบุรุษผู้　　ทรงคุณ
ครั้งหนึ่งพึงงามสุนทร์　　เลิศแล้
ย่อมพิทักษ์คนจุน　　เจือจิต
นับว่าผลมากแท้　　สุดถ้อยคำขาน ฯ

การคบอสัตบุรุษผู้　　หมดคุณ
แม้มากครั้งพังบุญ　　แหลกแท้
ดีหักปราศหลักสุนทร์　　ครองโทษ
มีแต่ชั่วโฉดแหน้*　　ติดต้อยตามตน ฯ

---

* ปกติเป็น แหน่ว เปลี่ยนเพราะต้องการโท

เป็นคนควรคบแท้ สัตบุรุษ
พึงสนิทสนมสุด ยิ่งล้น
รู้ชอบกอปรธรรมชุด ของท่าน
มีแต่วุฒิมากพ้น พากย์ถ้อยกำหนด ฯ

ราชรถงามงดแท้ วิจิตรดี
ยังคร่ำคร่าชรามี ครอบได้
ดุจคัตมนุษย์ที รวมสัตว์ สรรพ์นา
มิอาจพ้นชราไซร้ สุดสิ้นกาลควร ฯ

ส่วนธรรมสัตบุรุษได้ คงทวี
สถิตอยู่คู่โลกี เที่ยงแท้
ชราห่อนอำนาจมี งำครอบ
คงอรรถชัดเที่ยงแต้ อยู่ยั้งยืนนาน ฯ

ท่านสัตบุรุษผู้ ทรงคุณ
กับสัตบุรุษบุญ คู่ยั้ง
ด้วยสองผ่องงามสุนทร์ เสมอจิต
ต่างทราบอรรถกันทั้ง ต่างรู้นานา ฯ

ฟากฟ้าว่าฝั่งโน้น สมุทรมี
พสุธาฝั่งนี้ดี ห่างแท้
แต่ละฝั่งยังกล่าวที ฟากฝั่ง ไกลแฮ
เป็นพจน์พากย์เล่าแก้ ฝากไว้อาวรณ์ ฯ

ดูกร ! พระราชผู้ ตรองการ
ธรรมสัตบุรุษฐาน เจ็ดแท้
อธรรมสัตบุรุษธาร หลายหลาก
สองอย่างไกลกันแปล้ กว่าฟ้าดินไกล ฯ

ข้าแต่พระมิตรแท้ จอมประชา
อันเหล่านี้สี่คาถา อรรถตั้ง
มีพยัญชนะปรา- กฏแน่
พระตรัสย่างชัดทั้ง เพราะพริ้งเพลินใจ ฯ

ได้สดับชัดแล้ว ตรองประจักษ์
พาเพลิดเพลินปลื้มนัก แน่แท้
เงินทองรัตนะหลัก หายขาด
ขอถวายพระพรแปล้ สี่ข้อแทนใจ ฯ

ดูรา ! พระมิตรผู้ สกปรก
มีบาปธรรมลามก มากได้
ไม่รู้สึกมรณ์กก ตนแน่
อันหิตานุหิตไซร้ มิได้ครองกมัล ฯ

สวรรค์นรกแท้ มืดมน
ติดรสมากเกินคน เหนี่ยวรั้ง
ทุจริตชิดมากจน จำผิด
จักประสาทพรตั้ง สี่ข้องามเหลือ ฯ

เออ ! อาตมะพร้อม มอบพร
พึงทัศน์อาตม์บวร โรคไร้
อายุสุสมจร ร้อยยิ่ง เกินแฮ
พรสี่ข้อหนึ่งไซร้ มอบให้ตามจง ฯ

จอมประชานาเมศตั้ง นามกษัตริย์
รับมุทธาภิเษกชัด หมดแท้
ฉันจะไม่กินกัด นรินทร์ราช
ทุติยะพรแล้ ปรารถน์ล้นควรใจ ฯ

จอมประชานาเมศตั้ง นามกษัตริย์
รับมุทธาภิเษกชัด หมดแท้
ฉันจะไม่กินกัด นรินทร์ราช
พรสี่ข้อสองแล้ มอบให้ตามขอ ฯ

อันกษัตริย์ร้อยเอ็ด การนับ
ที่พระองค์ทรงจับ แน่แท้
ร้อยหัตถ์กษัตริย์ยับ เยินแย่
ทนทุกข์มากยิ่งแปล้ ราชต้องตรอมหนัก ฯ

พระพักตร์นองแน่ด้วย อัสสุชล
ไหลหลั่งเต็มพักตร์จน ปริ่มแปล้
พึงปล่อยกลับรัฐตน ครองราชย์
พรที่สามงามแล้ อาตม์ต้องขอพลัน ฯ

ช่องเกิดในแว่นแคว้น ของพระองค์
เพราะประชาชนคง หวาดแท้
หนีเข้าป่าพนมดง หลบหลีก ภัยแฮ
หาที่ปลอดภัยแล้ เพื่อพ้นภัยพาล ฯ

ข้าแต่ ! ท่านราชผู้ มากเดช
มังสะคนควรเฉท ละเว้น
ขอพระตริตรองเหตุ พึงหยุด ขาดแฮ
พรที่สี่ขอเน้น แน่แท้ประทานมา ฯ

ดูกร ! โปริสาทผู้ จอมชน
คนที่แม้นเหมือนตน เช่นนี้
มัวจิตคิดกังวล ถึงที่ รักแฮ
ทำแต่ตนให้ลี้ ห่างพ้นความดี ฯ

จะไม่มีประสพแล้ว ของรัก
ตนแหละชัดประจักษ์ ประเสริฐแปล้
ตนแหละประเสริฐนัก ยอดเยี่ยม
ตนอบรมดีแท้ รักล้นตามมา ฯ

มังสะมนุษย์แท้ ใจจด
เราไม่อาจจะงด ปราศเว้น
ไหนเล่าเราจะอด ออกขาด
ถ้าท่านขออื่นเน้น แน่ให้ทันที ฯ

คนใดมัวรักษ์แท้ คนรัก
ว่านี่ดีประจักษ์ รักล้น
ทำตนห่างเหินหลัก ปวงปราชญ์
มัวแต่เสพท่วมท้น แน่พ้นดีเฟือน ฯ

เหมือนนักดื่มแน่ผู้ ลืมตน
ดื่มสุรายาพิษปน อยู่แท้
เขามีแต่ทุกข์ทน ภายภาค หน้าเอย
เพราะประพฤติยึดแปล้ รักล้นเกินควร ฯ

ส่วนคนใดในโลกนี้ งามใจ
รู้สึกระลึกไว ถี่ถ้วน
ละของรักปักหทัย ทนทุเรศ
เสพอริยชนล้วน สพแท้คุณอนันต์ ฯ

ฉันคนดื่มโอสถแท้ แสนขม
เสพเฝื่อนฝาดนิยม ไป่แพ้
จักพบสุขอุดม ภายภาค หน้าเอย
เพราะประพฤติดีแท้ ไม่แพ้การใด ฯ

บัณฑิตไม่กล่าวแท้ คำสอง
สัตบุรุษสุดยึดปอง สัตย์แท้
ความสัตย์ที่ธีร์ครอง ควรชอบ
ท่านกล่าวกะดนุแล้ มั่นแท้ปฏิญญา ฯ

ดูรา ! มิตรสัตย์แท้ รับพร
กล่าวบอกแต่ในตอน แรกได้
กลับจิตคิดอาวรณ์ กลับเปลี่ยน
คำพจน์สองสัตย์ไซร้ มิได้สมกัน ฯ

หม่อมฉันเข้ายึดแท้ ทุจริต
บาปกรรมนำชีวิต แน่ได้
ความหมองหม่นครองจิต ดูมาก
อันลาภคือบุญไซร้ เสื่อมสิ้นไปพัง ฯ

ทั้งเสื่อมยศเกียรติด้วย เร็วไว
เนื้อมนุษย์เป็นปัจจัย แน่แท้
จะงดเนื้อมนุษย์ไป ปราศแน่ นักแฮ
จะมอบพรชัดแปล้ แน่นั้นมีไฉน ฯ

พรใดให้ชัดแล้ว จะกลับ
ไม่ชอบกอปรให้นับ แน่แท้
ขอโปรดพระทรงรับ พรเถิด
แม้ชีพยอมสละแปล้ เพื่อให้พรซิ ฯ

เสียสละชีพได้ ควรกรรม
สัตบุรุษยึดธรรม แน่ได้
ปฏิญญุปถัมภ์ ควรชอบ
สัตย์เดี่ยวเดียวเด็ดไซร้ แน่แท้คงดี ฯ

พรที่พระบอกให้ เพรงกาล
ขอพระจงประทาน เร่งแท้
พระราชประเสริฐสาร สูงสุด
จงยึดสัตบุรุษแปล้ เปี่ยมล้นงามกมล ฯ

นรชนสละแท้ ทรัพย์สิน
อังคาพยพภินท์ ช่วยไว้
เมื่อจะรักษ์ชีวิน พึงสละ องค์แฮ
เมื่อจะรักษ์ธรรมไซร้ สละได้ทั้งมวล ฯ

ธรรมะนระรู้ จากใคร
ใครเล่าเป็นนาถใจ แน่แท้
สัตบุรุษวุฒิชัย ช่วยตัด กังข์แฮ
เป็นนาถะประทีปไซร้ ช่วยพ้นภัยผอง ฯ

รวมทั้งสองเหล่านี้ มีคุณ
เป็นมิตรบัณฑิตจุน เลิศแล้
เป็นปราชญ์พิลาสหนุน นำจิต
อันมิตรธรรมงามแปล้ อย่าได้ทำลาย ฯ

พระเป็นครูยอดแท้ ของฉัน
ปิยมิตรเป็นพัน ผูกแหน้น*
ฉันชอบกอปรขยัน ตามโปรด ขอนา
พระตรัสใดมั่นแม้น ดนุได้สนองแล ฯ

---

* ปกติเป็น แหน่ว เปลียนเพราะต้องการโท

เราเป็นครูยอดแท้ ฤๅสาย
เป็นยอดพระสหาย แน่แท้
พระชอบกอปรงามหมาย เพราะอาตม์โปรดนา
พระตรัสใดชอบแปล้ ดนุต้องงามแด ฯ

ไมตรีมิตรสนิทแท้ งามจิต
ขออย่าประทุษมิตร ราชเจ้า
ด้วยความขุ่นเคืองคิด โกรธว่า
เราถูกกษัตริย์ด่างเท้า ทุษร้ายเลวเหลือ ฯ

เหนือความทุกข์ถูกร้อย หัตถา
อัสสุชลล้นหลั่งตา หยดย้อย
จงรับปฏิญญา งดตอบ แทนนา
ฉันจักรับสุพจน์ถ้อย สัตย์อ้างอภัยกัน ฯ

มาตาปิตุเรศผู้ มีพระคุณ
กรุณ์เมตตาจุน มากแปล้
วัฒนะอุดหนุน ทำชอบ
ปวงประชาคือบุตรแท้ ยกตั้งบูชา ฯ

ราชาธิราชเจ้า เปรียบกัน
เหมือนชนกชนนีพลัน ยกตั้ง
จักไม่อาจประมาทอัน การชอบ
ยอมดุจเป็นบุตรรั้ง เลิศด้วยสัตยา ฯ

พระจันทร์กาฬปักษ์แท้ ถอยแสง
ริบหรี่ลงอ่อนแรง แน่ล้น
คบอสัตบุรุษแจง เปรียบมั่น
คุณค่อยเสื่อมทรุดพ้น เปรียบด้วยจันทร์แรม ฯ

แถมหม่อมฉันบอกได้ เทียบกัน
หลงรสสดสมพันธุ์ แซบแท้
อาศัยรสกะมัน พาผิด
สมก่อบาปหยาบแปล้ นรกนั้นทางไป ฯ

จันทร์ในสุกรปักษ์นั้น แสงสูง
ค่อยช่วงโชติรังสิ์จรูง จรัสแพร้ว
คบสัตบุรุษดุจแววยูง พลอยผ่อง
ดุจดั่งจันทร์ค่อยแผ้ว ผ่องจ้าตามวัน ฯ

หม่อมฉันย่อมเทียบได้ คบพระองค์
ยึดมั่นเอาเป็นธง จิตแท้
การชอบกอปรมากคง คุณค่า มากแฮ
บุญกุศลช่วยแก้ กลับให้ดีแด ฯ

ข้าแต่ ! ศรีราชแท้ จอมชน
น้ำตกที่ดอนจน มากได้
ไม่อาจจะทานทน ครองสถิต
กาล บ่ นานเหือดไซร้ ขาดน้ำครองสถาน ฯ

การคบอสัตบุรุษแท้ ของฉัน
ยกเปรียบเทียบแบบกัน แน่แท้
ดีแรกลดหมดพลัน มองชัด ยิ่งแฮ
ดุจอุทกตกดอนแปล้ เหือดแห้งทันตา ฯ

ข้าแต่ ! ธิราชผู้ จอมปราชญ์
มนัสตรงองอาจ สุทธิ์ล้น
น้ำตกสู่สระชาติ ขังเด่น
ตลอดกาลนานพ้น มิแห้งเหือดชัด ฯ

การคบสัตบุรุษผู้ คุณงาม
บ่ กระเพื่อมเสื่อมทราม สุทธิ์พ้น
ย่อมยึดถูกผูกความ ดีเด่น
คุณจักสถิตท้น ตลอดสิ้นกาลนาน ฯ

การคบอสัตบุรุษนั้น ทรามคุณ
ดีย่อมเสื่อมเร็วหมุน ปรี่แปล้
เพราะธรรมเหล่าสองจุน เจือจิต
สองสัตบุรุษแท้ ห่างฟ้าไกลดิน ฯ

เป็นผลยอมรับแท้ ทุกประการ
แจ้งพระคาถาสาร ชอบแท้
ราชสุตโสมหวาน สมจิต
อพยพพวกราชแปล้ เคลื่อนคล้อยนครชัย ฯ

ราชใดเอาชนะแท้ ทุกสถาน
เหมาะไม่เหมาะเกาะชัยชาญ ไป่แพ้
จะเป็นกษัตริย์สาร หาห่อน ได้แฮ
ต้องทราบกันชัยแล้ หลักเอี้ยววางชัย ฯ

มิตรใดในโลกนี้ หมายชนะ
หมายแต่มีไชยะ เลิศล้น
เป็นมิตรที่ภูตะ ครองจิต
จะอยู่อย่างโสดพ้น มิตรแท้โรยรา ฯ

เมียใดงามรูปแล้ ใจทราม
กล้าเก่งให้ผัวขาม ขยาดแท้
หาถ่อมน้อมตนงาม ต่อภัส- ดาแฮ
ไยจะเป็นเมียแท้ เลิศด้วยคุณชัย ฯ

ลูกใดพ่อแม่เลี้ยง จนโต
คราพ่อแม่แก่โซ ไป่เลี้ยง
ปล่อยปะละจนโซว์ โครงร่าง กายแฮ
ภาวะลูกหายเกลี้ยง ลูกแท้เป็นไฉน ฯ

ชุมนุมใดชื่อตั้ง คือสภา
สัตบุรุษธีรา ขาดห้วน
องค์ประกอบชอบอัตรา ครบแน่
เพราะขาดเมธีล้วน ชื่อได้สภาภัย ฯ

ใครที่พูดพากย์เพ้อ　　เหลวไหล
ตามแต่ถูกผิดไป　　ปราศยั้ง
ถึงรู้มากแต่ยากใจ　　จนสนิท
เป็นสัตบุรุษเลอะพลั้ง　　แน่แท้ตรองตรา ฯ

ใครลาละปราศแท้　　ราคะ
จิตละปราศโทสะ　　ขาดแท้
พร้อมสละละโมหะ　　สลัดโง่
เป็นสัตบุรุษแน่แท้　　พากย์ถ้อยเป็นธรรม์ ฯ

บัณฑิตอยู่ร่วมแท้　　มวลพาล
ย่อมทราบเพราะคำขาน　　แน่แท้
เมื่อพูดกล่าวอรรถสาร　　อมตะ- ธรรมแฮ
จึงทราบ "บัณฑิต" แล้　　แน่ด้วยพจน์รึง ฯ

พึงกล่าวธรรมแจ่มแจ้ง　　อรรถตรง
อิสิพึงยกธง　　เอ่ยอ้าง
สุภาษิตเป็นธงคง　　ดาบส
ธวัชเป็นหลักข้าง　　เผ่าผู้แสวงคุณ ฯ

ทวยชนดีเด่นได้　　ดิลกงาน
กับหนึ่งวิชาชาญ　　เชี่ยวรู้
ศีลธรรมช่วยชีพสาร　　สุขส่ง สันติ์นา
หาใช่กุลทรัพย์กู้　　ก่อให้สุทธิศรี ฯ

โคลง ๓

อำนาจสุตโสมสรรพ์ คือปัญญาธรรมเมศแท้
พระจักใช้ช่วยแก้ กลิได้สมปอง
ชีพของราชนับร้อย ไต่ต้อยคืนชีพได้
กลับอีกเป็นราชไท้ อยู่ยั้งนครตน

เป็นผลให้โปริสาท ตัดขาดเนื้อมนุษย์แท้
ราชย์กลับครองอีกแปล้ ปลดเปลื้องเลวทราม
งามใจคนทั้งชมพู หมดศัตรูหมายมาดเนื้อ
จนเร่งรัดกอปรเกื้อ เถิดเจ้าไทรทอง

สัตว์น้ำงามเดชล้น เริ่มต้นปลาเต่าแข้
รอบนอกออกว่ายแท้ เดชผู้จอมทมิฬ
ยินเล่าบอกกล่าวขำ บุญก่อนทำมากล้น
เป็นประมุขฉุกคิดค้น วิบากนั้นตามมา

อารักขาเคร่งครัด สามโยชน์จัดถี่ถ้วน
มีแต่แข็งขังล้วน รักษ์เจ้าสุตโสม
เขาเฝ้าโลมราชเจ้า อาหารเช้าเสร็จพร้อม
บริวารแห่ล้อม เสด็จพ้นนครงาม

กาลนั้นโปริสาท ต่างคาดคิดชัดแจ้ง
จักจับตอนแต่งแป้ง เหมาะแท้ยังเบา
เข้าเขตตกแต่งเสร็จ จนสำเร็จดั่งเป้า
พระจักหนักนักเค้า อาจพ้นแรงมี

รีบปรี่โผล่ลีลาส ประกาศอย่างกึกก้อง
โปริสาทกู่ร้อง ดาบร้ายแกว่งไกว
เจ้าโปริสาทยกโหม สุตโสมใส่ป่าแปล้
ให้นั่งยังบ่าแท้ โดดพ้นอุทยาน

ออกทวารเกรงเนิ่นช้า โดดตรงหน้าออกแหน้ว*
เหยียบกระพองช้างแก้ว และม้าไปพลัน
เรียงหลั่นเหยียบหลังรถ เร็วดังกรดวาตแปล้
ดุจดั่งจักรหมุนแล้ บดไม้ใบงาม

ยามครู่ดูเด่นล้น ล่วงพ้นสามโยชน์ชี้
ใครพบแต่หลบลี้ มิได้คงคอย
เขาค่อยค่อยเดินไป น้ำไหลปลายเกศย้อย
นึกว่าราชเคลื่อนคล้อย เนตรน้ำนองไหล

สัตว์ใหญ่น้อยในโลกเล่า เปล่า บ่ กลัวสิม้วย
น้ำเนตรไหลมากด้วย ขยาดล้นกลัวโหม
สุตโสมก็ชัดแท้ บ่ กล้าแล้กลัวท่วมท้น
น้ำเนตรไหลหลั่งล้น นึกแล้วถามสาน

* ปกติเป็น แหน่ว เปลี่ยนเพราะต้องการโท

ศรีราชฉลาดล้น หลุดพ้นโปริสาทแล้ว
ไปตรัสกะพราหมณ์แก้ว เพื่อได้งามพร
ดูกร ! พราหมณ์งามลออ ขอคาถาสดับแท้
นามสตารหาแล้ อรรถล้นลุขยม

บัดนี้ขอบพิตร จงตั้งจิตสดับแท้
นามสตารหาแล้ อรรถอ้างบวร
อันจะถอนหมดแล้ ทรามแปล้ปราศหมดล้าง
โมหะหลงงงบ้าง เหมาะแก้งามกรรม

เป็นธรรมของสัตบุรุษ สูงสุดนิพพานแน่แท้
ไม่ลุถึงชราแต้ แก่สิ้นสานดี
มีความในคาถาชัด อรรถความงามนักแท้
หลักปฏิบัติงามแปล้ จักแจ้งงามฐาน

พระโพธิสัตว์สม บังคมพลันมั่นแท้
พรพ่อพรแม่แล้ นอบน้อมงามอุไร
นุศาสน์ให้ชาวนิคม อบรมพลราษฎร์ทั้ง
เพื่อมิให้เหนี่ยวรั้ง พระให้สัตยา

ทรงรักษาความสัตย์ เสด็จพลัดบุเรศแปล้
สำนักโปริสาทแท้ ธ ได้ถึงพลัน
นี่ ! ท่านโปริสาท ผู้ประมาทขาดชอบแท้
จำละพรากรัฐแปล้ ปากท้องเป็นชะนวน

ส่วนคาถาเหล่านี้ ชี้ธรรมอธรรมชุดนั้น
ดีไม่ดีชี้ชั้น แยกให้เห็นตรง
คนที่คงห่างธรรม กรรมบาปร้ายยิ่งล้น
ฝ่าหัตถ์นองเลือดท้น ฉกาจแท้เป็นนิจ

มีจิตหาสัตย์มิได้ ธรรมไซร้ไหนจะอยู่แม้
จะกอปรอะไรเล่าแท้ สุตะมั่นยังไกล
เหล่าใดชนรู้อรรถ ขัตติยธรรมชัดสู้
แบบพระตรัสชัดผู้ เหล่านั้นนรกเนา

เราจึงละขัตติยธรรม อุปถัมภ์สัตย์ชัดแท้
กลับคบพบท่านแหน้* ดุจด้วยสัตยา
ดูรา ! โปริสาท ยัญใจมาดบูชิตแท้
กินอาตม์ให้อิ่มแปล้ อย่าได้รอนาน

ปราสาทราชมณเฑียร สถิตเสถียรเทศทั้ง
โคและอัสสวราชรั้ง เลิศแล้ในเมือง
เรืองศรีสตรีสม อภิรมย์ ธ มากล้น
กาสิก์พัสตร์แก่นจันทร์พ้น พจน์ถ้อยรำพัน

เนกนันต์ทุกสิ่งสิน แผ่นดินของ ธ แท้
ไยจึ่งทรงสัตย์แปล้ สัตย์นั้นคุณไฉน ฯ
รสที่มีในแผ่นดิน ตรองจินต์ชัดชัดถ้อย
ทั้งใหญ่ยิ่งและน้อย มิเสี้ยวรสสัตย์

---

* ปกติเป็น แหน่ว เปลี่ยนเพราะต้องการโท

ขัตติยสมณพราหมณ์ งามสัตย์อย่างเลิศล้น
ชาติมรณะจะข้ามพ้น ลุแคว้นแดนเกษม ฯ
พระองค์มิใช่ภาชนะ ที่จะบรรจุรับได้
ภาชนะรั่วไซร้ จุน้ำเนาไฉน ฯ

ทันใดโปริสาท ตรองคาดคำสัตย์ปลิ้น
คนหมดโลกมนุษย์สิ้น ธ นี้เกินใคร
ได้พ้นมือเราไปชัด ฟังอรรถธรรมรสแท้
บูชิตพราหมณ์เปี่ยมแปล้ กลับด้วยสัตยา

หน้าผากตนติดมัจจุ ระอุมรณะเพียบพร้อม
ยึดสัตย์ความไม่น้อม สัตย์แท้ครองเสถียร
เพียรยึดประโยชน์ศักดิ์ เคารพรักธรรมมากแท้
อ้อนออดงามเหมาะแปล้ โสตจ้องรอผล

นรชนได้ฟังธรรม รู้จักกรรมบุญบาปแท้
ได้สดับคาถาแล้ จิตตั้งตรงธรรม
ถ้ากระนั้นตั้งใจชัด จงฟังอรรถธรรมรสแท้
จงเงี่ยโสตสดับแปล้ เพื่อป้อนธรรมา

คาถาที่นันทพราหมณ์ ใจงามกล่าวเทิดไว้
ธ ยกมาเทิดไซร้ ดุจผู้พราหมณ์พลัน
สวรรค์หกชั้นเทวา เสียงโกลาหลกึกก้อง
สาธุการทุกแห่งห้อง ทั่วทั้งเทวา

โคลง ๒

อันโปริสาทนั้น มนัสตรงคงหมั้น
จักตั้งพลีกรรม แน่เอย
ดำริตรองคิดค้น ปรารภแต่เริ่มต้น
จบตั้งสัตยา

หาทางพินิจตั้ง เกรงจักผิดพลาดพลั้ง
ตอบแท้แทนคุณา เทพเอย
เทพไทรปองปลดแก้ เหตุใหญ่อนัตถ์แท้
จบสิ้นสมใจ

รับชัยจากสักกะเจ้า แปลงอย่างบรรพชิตเข้า
อยู่ใกล้เคียงโชว์
โปริสาทยินสัทท์เท้า ดำริว่าพวกเจ้า
จับไว้จักหนี

มองปรี่เห็นเทพนั้น ดำริตรองศักดิ์ชั้น
กษัตริย์แท้เสมอกัน
จักจับบรรพชิตนี้ แทนกษัตริย์หนึ่งชี้
เศษร้อยจำนวน ฯ

ท่านสหายชิดใกล้ ปลงดนุลงบ่าไซร้
จักแจ้งเป็นงาน
การชอบกอปรสัตย์ให้ มิตรจิตฟังชิดได้
จักต้องสาบานโชว์

โปริสาทสดับแท้ ปลงราชลงบ่าแหน้*
ณ พื้นพสุธา
ทำสัตย์สาบานให้ ยืนหยัดชัดยิ่งได้
ต่อเจ้าจอมทมิฬ

ครั้นแล้วจอมปราชญ์แท้ พระราชทานยานแปล้
เพื่อให้สุขสราญ
บรรหารราชบุรุษให้ ส่งท่านพราหมณ์งามไซร้
สู่บ้านพราหมณ์ที

พราหมณ์ที่ศรีเด่นล้น นั่งยวดยานจะผ่านพ้น
สัทท์ก้องดังครัน
อันชนนีชนกแท้ สดับสัทท์ไม่ชัดแล้
ซักขึ้นเสียงอะไร

คนใดเที่ยวป่าแปล้ ฆ่าถึกมฤคแท้
เพราะเนื้อเนาใจ
คนใดฆ่ามนุษย์แท้ เพราะเหตุแหน่งตนแหน้*
ขุ่นข้องคากมัล

* ปกติเป็น แหน่ว เปลียนเพราะต้องการโท

อันสองคนคงชัดจ้า　　　　เสมอกันในโลกหน้า
แน่แท้บาปไป
ไยพระตรัสอาตม์แท้　　　　มิคู่ครองธรรมแหน้*
ท่วมท้นใจมาร

อันการตอบต่อแก้　　　　บอกอรรถมาชัดแหน้*
เพื่อให้คนดี
เหมือนชี้ชัดถนัดถ้อย　　　　ว่าราชอื่นนับเป็นร้อย
เหล่านั้นเป็นไฉน

ได้ประดับตกแต่งแท้　　　　บริวารมากแปล้
รถม้างามดี
ปรี่ประพาสหมู่ไม้　　　　ฆ่ามฤคถึกไซร้
มากล้นพงไพร

ไยไม่ว่ากษัตริย์นั้น　　　　ว่าบาปหยาบช้าหมั้น*
ชั่วช้าราคี
เขามีโทษหรือไม่นั้น　　　　ข้าก็เปรียบเทียบหมั้น*
แจ่มแจ้งเจนใจ

เมื่อราชชัยตรัสชี้　　　　โปริสาทสดับนี้
พูดจ้าจำนรรจ์
ฉันทิ้งพ่อแม่แท้　　　　เหตุเพราะเนื้อมนุษย์แปล้
ปรี่เข้าพงไพร

---

* ปกติเป็น แหน่ว เปลี่ยนเพราะต้องการโท

ไหนทิ้งกามคุณนับห้า น่าเพลิดเพลินเจริญจ้า
เหตุกล้าเนาไพร
ใจจอดเนื้อมนุษย์แท้ ถ้ามอบพรนี้แปล้
อยู่ได้ดีไฉน ฯ

มีเงินทอง กองล้น พ้นภูเขา
จะซื้อเอา ชีวิตไว้ ก็ไร้ผล
อันความตาย หมายไว้ทั่ว ทุกตัวคน
ติดสินบน สักเท่าไร ชีพไม่คืน

อันปราสาท ราชวัง ฝังรากลึก
อีกทั้งตึก เรือนโลง โครงเหล็กหิน
ที่สุดไซร้ ก็ถล่ม ถมลงดิน
ทุกสิ่งสิ้น เสื่อมสลาย ไม่จีรัง

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต ป.ธ.๙)